

Popiežius

HABEMUS PAPAM. IŠRINKTAS POPIEŽIUS PRANCIŠKUS	2
Popiežius Pranciškus PAMOKSLAS PER ŠV. MIŠIAS SU KARDINOLAIS SIKSTO KOPLYČIOJE	2
KREIPIMASIS Į ŽINIASKLAIDOS ATSTOVUS PAULIAUS VI SALĖJE	3
PAMOKSLAS PER INAUGURACIJOS ŠV. MIŠIAS ŠV. PETRO AIKŠTĖJE	4
POPIEŽIAUS PRANCIŠKAUS – JORGE MARIO BERGOGLIO SJ TRUMPA BIOGRAFIJA	5
POPIEŽIUS BENEDIKTAS XVI APIE VATIKANO II SUSIRINKIMĄ	6
PASKUTINĖ BENEDIKTO XVI BENDROJI AUDIENCIJA	11
BENEDIKTO XVI ATISISVEIKINIMAS SU ROMOJE ESANČIAIS KARDINOLAIS	13

Šventasis Sostas

Benediktas XVI Apaštališkasis laiškas <i>motu proprio</i> forma <i>INTIMA ECCLESIAE NATURA</i> apie meilės tarnystę	14
TARP ATSAKOMYBĖS IR TARNYSTĖS <i>Intima Ecclesiae natura</i> komentaras	17

Homilijos

GAILESTINGUMAS IR TIKĖJIMAS / II Velykų sekmadienis (C)	21
RYTUI AUŠTANT / III Velykų sekmadienis (C)	22
PASTORACINĖS TEOLOGIJOS IŠTAKOS / IV Velykų sekmadienis (C)	23
ŠLOVĖS DIENA / V Velykų sekmadienis (C)	24

Straipsniai

Vygantas Malinauskas BAŽNYČIA IR TURTAS	25
--	----

Bažnyčia Lietuvoje

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas	32
Kauno arkivyskupijos kunigų susirinkimas	33

Bažnyčia pasaulyje

Popiežiaus Pranciškaus tarnystės pradžia	36
Maskvos patriarchatas apie popiežiaus santykius su unitais	36

Habemus Papam **Išrinktas popiežius Pranciškus**

Kovo 13-ąją, konklavos antrosios dienos vakarą, kardinolai naujuoju šventojo Petro Įpėdiniu išrinko kardinolą Jorge Mario Bergoglio SJ iš Argentinos, kuris pasirinko Pranciškaus vardą.

Pirmieji Šventojo Tėvo žodžiai trečiadienio vakarą

Broliai ir seserys, labas vakaras!

Jūs žinote, kad konklavos pareiga buvo duoti vyskupą Romai. Ir atrodo, kad mano broliai kardinolai jį surado kone pasaulio pakrašty. Dėkoju jums už priėmimą. Romos vyskupijos bendruomenė turi savo vyskupą. Ačiū! Ir visų pirma norėčiau, kad pasimelstume už mūsų vyskupą emeritą Benediktą XVI. Visi kartu melskimės, kad Viešpats jį laimintų ir Švenčiausioji Mergelė globotų.

(Popiežiaus vadovaujami visi sukalbėjo *Tėve mūsų, Sveika, Marija, Garbė Dievui.*)

Dabar pradėdame kelionę: vyskupas ir Dievo tauta. Šią Romos Bažnyčios, kuri meile vadovauja visoms Bažnyčioms, kelionę. Pradedame brolybės, meilės, tarpusavio pasitikėjimo kelionę. Melskimės už mus pačius, vieni už kitus, melskimės už visą pasaulį, kad viešpatautų brolybė.

Linkiu jums, kad ši Bažnyčios kelionė, kurią šiandien pradėdame ir kurioje man padės čia esantis kardinolas vikaras, būtų vaisinga šio tokio gražaus miesto evangelizavimui.

Dabar norėčiau suteikti palaiminimą, bet prieš vyskupo palaiminimą, suteikiamą Dievo tautai, prašau jūsų, kad jūs melstumėte Viešpatį laiminti mane. Prašau Dievo tautos maldos, kad ji prašytų palaiminimo jos vyskupui. Tyliai pasimelskite už mane.

(Žmonės tyliai meldėsi.)

Dabar palaiminsiu jus ir visą pasaulį, visus geros valios vyrus ir moteris.

(Popiežius Pranciškus suteikė savo pirmą apaštališkąjį palaiminimą ir po to dar pridūrė keletą žodžių.)

Broliai ir seserys, atsisveikinu su jumis. Dėkoju už priėmimą. Melskitės už mane ir iki greito pasimatymo. Rytoj eisiu pasimelsti Švenčiausiajai Mergelei, kad globotų visą Romą. Labos nakties ir gero poilsio.

Popiežius Pranciškus

Pamokslas per šv. Mišias su kardinolais **Siksto koplyčioje**

2013 m. kovo 14 d.

Šiuose trijuose skaitiniuose įžvelgiu bendrą dalyką – judėjimą. Pirmajame skaitinyje – tai judėjimas kelyje, antrajame – judėjimas statydinant Bažnyčią, trečiajame – judėjimas išpažįstant. Eiti, statydinti, išpažinti.

Eiti: „O Jokūbo namai! Ateikite, gyvenkime Viešpaties šviesoje“ (Iz 2, 5). Būtent šitai Dievas pirmiausia pasakė Abraomui: „Eik mano keliu ir būk be priekaišto“ (plg. Pr 17, 1). Eiti: mūsų gyvenimas yra kelias, ir jei sustojame, reikalai prasti. Visada eiti Viešpaties keliu, Viešpaties šviesoje stengiantis gyventi taip nepriekaištingai, kaip duodamas pažadą Dievas reikalavo iš Abraomo.

Statydinti. Statydinti Bažnyčią. Skaitinyje kalbama apie akmenis: akmenys tvirti, tačiau gyvi akmenys, patepti Šventosios Dvasios. Statydinti Bažnyčią, Kristaus Sužadėtinę, ant kertinio akmens, kuris yra pats Viešpats. Štai antrasis mūsų gyvenimo judėjimas: statydinti.

Trečia, išpažinti. Galime eiti, kiek norime, galime statydinti daug ką, bet jei neišpažįstame Jėzaus Kristaus, nieko nebus. Tapsime humanitarine nevyriausybine organizacija, bet ne Bažnyčia, Viešpaties Sužadėtinė. Kai neinama, sustojama. Kai nestatydinama ant akmenų, kas nutinka? Tas pat, kas ir vaikams, paplūdimyje statantiems smėlio pilį, – viskas griūva, yra netvirta. Kai neišpažįstamas Kristus – man į galvą ateina Leono Bloy žodžiai: „Kas nesimeldžia Viešpačiui, meldžiasi velniui.“ Taigi kas neišpažįsta Jėzaus Kristaus, išpažįsta velnio pasaulietiškumą, demono pasaulietiškumą.

Eiti, statydinti, išpažinti. Tačiau tai nelengva, nes ėjimas, statydinimas, išpažinimas, kartais lydimi sukrėtimų, yra ne tik judėjimas į priekį, bet ir atgal traukiantis judėjimas.

Ši Evangelija pratęsiama ypatinga situacija. Tas pats Petras, kuris išpažino Jėzų Kristų, jam sako: „Tu esi Kristus, gyvojo Dievo Sūnus. Seku paskui tave, bet nekalbėk apie kryžių. To neturi būti. Einu paskui tave tikėdamasis kitokių galimybių, ne kryžiaus.“ Kai einame be kryžiaus, kai statydiname be kryžiaus ir kai išpažįstame Kristų be kryžiaus, nesame Viešpaties mokiniai: esame pasaulietiški, esame vyskupai, kunigai, kardinolai, popiežiai, bet ne Viešpaties mokiniai.

Norėčiau, kad po šių malonės dienų visi turėtume drąsos, tikros drąsos eiti Viešpaties keliu su Viešpaties kryžiumi; statydinti Bažnyčią ant kryžiaus pralieto Viešpaties kraujo; ir išpažinti vienintelę šlovę – nukryžiuotą Kristų. Tik taip Bažnyčia eis pirmyn.

Linkiu, kad Šventoji Dvasia, užtariant Mergelei Marijai, mūsų Motinai, mums suteiktų malonę eiti, statydinti, išpažinti nukryžiuotą Jėzų Kristų. Taip ir tebūnie!

Kreipimasis į žiniasklaidos atstovus Pauliaus VI salėje

2013 m. kovo 16 d.

Brangūs bičiuliai,

Pradėdamas Petro Sosto tarnybą džiaugiuosi susitikimu su jumis, kurie darbavotės Romoje šiuo intensyviu laikotarpiu, prasidėjusiu sulig netikėta mano garbingojo pirmtako Benedikto XVI žinia praėjusio vasario 11-ąją. Nuoširdžiai sveikinu kiekvieną iš jūsų.

Žiniasklaidos vaidmuo pastaruoju metu vis didėjo, tiek, kad ji tapo būtina dabartinės istorijos įvykiams pasauliui perteikti. Tad labai jums dėkoju už jūsų kokybišką tarnybą praėjusiomis dienomis – turėjote daug darbo, taip, daug darbo, – kai į Amžinąjį miestą, ypač į tą vietą, kurios šerdis yra šventojo Petro kapas, buvo nukreiptos ne tik katalikiškojo pasaulio akys. Šiomis savaitėmis turėjote progą kalbėti apie Šventąjį Sostą, Bažnyčią, jos apeigas ir tradicijas, jos tikėjimą ir ypač apie popiežiaus bei jo tarnybos reikšmę.

Ypač norėčiau padėkoti visiems, kurie mokėjote Bažnyčios istorijos įvykius stebėti bei perteikti remdamiesi teisingu požiūriu, tikėjimo požiūriu, kaip tie įvykiai ir skaitytini. Istorijos įvykius visada reikia skaityti turint platų akiratį, kartais apimantį ir tikėjimo matmenį. Bažnytiniai įvykiai tikrai nesudėtingesni nei politiniai ar ekonominiai! Tačiau jie išsiskiria savo pobūdžiu: atitinka logiką, iš principo nepriklausančią, taip sakant, pasaulietinėms kategorijoms, ir būtent todėl nėra lengva juos paaiškinti ir perteikti plačiai bei margai visuomenei. Net jei Bažnyčia tikrai yra žmogiška, istorinė institucija su viskuo, kas su tai susiję, jos prigimtis vis dėlto ne politinė, bet iš esmės dvasinė: ji yra Dievo tauta, šventoji Dievo tauta, keliaujanti į susitikimą su Jėzumi Kristumi. Tik iš šios perspektyvos galima visapusiškai paaiškinti, ką Katalikų Bažnyčia veikia.

Kristus yra Bažnyčios Ganytojas, bet istorijoje jis būva per žmonių laisvę: iš jų vienas išrenkamas tarnauti vi-karu, apaštalo Petro įpėdiniu, tačiau centras yra Kristus, ne Petro įpėdinis, bet Kristus. Kristus yra centras. Kristus – Bažnyčios pagrindinis atramos taškas, Bažnyčios šerdis. Be jo nebūtų nei Petro, nei Bažnyčios, nebūtų nei priešasties jiems egzistuoti. Kaip dažnai kartodavo Benediktas XVI, Kristus yra arti ir vadovauja savo Bažnyčiai. Visame, kas nutiko, pagrindinis veikėjas galiausiai yra Šventoji Dvasia. Ji įkvėpė Benedikto XVI sprendimą Bažnyčios gerovės labui, ji vadovavo kardinolams, kai jie meldėsi ir rinko.

Brangūs bičiuliai, norint nušviesti šių dienų įvykių esmę, svarbu tinkamai atsižvelgti į šį interpretacinį horizontą, šią hermeneutiką.

Todėl dar kartą nuoširdžiai dėkoju už pastangas šiomis ypač varginančiomis dienomis ir kartu kviečiu stengtis vis geriau pažinti tikrąją Bažnyčios prigimtį ir jos kelią pasaulyje su visomis jos dorybėmis bei nuodėmėmis, taip pat pažinti Bažnyčios autentiškus dvasinius motyvus, padėsančius ją suprasti. Būkite tikri: Bažnyčiai savo ruožtu labai rūpi jūsų vertinga veikla; jūs gebate surinkti ir išreikšti mūsų laikų lūkesčius ir rūpesčius, pateikti tai, ko reikia tikrovei perskaityti. Jūsų darbas, kaip ir kitos profesijos, reikalauja studijų, jautrumo, patirties, tačiau kartu ir ypatingo dėmesingumo tiesai, o tai mus ypač suartina, nes Bažnyčia čia ir yra kaip tik tam, kad perteiktų Tiesą, Gėrį ir Grožį *in persona*. Turi aiškiai išryškėti, kad mes visi pašaukti skelbti ne save, bet šią esminę triadą, kurią sudaro tiesa, gėris ir grožis.

Kai kas nežino, kodėl Romos vyskupas pasirinko Pranciškaus vardą. Buvo prisiminti Pranciškaus Ksavero, Pranciškaus Salezo, Pranciškaus Asyžiečio vardai. Papasakosiu jums tą istoriją. Per rinkimus šalia manęs sėdėjo San Paulo arkivyskupas emeritas ir buvęs Dvasininkijos kongregacijos prefektas kardinolas Claudio Hummesas – puikus draugas, puikus draugas! Reikalui ėmus darytis šiek tiek pavojingam, jis mane drąsino. Pasiekus dvejų trečdalių balsų daugumą, pasigirdo įprastiniai plojimai, nes popiežius išrinktas. Jis mane apkabino, pabučiavo ir tarė: „Neužmiršk vargšų!“ Tas žodis man įstrigo: vargšai, vargšai. Paskui, mąstydamas apie vargšus, pagalvojau apie Pranciškų Asyžietį. Tada, kol buvo suskaičiuoti visi balsai, pagalvojau apie karus. O Pranciškus yra taikos žmogus. Tad jo vardas įsismelkė man į širdį: Pranciškus Asyžietis. Man jis yra neturto vyras, taikos vyras, kūrinių mylintis ir globojantis vyras. Dabar mūsų santykis su kūriniu ne itin geras, ar ne? Jis yra žmogus, teikiantis mums tą taikos dvasią, neturtėlis... Ach, kaip norėčiau neturtingos Bažnyčios

vargšams! Kai kurie pašmaikštavo. „Turėtum pasirinkti Adriano vardą, nes Adrianas VI buvo reformuotojas, reformų reikia...“ Kitas man pasakė: „Ne, ne, tavo vardas turėtų būti Klemensas.“ „Bet kodėl?“ „Klemensas XV: taip atsikeršytum Klemensui XIV, uždraudusiam Jėzaus Draugiją.“ Juokai... Linkiu jums visa ko geriausia ir dėkoju už viską, ką padarėte. Ir galvoju apie jūsų darbą: linkiu darbuotis dalykiškai ir vaisingai, vis geriau pažinti Jėzaus Kristaus Evangeliją ir Bažnyčios tikrovę. Patikiu jus Palaimintosios Mergelės Marijos, evangelizacijos Žvaigždės, užtarimui. Jums ir jūsų šeimoms, kiekvienai iš jūsų šeimų, linkiu visa ko geriausia ir jus visus nuoširdžiai laiminu. Dėkoju.

Pamokslas per inauguracijos šv. Mišias Šv. Petro aikštėje

2013 m. kovo 19 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Dėkoju Viešpačiui, kad šias šventąsias Mišias, pradėdamas savo Petro tarnybą, galiu švęsti Šv. Juozapo, Mergelės Marijos vyro ir visuotinės Bažnyčios globėjo, iškilmės dieną. Reikšmingas sutapimas – tai taip pat mano garbingojo pirmtako vardo diena; esame su juo meilės ir dėkingumo kupina malda.

Nuoširdžiai sveikinu brolius kardinolus ir vyskopus, kunigus, diakonus, vienuolius bei vienuoles ir visus tikinčius pasauliečius. Dėkoju už dalyvavimą kitų Bažnyčių ir Bažnytinių bendruomenių, žydų bendruomenės ir kitų religinių bendruomenių atstovams. Nuoširdžiai sveikinu valstybių ir vyriausybių vadovus, daugelio pasaulio šalių oficialias delegacijas ir diplomatinį korpusą.

Evangelijoje girdėjome, kad „Juozapas padarė taip, kaip Viešpaties angelo buvo įsakyta, ir parsivedė žmoną pas save“ (Mt 1, 24). Šiuose žodžiuose jau glūdi Dievo Juozapui patikėta užduotis būti *costos*, globėju. Kieno globėju? Marijos ir Jėzaus; tačiau ta globa vėliau apima ir visą Bažnyčią, pasak palaimintojo Jono Pauliaus II: „Kaip šv. Juozapas su meile globojo Mariją ir su džiaugsmu augino Jėzų Kristų, taip jis globoja ir saugo savo mistinį kūną – Bažnyčią, kurios pirmavaizdis yra Švenčiausioji Mergelė“ (Apaštališkasis paraginimas *Redemptoris custos*, 1).

Kaip Juozapas vykdo šią globėjo veiklą? Santūriai, nuolankiai, tyliai, bet sykiu nuolatos budriai ir visi-

kai ištikimai net tada, kai jos nesupranta. Nuo Marijos parsivedimo namo iki dvylikamečio Jėzaus atradimo šventykloje epizodo jis nepaliaujamai lydi juos rūpestinga meile. Būna greta Marijos, savo žmonos, giedromis ir sunkiomis gyvenimo akimirkomis, keliaudamas Betliejun į gyventojų surašymą ir neramiomis bei džiugiomis gimdymo valandomis, dramatiškomis bėgimo į Egiptą akimirkomis ir tada, kai jie, genami rūpesčio, ieško šventykloje pasilikusio sūnaus, paskui Nazareto kasdienybėje, kur Jėzų dirbtuvėje moko amato.

Kaip Juozapas atsiliepia į pašaukimą būti Marijos, Jėzaus ir Bažnyčios globėju? Nuolatos kreipdamas dėmesį į Dievą, būdamas atviras jo ženklams, pasirėngęs dar ryti ne tai, ko pats norėtų, bet ko nori Dievas. Būtent to, kaip girdėjome pirmajame skaitinyje, Dievas reikalauja iš Dovydo: Dievas nori ne žmogaus pastatyto namo, bet ištikimybės jo Žodžiui, jo planui, ir pats Dievas pastatydina namą, bet iš gyvų, Dvasios paženklintų akmenų. Juozapas yra globėjas, nes moka klausytis Dievo, vadovautis jo valia. Ir todėl yra dar jautresnis jam patikėtiems žmonėms, moka realistiškai skaityti įvykius, atsižvelgti į tai, kas jį supa, ir priimti išmintingiausius sprendimus. Jis, brangūs bičiuliai, mums rodo, kaip reikia atsiliiepti į Dievo pašaukimą – pasirėngus paklusti, nedelsiant, tačiau išvystame, kas yra krikščioniškojo pašaukimo centras – Kristus! Sergėkime Kristų savo gyvenime, kad galėtume sergėti kitus, sergėti kūrinių!

Tačiau pašaukimas sergėti skirtas ne tik mums, krikščionims, tai pirmesnis, tiesiog žmogiškas pašaukimas, skirtas visiems. Sergėti visą kūrinių, kūrinių grožį, kaip sakoma Pradžios knygoje ir kaip mums parodė šventasis Pranciškus Asyžietis: gerbti kiekvieną Dievo kūrinių ir aplinką, kurioje gyvename. Globoti žmones, su meile rūpintis visais, kiekvienu, ypač vaikais, pagyvenusiais žmonėmis, tais, kurie silpnesni ir dažnai yra nustumti į mūsų širdies pakraštį. Taip pat rūpintis vienas kitu šeimoje: sutuoktiniams globoti vienas kitą, tėvams rūpintis savo vaikais, kurie ilgainiui tampa savo tėvų globėjais. Nuoširdžiai draugauti – su pasitikėjimu, pagarba ir gerumu vienas kitą globoti. Iš esmės visa patikėta žmogaus globai, ir ta atsakomybė tenka visiems. Būkite Dievo dovanų sergėtojai!

Kai tos atsakomybės žmogui trūksta, kai nesirūpiname kūrinių ir broliais, plinta griovimas ir širdis darosi akmeninė. Kiekvienoje istorijos epochoje yra „erodų“, rezgančių mirties planus, griauančių ir darkančių vyro ir moters veidą.

Visų, kurie eina atsakingas pareigas ekonominėje, politinėje ir socialinėje srityje, visų geros valios vyrų ir moterų norėčiau nuoširdžiai paprašyti: būkime kū-

rinių, gamtoje įrašyto Dievo plano sergėtojai, vieni kitų, aplinkos sergėtojai; neleiskime, kad griovimo ir mirties ženklai lydėtų šio mūsų pasaulio kelią! Tačiau, kad „sergėtume“, turime rūpintis ir savimi pačiais! Prisiminkime, jog mūsų gyvenimą teršia neapykanta, pavydas ir puikybė. Tad sergėti reiškia prižiūrėti savo jausmus, širdį, nes iš ten kyla mūsų blogi ir geri ketinimai – ir tie, kurie statydina, ir tie, kurie griaua! Neturime bijoti gerumo, netgi švelnumo!

Čia dar pridursiu paskutinę pastabą: rūpinimasis, sergėjimas reikalauja gerumo, reikalauja, kad tai būtų daroma švelniai. Evangelijose Juozapas pasirodo kaip tvirtas, narsus, darbštus vyras, tačiau viduje labai švelnus, ir tas švelnumas nėra silpnojo dorybė, ne, priešingai: jis liudija dvasios tvirtumą ir gebėjimą rodyti dėmesį, atjausti, tikrai atsiverti kitiems, mylėti. Neturime bijoti gerumo, švelnumo!

Šiandien visi švenčiame Šventojo Juozapo šventę, naujo Romos vyskupo, Petro įpėdinio, tarnybos pradžią. Ta tarnyba susijusi ir su valdžia. Iš tiesų Jėzus suteikė Petruvi valdžią, bet kokia ta valdžia? Tris Jėzaus klausimus Petruvi, ar jis myli, lydi trys paraginimai: ganyk mano avinėlius, ganyk mano avis. Niekada neužmirškime, kad tikroji valdžia yra tarnystė ir kad popiežius, vykdydamas savo valdžią, turi vis labiau įsitraukti į tarnystę, kurios švytinti viršūnė – kryžius; popiežius turi žvelgti į nuolankią, konkrečią, tikėjimo kupiną šventojo Juozapo tarnystę ir kaip jis išskėsti rankas, kad globotų visą Dievo tautą ir, kupinas meilės ir švelnumo, priimtų visą žmoniją, pirmiausia vargšus, silpniausiuosius, mažiausiuosius, ištroškusius, ateivius, nuoguosius, ligonius, kalinius (plg. *Mt 25, 31–46*). Tik tas, kas tarnauja mylėdamas, moka globoti!

Antrajame skaitinyje šventasis Petras kalba apie Abraomą, kuris, „nematydamas jokios vilties“, „patikėjo viltimi“ (*Rom 4, 18*). Nematydamas jokios vilties, patikėjo viltimi! Ir šiandien, taip dažnai matydami apniukusį dangų, norėtume išvysti vilties šviesą, patys liudyti viltį. Sergėti kūriniją, globoti kiekvieną žmogų žvelgiant į jį meilės ir švelnumo kupinu žvilgsniu reiškia atverti vilties horizontą, reiškia atverti debesyse šviesos properšą, nešti karštą viltį! Tikintiesiems, mums, krikščionims, kaip Abraomui ir šventajam Juozapui, mūsų nešama viltis turi Dievo horizontą, atsivėrusį mums Kristuje, remiasi uola, kuri yra Dievas.

Globoti Jėzų ir Mariją, sergėti visą kūriniją, globoti kiekvieną žmogų, pirmiausia vargšus, sergėti save pačius – štai kokiai tarnystei pašauktas Romos vyskupas ir sykiu visi tam, kad sušvytėtų vilties žvaigždė: su meile sergėkime tai, ką mums dovanojo Dievas!

Prašau Mergelės Marijos, šventojo Juozapo, šventųjų Petro ir Pauliaus, šventojo Pranciškaus užtarimo, kad Šventoji Dvasia lydėtų mano tarnystę, ir visų jūsų – melskitės už mane! Amen.

Popiežiaus Pranciškaus – Jorge Mario Bergoglio SJ trumpa biografija

Jorge Mario Bergoglio gimė Argentinos sostinėje, Buenos Airėse, 1936 m. gruodžio 17 d. imigrantų iš Šiaurės Italijos, Pjemonto, šeimoje, užauginusioje penkis vaikus. Baigęs vidurinę mokyklą, pradėjo studijuoti chemiją, bet greit pasuko rengimosi kunigystei keliu. Pirmiausia įstojo į diecezinę kunigų seminariją, bet 1958 m. perėjo į Jėzaus Draugijos noviciatą. Baigęs noviciatą, buvo pasiūstas studijuoti į Čilę. Grįžęs į Argentiną, 1963 m. apsigynė filosofijos doktoratą. Porą metų dėstė jėzuitų kolegijoje. Nuo 1967 iki 1970 m. studijavo teologiją. Dar studijų metais, 1969-ųjų gruodžio 13 d. priėmė kunigo šventimus. 1973 m. balandžio 22 d. davė amžniuosius vienuoliškus įžadus Jėzaus Draugijoje.

Tėvas Jorge Mario Bergoglio SJ pirmiausia paskirtas noviciato magistras. Jau 1973 m. išrinktas Argentinos jėzuitų provincijolu. Nuo 1980 iki 1986 m. – Jėzuitų kolegijos rektorius. Nuo 1986 m. tęsė studijas ir stažavosi Vokietijoje.

1992 m. gegužės 20 d. popiežius Jonas Paulius II tėvą Bergoglio SJ paskyrė Buenos Airių augziliaru. Konsekruotas vyskupu tą pačių metų birželio 27 d. 1997 m. vyskupas J. M. Bergoglio SJ paskirtas savo arkivyskupo koadjutoriumi, o 1998 m. vasario 28 d. tapo Buenos Airių arkivyskupu. 2001 m. vasario 21 d. vykusioje Jono Pauliaus II sušauktoje konsistorijoje arkivyskupas J. M. Bergoglio SJ paskirtas kardinolu.

Vadovaudamas Argentinos sostinės arkivyskupijai kard. J. M. Bergoglio SJ tapo viena svarbiausių bažnytinio gyvenimo figūrų ne tik savo šalies, bet ir visos Lotynų Amerikos mastu, vienu pagrindinių kontinentinės evangelizavimo misijos pradininkų ir vykdytojų.

LVK Pirmininkas arkiv. S. Tamkevičius visų Lietuvos katalikų vardu pasveikino popiežių Pranciškų

2013 03 17

Jo Šventenybei Popiežiui Pranciškui

Nuoširdžiai sveikiname Jūsų Šventenybę visų Lietuvos katalikų vardu, Jums tapus Kristaus Bažnyčios Vairininku. Dėkojame Dievui, kad Šventosios Dvasios vedimu ir kardinolų konklavos sprendimu Jūs buvote išrinktas šiai ypatingai ir kilniai Tarnystei.

Jau pirmosios Jūsų pontifikato akimirkos – Jūsų nuoširdus bendravimas su Šv. Petro aikštėje laukiančiais Jūsų apaštališkojo palaiminimo, mums tapo iškalbingu liudijimu ir pavyzdžiu.

Pirmieji Jūsų žodžiai ir malda visiems geros valios žmonėms yra išraiškingas ženklas to kuklumo ir paprastumo, kurį dar būdamas kardinolas nuolat liudijote savo ganomiesiems, pasilenkdamas prie mažutėlių, laukiančių nuoširdumo ir supratingo dėmesio.

Kartu su visa Bažnyčia jungiamės į tą brolybės, meilės, tarpusavio pasitikėjimo kelionę, prašydami Jūsų tarnystei gausios Dievo palaimos ir Švenčiausiosios Mergelės Marijos globos, kartu nuolankiai meldami Jūsų apaštališkojo palaiminimo Lietuvos tikintiesiems bei visiems jos žmonėms.

Pagarbiai
Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininkas

Popiežius Benediktas XVI apie Vatikano II Susirinkimą

Kalba per susitikimą su Romos dvasininkais

Pauliaus VI salė, 2013 m. vasario 14 d.

Eminencija,
brangūs broliai vyskupai ir kunigai!

Apvaizda suteikė man ypatingą dovaną prieš paliekant Petro tarnystę dar kartą pamatyti savo dvasininkus, Romos dvasininkus. Visada didelis džiaugsmas išvysti, kaip gyvena Bažnyčia, kokia gyva Bažnyčia Romoje: čia yra ganytojų, vedančių Viešpaties kaimenę aukščiausiojo Ganytojo dvasia; tikrai katalikiškų, visuotinių, dvasininkų, atitinkančių Romos Bažnyčios esmę – išreikšti visų tautų, rasių, kultūrų katalikiškumą, visuotinumą. Sykiu esu labai dėkingas kardinolui vikarui, padedančiam žadinti, iš naujo atrasti pašaukimus pačioje Romoje, nes Roma, kuri privalo būti visuotinumui miestas, drauge turi ir išsiskirti savo tvirtu tikėjimu, iš kurio ir gimsta pašaukimai. Esu įsitikinęs, kad, padedami Viešpaties, galime surasti jo paties dovanojamų pašaukimų, galime juos skatinti, padėti jiems bręsti, kad jie tarnautų darbui Viešpaties vynuogyne.

Šiandien priešais Petro kapą išpažinote *Credo*: man atrodo, jog Tikėjimo metais tai tinkamiausias aktas, net

būtina Romos dvasininkams susirinkti aplink kapą apaštalo, kuriam Viešpats pasakė: „Tau patikiu savo Bažnyčią. Ant tavęs pastatysiu savo Bažnyčią“ (plg. Mt 16, 18–19). Viešpaties akivaizdoje kartu su Petru išpažinote: „Tu esi Kristus, gyvojo Dievo Sūnus“ (Mt 16, 16). Bažnyčia auga išvien su Petru išpažindama Kristų, sekdamas paskui Jį. Ir taip darome visada. Esu labai dėkingas už jūsų maldas, kurias, kaip sakiau trečiadienį, jutau kone apčiuopiamai. Net jei dabar ir pasitraukiu, būsiu su jumis maldoje ir tikiuosi, kad ir jūs lygiai taip būsite arti manęs, kai pasauliui liksiu neberegimas.

Dėl savo amžiaus šiandien negalėjau parengti ilgos, tikros kalbos, kaip galbūt laukta; tačiau norėčiau pasidalyti keliomis mintimis apie Vatikano II Susirinkimą, apie tai, kaip į tai žvelgiau. Pradėsiu linksma istorija: 1959 m. buvau paskirtas Bonos universiteto profesoriumi. Ten taip pat studijavo Kelno ir kaimyninių vyskupijų seminaristai. Per tai susipažinau su Kelno kardinolu Fringsu. Genujos kardinolas Siris 1961 m., jei atmintis neapgauna, rengė viešąsias paskaitas apie Susirinkimą ir pakvietė Kelno arkivyskupą paskaityti vieną iš jų tema: „Susirinkimas ir šiuolaikinės minties pasaulis“.

Kardinolas paprašė manęs – jauniausio iš profesorių – parašyti tekstą. Tekstas jam patiko, ir klausytojams Genujoje jis perskaitė jį tokį, kokį buvau parašęs. Netrukus kardinolas sulaukė popiežiaus Jono kvietimo atvykti pas jį. Kardinolas sunerimo, kad bus pasakęs

ką nors ne taip, ką nors klaidinga, ir dabar kviečiamas, kad išgirstų papeikimą ar net tai, kad jam atimamas kardinolo titulas. Sekretoriaus padedamas pasirengti audiencijai kardinolas pasakė: „Galbūt paskutinį kartą vilkiu šiuos drabužius.“ Tačiau kai įžengė vidun, popiežius Jonas priėjo jo pasitikti ir tarė: „Dėkoju, Jūsų Eminencija, pasakėte kaip tik tai, ką pats troškau pasakyti, bet neįstengiau surasti žodžių.“ Taip kardinolas sužinojo, kad jis teisingame kelyje, ir pakvietė mane vykti kartu su juo į Susirinkimą, pirmiausia kaip asmeninį patarėją, o paskui, per pirmąją sesiją, – atrodo, 1962 m. lapkritį – buvau paskirtas Susirinkimo oficialiuoju *peritus*.

Tad į Susirinkimą vykome kupini ne tik džiaugsmo, bet ir entuziazmo. Tvyrojo neįtikėtini lūkesčiai. Tikėjomės, kad viskas bus atnaujinta, ateis tikros naujosios Sekminės, nauja Bažnyčios era, nes Bažnyčia anuomet buvo dar gan tvirta – sekmadieninės Mišios lankomos, pašaukimų į kunigystę ir vienuolystę, kad ir šiek tiek sumažėję, bet dar užtektinai. Bet jausta, jog Bažnyčia neina pirmyn, mažėja, vis labiau primena praeities dalyką, o ne ateities nešėją. Tuo metu tikėjomės, kad tas santykis bus atnaujintas, pasikeis, Bažnyčia vėl bus jėga šiandien ir rytoj. Taip pat žinojome, jog santykis tarp Bažnyčios ir modernybės laikotarpio nuo pradžių šiek tiek sutrikęs, pradedant Bažnyčios suklydimu Galilėjaus atžvilgiu; galvota atitaisyti tą nevykusią pradžią ir iš naujo atkurti Bažnyčios sąjungą su geriausiomis pasaulio jėgomis, siekiant atverti žmonijai ateitį, tikrąją pažangą. Taigi buvome kupini vilties, užsidegimo ir noro prie to prisidėti. Pamenu, kad Romos sinodas laikytas neigiamu pavyzdžiu. Kalbėta – nežinau, ar tai tiesa, – kad Šv. Jono bazilikoje perskaityti parengti tekstai, kad Sinodo nariai juos sutiko ovacijomis, patvirtino plojimais ir kad būtent taip vykęs tas Sinodas. Vyskupai pareiškė: ne, taip nedarykime. Mes esame vyskupai, mes patys esame Sinodo subjektas; nenorime tiesiog patvirtinti tai, kas jau padaryta, norime patys būti Susirinkimo subjektas, pagrindiniai veikėjai. Tad ir kardinolas Fringsas, garsėjęs savo absoliučia, net skrupulinga ištikimybe Šventajam Tėvui, šiuo atžvilgiu pasakė: mūsų funkcija čia kitokia. Popiežius sukvietė mus būti tėvais, būti visuotiniu Susirinkimu, Bažnyčią atnaujinančiu subjektu. Taigi imkimės šio savo vaidmens.

Toks nusistatymas parodytas jau pačią pirmą dieną. Šią pirmą dieną numatyta rinkti komisijas: iš anksto, nors ir stengiantis laikytis nešališkumo, buvo parengti ir pateikti balsuoti vardų sąrašai. Bet tėvai iškart nesutiko: ne, nenorime balsuoti už taip parengtus sąrašus. Mes esame subjektas. Tada rinkimus teko atidėti, nes patys tėvai norėjo geriau vienas su kitu susipažin-

ti ir parengti sąrašus. Taip ir buvo. Lilio kardinolas Lienart'as ir Kelno kardinolas Fringsas viešai pareiškė: ne, šitaip nebus. Patys norime sudaryti sąrašus ir iškelti savo kandidatus. Tai buvo ne revoliucinis, bet sąžinės aktas, Susirinkimo tėvų atsakomybės aktas.

Taip prasidėjo aktyvus vienas kito pažinimo tarpsnis, bet tai nevyko atsitiktinai. *Collegio dell' Anima*, kur gyvenau, sulaukdavome daug vizitų: kardinolas buvo gerai žinomas, pamatėme kardinolų iš viso pasaulio. Gerai pamenu aukštą liekną mons. Etchegaray, Prancūzijos vyskupų konferencijos sekretoriaus, stotą, pamenu susitikimus su kardinolais etc. Ir taip tęsėsi per visą Susirinkimą: nedideli susitikimai vienu su kitais. Taip susipažinau su tokiomis didžiomis asmenybėmis kaip tėvas de Lubacas, Daniélou, Congaras ir kt. Susipažinoje su įvairiais vyskupais: ypač atmintin įsirėžė Strasbūro vyskupas Elchingeris etc. Jau tada patyrėme Bažnyčios visuotinumą ir jos konkrečią tikrovę – Bažnyčios, kuri ne tiesiog gauna instrukcijas iš viršaus, bet drauge auga ir žengia į priekį, visada, žinoma, vadovaujama Petro įpėdinio.

Visi, kaip sakiau, atvyko kupini didelių lūkesčių. Tokio masto Susirinkimo niekada nebūta, bet ne kiekvienas žinojo, ką daryti. Labiausiai pasirengę, tarkime, turintys aiškiausių idėjų buvo prancūzų, vokiečių, belgų, olandų vyskupai, vadinamoji „Reino sąjunga“. Pirmojoje Susirinkimo dalyje būtent jie parodė kelią; po to veikla sparčiai išsiplėtė, ir kiekvienas vis labiau įsitraukė į kūrybinį Susirinkimo darbą. Prancūzus ir vokiečius vienijo įvairūs interesai, nors ir besiskiriantys gan įvairiais niuansais. Pirmas, pradinis, paprastas – ar iš pirmo žvilgsnio paprastas – siekis buvo liturgijos reforma, prasidėjusi su Pijumi XII, jau pertvarkiusiu Didžiosios savaitės liturgiją; antras – ekleziologija, trečias – Dievo žodis, Apreiškimas ir galop ekumenizmas. Prancūzai daug labiau nei vokiečiai dar troško aptarti Bažnyčios ir pasaulio santykio padėtį.

Pradėkime nuo pirmos temos. Po Pirmojo pasaulinio karo Vidurio ir Vakarų Europoje išaugo liturgijos sąjūdis. Iš naujo atrastas liturgijos turtingumas ir gilumas. Ligi tol ji buvo užsklęsta kunigo Romos mišiole, o tauta meldavosi iš jai skirtų maldynų, parengtų atsižvelgiant į žmonių širdį, iškilų turinį, pakilią klasikinės liturgijos kalbą stengiantis perteikti emocingesniais, žmonių širdžiai artimesniais žodžiais. Egzistavo tarsi dvi lygiagrečios liturgijos: kunigas, talkinamas ministrantų, švėsdavo Mišias pagal Mišiola, o pasauliečiai per Mišias meldavosi iš savų maldynų, iš esmės žinodami, kas vyksta prie altoriaus. Bet dabar buvo iš naujo atrastas Mišiolos grožis, gelmė, istorinis, žmogiškasis, dvasinis turtingumas ir suvokta, jog neužtenka,

kad tautos atstovas, jaunas ministrantas, ištartų: „*Et sum spiritu tuo.*“ Būtinai tikras kunigo ir tautos dialogas, kad altoriaus ir tautos liturgija būtų viena liturgija, būtinai veiklus dalyvavimas, kad turtai pasiektų žmones: taip liturgija buvo iš naujo atrasta, atnaujinta.

Mesdamas žvilgsnį atgal, manau, kad pradėti nuo liturgijos buvo labai gera mintis, nes per tai išryškėja Dievo pirmenybiškumas, adoracijos pirmenybiškumas. „*Operi Dei nihil praeponatur*“: šis posakis iš šv. Benedikto regulos (plg. 43, 3) tada išryškėja kaip aukščiausia Susirinkimo taisyklė. Kai kas kritikavo, kad Susirinkime kalbėta apie daug ką, bet ne apie Dievą. Kalbėta apie Dievą! Ir pirmutinis dalykas, kurį padarė Susirinkimas, tai iš esmės prabilo apie Dievą ir visą tautą, visą Dievo šventąją tautą, atvėrė Dievo adoracijai, bendram Kristaus Kūno ir Kraujo liturgijos šventimui. Šia prasme, nepaisant visų praktinių veiksmų, skatinusių iškart pradėti nuo kontroversinių temų, tai, kad Susirinkimas pradėtas liturgijos, Dievo, adoracijos temomis, tikrai buvo Apvaizdos aktas. Čia dabar netikėtai leistis į diskusijos smulkmenas, bet tikrai verta, neapsiribojant praktiniu įgyvendinimu, nuolatos grįžti prie paties Susirinkimo, jo gelmės ir esminių idėjų.

Tų idėjų buvo kelios: pirmiausia Velykų slėpinys kaip buvimo krikščionimi ir todėl krikščioniškojo gyvenimo, krikščioniškųjų metų, krikščioniškojo laiko, besireiškiančio Velykų laiku ir sekmadieniu, kuris visada yra Prisikėlimo diena, centras. Savo laiką vis iš naujo pradedame prisikėlimu, susitikimu su Prisikėlusiuoju ir iš to susitikimo su Prisikėlusiuoju išeiname į pasaulį. Šia prasme gaila, kad sekmadienis šiandien virto savaitgalio, nors iš tiesų yra pirmoji diena, pradžia. Turime neužmiršti: tai – pradžia, kūrimo pradžia ir naujo kūrimo Bažnyčioje pradžia, susitikimas su Kūrėju ir prisikėlusiu Kristumi. Šis dvejetainis sekmadienio turinys yra svarbus: sekmadienis yra pirmoji diena, t. y. kūrinijos šventė, atsiremiamieji į kūrinijos pamatą, tikime į Dievą Kūrėją; ir sykiu tai susitikimas su Prisikėlusiuoju, atnaujinančiu kūriniją; jo tikrasis tikslas yra sukurti pasaulį, atsiliepiantį į Dievo meilę.

Paskui rūpėjo principai: suprantamumas vietoj užsislendimo kalboje, kurios niekas nebemoka, ir veiklus dalyvavimas. Deja, šie principai irgi buvo neteisingai suprasti. Suprantamumas nereiškia banalumo, nes didžiulius liturgijos tekstus, net, ačiū Dievui, tariamus gimtąja kalba, yra nelengva suprasti, jie reikalauja nuolatinio ugdymo, įgalinančio krikščionį augti ir vis giliau įsismelkti į slėpinį bei pagaliau suprasti. O Dievo žodis? Kai pagalvoju apie Senojo Testamento, Pauliaus laišku, evangelijų skaitinius, – kas gali pasakyti, kad juos iškart supranta tiesiog todėl, kad jie perteikiami jo

gimtąja kalba? Tik nuolatinis proto ir širdies ugdymas gali atvesti prie tikro supratimo bei dalyvavimo, kuris pranoksta išorinę veiklą, ir yra asmens, mano esybės įžengimas į bendrystę su Bažnyčia ir per tai į bendrystę su Kristumi.

Antra tema: Bažnyčia. Žinome, kad Vatikano I Susirinkimas dėl Prancūzijos ir Prūsijos karo nutrūko ir todėl liko šiek tiek vienpusiškas, neužbaigtas, nes mokymas apie primatą – dėkui Dievui, apibrėžtas tą Bažnyčiai istorinę valandą ir labai būtinai vėlesniu laikotarpiu, – buvo tik vienas platesnės numatytos ir rengiamos ekleziologijos elementas. Tai pasiliko tik fragmentas. Galima sakyti: tol, kol tai lieka fragmentas, linkstame prie vienpusiško požiūrio, kad vienintelis primatas bus Bažnyčia. Taigi nuo pradžių ketinta nustatyti vėlesne data užbaigti Vatikano I Susirinkimo ekleziologiją, kad turėtume visą ekleziologiją. Sąlygos atrodo labai palankios, nes po Pirmojo pasaulinio karo naujaip atgimė Bažnyčios pajauta. Romano Guardini sakė: „Bažnyčia ima atbusti sielose“, o vienas protestantų vyskupas kalbėjo apie „Bažnyčios erą“. Pirmiausia buvo svarbu, jog iš naujo atrasta ir Vatikano I Susirinkimo numatyta sąvoka, būtent Kristaus mistinio Kūno sąvoka. Žmonės ėmė suvokti, kad Bažnyčia yra ne tiesiog tam tikru būdu struktūruota teisinė, institucinė organizacija – ji yra ir tokia, – bet veikiau organizmas, gyva tikrovė, įsiskverbianti į mano sielą taip, kad aš pats su savo tikinčia siela esu konstrukcinis Bažnyčios, kaip tokios, elementas. Atsižvelgdamas į tai, Pijus XII parašė encikliką *Mystici Corporis Christi*, kuri buvo žingsnis Vatikano I Susirinkimo ekleziologijos užbaigimo linkme.

Sakyčiau, kad ketvirtajame ir penktajame dešimtmetyje, net jau trečiajame, visa teologinė diskusija virė *Mystici Corporis* tema. Būtent tas atradimas anuo metu sukėlė tiek džiaugsmo, kad šiame kontekste atsirado formulė: Bažnyčia esame mes, Bažnyčia nėra struktūra; mes, krikščionys, mes visi kartu esame gyvas Bažnyčios kūnas. Ir, žinoma, suprantant tai ta prasme, kad Bažnyčia yra tikrasis tikinčiųjų „Mes“ kartu su Kristaus „Aš“; kiekvienas iš mūsų, o ne koks nors tam tikras „Mes“, grupė, besiskelbianti esanti Bažnyčia. Ne: šis „mes esame Bažnyčia“ reikalauja iš manęs įsilieti į didįjį visų laikų ir visų vietovių tikinčiųjų „Mes“. Vadinasi, pirminė mintis buvo užbaigti ekleziologiją teologiškai ir sykiu struktūriškai, t. y. greta Petro įpėdinystės ir jos nepakartojamos funkcijos aiškiau apibrėžti ir vyskupų, vyskupų korpuso funkciją. To siekiant surastas žodis „kolegialumas“, žodis, sukėlęs karštų ir, sakyčiau, perdėtų diskusijų. Bet šiuo žodžiu – galbūt buvo galima surasti kitą, bet šis irgi tiko – išreikšta tai, kad vyskupai, kaip visuma, yra Dvylikos, apaštalu korpuso, taša. Pa-

sakėme: tiktai vienas vyskupas, Romos vyskupas, yra konkretaus apaštalo, būtent Petro, įpėdinis. Visi kiti, įtraukti į korpusą, tęsiantį apaštalų korpusą, tampa apaštalų įpėdiniais. Tad vyskupų korpusas, kolegija, yra būtent Dvylikos tąsa ir todėl yra esmingai būtina, turi savo funkciją, teises ir pareigas. Daugeliui tai atrodė kaip kova dėl galios, bet iš esmės rūpėjo ne galia, bet veiksmų papildomumas ir Bažnyčios korpuso su apaštalų įpėdiniais – vyskupais kaip struktūriniais elementais visuma; ir kiekvienas tame didžiuliame korpuso yra Bažnyčią remiantis elementas.

Tokie, sakykime, buvo du pagrindiniai elementai. Ieškant pilnatviško teologinio požiūrio į eklesiologiją, po penktojo dešimtmečio, šeštajame dešimtmetyje, Kristaus Kūno sąvoka sulaukė tam tikros kritikos: žodis „mistinis“ laikytas per daug dvasiniu, išskirtiniu, atsirado „Dievo tautos“ sąvoka. Susirinkimas pagrįstai įtraukė šį elementą, pasak Bažnyčios tėvų, išreiškiantį Senojo ir Naujojo Testamento nepertraukiamumą. Naujojo Testamento tekste pasakymas *Laos tou Theou*, atitinkantis Senojo Testamento tekstus, reiškia – išskyrus dvi išimtis, jei neklystu, – senąją Dievo tautą – žydus, kurie tarp pasaulio tautų, *goim*, yra Dievo tauta. Kiti, mes, pagonys, savaimė Dievo tauta nesame: Abraomo sūnumis ir per tai Dievo tauta tampame įžengdami į bendrystę su Kristumi, kilusią iš Adomo. Įžengdami į bendrystę su juo, susivienydami su juo, mes irgi tampame Dievo tauta. Vienu žodžiu, „Dievo tautos“ sąvoka suponuoja Testamentus jungiantį nepertraukiamą ryšį, Dievo veiklaus santykio su pasauliu, žmonija tęstinumą ir sykiu kristologinį elementą. Tiktai per kristologiją tampame Dievo tauta, taigi sujungiami du elementai. Susirinkimas nusprendė kurti trejybę eklesiologiją: Dievo Tėvo, Kristaus Kūno, Šventosios Dvasios Šventovės tauta.

Tačiau tik po Susirinkimo išnirio dar vienas elementas – kurį, nors ir neišreikštą, jau galima atrasti pačiame Susirinkimo mokyme – būtent tai, kad sąsąją tarp Dievo tautos ir Kristaus Kūno sudaro kaip tik bendrystė su Kristumi, susivienijant su juo Eucharistijoje. Štai kur tampame Kristaus Kūnu: santykį tarp Dievo tautos ir Kristaus Kūno sukuria nauja tikrovė – bendrystė. Po Susirinkimo, sakyčiau, tapo aišku, kad Susirinkimas iš tiesų atrado šią sąvoką ir nukreipė jos link – bendrystės kaip centrinės sąvokos link. Sakyčiau, filologiškai Susirinkime ji liko neišplėtotą, bet būtent Susirinkimo dėka bendrystės sąvoka vis labiau imta išreikšti Bažnyčios esmę kaip bendrystę įvairiais jos matmenimis – kaip bendrystę su trejybiniu Dievu, kuris pats yra Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios bendrystė, sakramentinę bendrystę, konkrečią bendrystę episkopate ir Bažnyčios gyvenime.

Dar karščiau aptarinėta Apreiškimo problema. Čia nagrinėtas Rašto ir Tradicijos santykis. Pirmiausia egzegetai buvo suinteresuoti turėti daugiau laisvės; jie – sakykime – jautėsi esą prastesnėje padėtyje nei protestantai: šie darė didelius atradimus, o katalikai jautėsi kažkiek „trukdomi“ poreikio paklusti Magisteriumui. Taigi čia vyko labai konkreti kova: kokią laisvę gali turėti egzegetai? Kaip teisingai skaityti Raštą? Ką reiškia Tradicija? Grumtynės buvo daugiabriaunės, čia negaliu leisti į smulkmenas, bet vienas tikrai svarbus dalykas tai, kad Raštas yra Dievo žodis ir kad Bažnyčia paklūsta Raštui, Bažnyčia paklūsta Dievo žodžiui ir nestovi aukščiau Rašto. Tačiau sykiu Raštas yra Raštas tik todėl, kad yra gyvoji Bažnyčia, jo gyvasis subjektas; be gyvojo subjekto – Bažnyčios Raštas tėra knyga, atvira skirtingiems aiškinimams ir stokojanti galutinio aiškumo.

Čia, kaip sakiau, mūšis buvo sunkus, ir nulėmė popiežiaus Pauliaus VI įsikišimas. Tas įsikišimas išsiskiria tėvišku taktiškumu, rodo Pauliaus VI atsakomybės už Susirinkimo eigą jausmą ir kartu jo didelę pagarbą Susirinkimui. Buvo iškelta idėja, kad Raštas yra pabaiga, jame galima rasti viską, vadinasi, Tradicijos nereikia ir Magisteriumas neturi ką pasakyti. Šiuo momentu popiežius perdavė Susirinkimui, man regis, keturiolika frazės, įterptinos į tekstą apie Apreiškimą, formuluočių ir leido mums, Susirinkimo tėvams, laisvai pasirinkti vieną iš tų keturiolikos formuluočių, bet nurodė, kad vieną iš jų būtina pasirinkti tekstui užbaigti. Daugiau ar mažiau pamenu formulę „*non omnis certitudo de veritatibus fidei potest sumi ex Sacra Scriptura*“, kitaip tariant, Bažnyčios tikrumas dėl savo tikėjimo kyla ne tik iš atskiros knygos, tam reikia ir Bažnyčios kaip subjekto, apšviesto ir vedamo Šventosios Dvasios. Tik tada Raštas prabyla su visu savo autoritetingu. Ši frazė, kurią Mokymo komisijoje atrinkome iš keturiolikos, yra esminė, nes, sakyčiau, parodo absoliutų Bažnyčios būtinumą ir per tai padeda suprasti, ką reiškia Tradicija, gyvasis Kūnas, kuriame tas Dievo žodis nuo pradžių gyvena ir iš kurio gauna šviesą, kurioje gimsta. Rašto kanono faktas jau yra bažnytinis faktas: tai, kad šie raštai yra Raštas, yra Bažnyčios, atradusios savyje šį Rašto kanoną, apšvietimo vaisius; ji atrado tai, bet to nesukūrė; ir Raštą kaip Dievo žodį, kaip gyvenime ir mirtyje mus vedantį žodį, galima suprasti ir skaityti visada tik šioje gyvosios Bažnyčios bendrystėje.

Kaip sakiau, šie debatai buvo sunkūs, bet popiežiaus ir, galima sakyti, Susirinkime dalyvavusios Šventosios Dvasios apšvietimo dėka radosi vienas iš gražiausių ir novatoriškiausių viso Susirinkimo dokumentų, išsamiau studijuotinas ir šiandien. Mat šiandien egzegetai irgi linkę Raštą skaityti atskirai nuo Bažnyčios, atskirai nuo tikėjimo, vadovaudamiesi tik vadinamąja istorinio-

kritinio metodo dvasia. Tas metodas svarbus, bet ne tiek, kad galėtų pasiūlyti visiškai tikrų sprendimų. Tik jei tikime, kad tie žodžiai ne tik žmogaus, bet ir Dievo, ir tik jei egzistuoja gyvasis subjektas, kuriam Dievas kalbėjo ir kalba, galime tinkamai aiškinti Šventąjį Raštą. Šioje srityje, kaip minėjau savo knygos apie Jėzų prartarmėje (I dalyje), dar daug reikia nuveikti, kad priartėtume prie aiškinimo tikrai Susirinkimo dvasia. Čia Susirinkimo mokymas iki galo dar neįgyvendintas ir dar reikia padirbėti.

Galiausiai, ekumenizmas. Nenorėčiau dabar leisti į tas problemas, bet buvo akivaizdu – ypač po krikščionių „kančių“ nacizmo laikotarpiu, – kad krikščionys gali būti vieningi ar bent siekti vienybės, bet kartu ir aišku, jog vienybę dovanoti gali tik Dievas. Ir mes vis dar žengiame tuo keliu. Darbą tomis temomis, taip sakant, atliko „Reino sąjunga“.

Antroji Susirinkimo dalis buvo daug platesnė. Išnirio neatidėliotina tema – šiandienis pasaulis, šiuolaikinė epocha ir Bažnyčia; o su ja ir kitos temos, tokios kaip atsakomybė už šio pasaulio, visuomenės statydinimą, atsakomybė už šio pasaulio ateitį ir eschatologinę viltį, krikščionių etinė atsakomybė ir jos gairės, paskui tikėjimo laisvė, pažanga, santykiai su kitomis religijomis. Šiuo momentu į diskusiją įsitraukė visos Susirinkimo šalys – ne tik Amerika, Jungtinės Valstijos, kurioms itin rūpėjo tikėjimo laisvė. Trečioje sesijoje amerikiečiai pareiškė popiežiui: negalime grįžti namo be Susirinkimo nubalsuotos tikėjimo laisvės deklaracijos. Tačiau popiežius turėjo tvirtumo, ryžto ir kantrybės tekstą atidėti ketvirtai sesijai, kad Susirinkimo tėvai geriau su juo susipažintų ir labiau jam pritartų. Turiu galvoje: veikliai įsitraukė ne tik amerikiečiai, bet ir Lotynų Amerika, reginti savo gyventojų skurdą katalikiškajame žemyne ir suvokianti tikėjimo atsakomybę už tų žmonių padėtį. Panašiai Afrika ir Azija jautė dialogo tarp religijų poreikį; iškilo problemų, kurių mes, vokiečiai, – turiu pripažinti – nenumatėme. Negaliu dabar čia viso to išdėstyti. Didžiajame dokumente *Gaudium et spes* labai gerai išanalizuotos krikščioniškosios eschatologijos ir pasaulio pažangos, atsakomybės už visuomenės ateitį ir krikščionių atsakomybės amžinybės atžvilgiu problemos ir per tai atnaujinta krikščionių etika, atnaujinti etikos pamatai. Tačiau – galima sakyti, netikėtai – greta šio didžiojo dokumento atsirado dar vienas dokumentas, glausčiau ir konkrečiau atsiliepiantis į laiko iššūkius, – deklaracija *Nostra aetate*. Nuo pradžios dalyvavo mūsų bičiuliai žydai, ir jie sakė, pirmiausia mums, vokiečiams, bet ne mums vieniems, kad po tragiškų nacistinio laikotarpio įvykių, po nacistinio dešimtmečio, Katalikų Bažnyčia turinti ką nors pasakyti apie Senąjį Testamentą, žydų tautą. Jie tikino: net jei akivaizdu, kad Katalikų Bažnyčia

nėra atsakinga už Šoa, tuos nusikaltimus darė daugiausia krikščionys; mums privalu pažvelgti giliau ir atnaujinti krikščionių sąžinę, net jei ir žinome, kad tikri tikintieji šiems dalykams visada priešinosi. Tad buvo aišku, kad reikia apmąstyti mūsų santykį su senosios Dievo tautos pasauliu. Suprantama, dėl to arabų šalys – arabų šalių vyskupai – liko nepatenkinti: jie baiminosi Izraelio valstybės išaukštinimo, kurio nepageidavo. Jie sakė, kad tikrai teologinė ištara apie žydų tautą yra geras, būtinas dalykas, bei jei jau kalbate apie tai, tai kalbėti reikia ir apie islamą; tik tada atsiras pusiausvyra; islamas yra didelis iššūkis, ir Bažnyčia irgi reikia išsiaiškinti savo santykį su islamu. Anuomet gerai nesupratome, kam to reikia: gal tik šiek tiek nujautėme. Šiandien žinome, kaip svarbu tai buvo.

Perėjus prie islamo, mums buvo priminta, kad yra ir kitų pasaulio religijų: visa Azija! Budizmas, induizmas... Taigi vietoje iš pradžių sumanytos deklaracijos vien apie Senojo Testamento Dievo tautą, buvo parengtas tekstas apie dialogą tarp religijų, nujaučiant tai, kas visu intensyvumu ir svarbumu iškilęs po 30 metų. Dabar negaliu gilintis į tą tekstą, bet tas, kuris jį skaito, mato, kad tekstas labai turiningas, tikrai parengtas tą tikrovę išmanančių žmonių ir glaustai, keliais žodžiais, parodantis tai, kas esminga. Panašiai nurodoma, kad dialogo pagrindas, nepaisant tikėjimų skirtingumo, įvairovės, yra Jėzaus Kristaus vienatiniškumas ir kad tikinčiajam nevalia manyti, jog visos religijos yra vienos temos variacijos. Ne, tėra viena gyvojo Dievo, kuris kalbėjo, tikrovė, tėra *vienas* Dievas, *vienas* įsikūnijęs Dievas, tad ir *vienas* Dievo žodis, kuris tikrai yra Dievo žodis. Bet yra ir religinė patirtis, paremta tam tikra žmogiškąja šviesa iš kūrinių, todėl būtina ir galima įsitraukti į dialogą, atsiverti kitam ir atverti kiekvieną Dievo taikai, visų jo sūnų bei dukterų taikai, jo visos šeimos taikai.

Tad šie du dokumentai, tikėjimo laisvės deklaracija ir *Nostra aetate*, kartu su *Gaudium et spes* sudaro labai reikšmingą trilogiją, kurios svarba atsiskleidė po kelių dešimtmečių. Mes vis dar darbuojamės stengdamiesi geriau suprasti tarp savęs susijusias tikroves – Dievo Apreiškimo vienatimumo, Kristuje įsikūnijusio vieno Dievo vienatimumo, ir religijų daugio, taip siekdami taikos ir ieškodami širdžių, atvirų apšviečiančios ir pas Kristų vedančios Šventosios Dvasios šviesai.

Dar norėčiau pridurti trečią momentą: būta tėvų Susirinkimo – tikrojo Susirinkimo, bet būta ir žiniasklaidos Susirinkimo. Pastarasis buvo kone visiškai atskirai, o pasaulį pasiekdavo toks Susirinkimas, kokį perteikdavo žiniasklaida. Tad žmones pasiekdavo ir jiems poveikį darė ne tėvų, o žiniasklaidos Susirinkimas. Tėvų Susirinkimas vyko tikėjimo erdvėje – tai buvo tikėjimo Susirinkimas,

tikėjimo, kuris ieško supratimo (*fides quaerens intellectum*), siekia suprasti save ir to meto Dievo ženklus, atsi-
liepti į ano meto Dievo iššūkius ir Dievo žodyje surasti
žodį šiandienai ir rytojui, – o žurnalistų Susirinkimas
vyko ne tikėjimo, bet šiandienės žiniasklaidos kategorijų
erdvėje, būtent kitapus tikėjimo ribų, taikant skirtingą
hermeneutiką. Ta hermeneutika buvo politinė, nes ži-
niasklaida Susirinkimą laikė politinėmis grumtynėmis,
galios grumtynėmis tarp skirtingų tendencijų Bažnyčioje.
Buvo akivaizdu, kad žiniasklaida palaikys tuos, kurie
atrodė artimesni jos pasauliui. Buvo tokių, kurie siekė
Bažnyčios decentralizacijos, galios vyskupams ir, pasi-
naudodami „Dievo tautos“ posakiu, galios tautai, pa-
sauliečiams. Buvo iškilęs trejopas klausimas: popiežiaus
galios, perduotinos vyskupams ir visiems, taigi tautos
suverenumo klausimas. Žinoma, jog tai žiniasklaidos
turėjo būti palaikoma, skelbiama, skatinama. Panašiai ir
liturgijos srityje: liturgija domino ne kaip tikėjimo aktas,
bet kaip tai, kur daromi suprantami dalykai, kaip bendruomenės
veikla, kaip kažkas pasaulietiško. Žinome, jog būta tendencijos,
ne be tam tikro istorinio pagrindo, sakyti: sakralumas yra tai,
kas pagoniška, kas galbūt dar būdinga Senajam Testamentui.
Naujajame Testamente svarbu tik tai, kad Kristus mirė už
sienų, t. y. už vartų, pasaulietiškame pasaulyje. Tad sakralumo
atsisakytina, kultas padarytinas pasaulietišku: kultas yra ne kultas,
bet bendruomenės veikla visiems joje dalyvaujant: dalyvavimas
suprantamas kaip veikla. Toks Susirinkimo minties perteikimas,
subanalizavimas, kilęs iš požiūrio į Susirinkimą, atsietas nuo jo
pagrindinio raktų – tikėjimo, stipriai nuodijo liturgijos reformos
įgyvendinimą. Tas pat pasakytina ir dėl Rašto: Raštas yra istorinė
knyga ir traktuotina istoriškai ir tik istoriškai ir t. t.

Žinome, kad tas žiniasklaidos Susirinkimas buvo prieinamas
kiekvienam. Todėl jis ir vyravo, buvo paveikesnis ir sukėlė daugybę
nelaimių, problemų, kančių: užsidarė seminarijos, užsidarė vienuolynai,
subanalėjo liturgija... o tikrajam Susirinkimui buvo sunku įsitvirtinti,
įgyti konkretų pavidalą; virtualus Susirinkimas buvo stipresnis už
tikrąjį. Susirinkimo tikroji jėga veikė, pamažu, bet nenumaldomai
stiprėjo ir tapo tikra jėga, kuri įgyvendino tikrąją reformą,
tikrąjį Bažnyčios atnaujinimą. Man atrodo, jog, praėjus 50 metų
nuo Susirinkimo, regime, kad virtualusis Susirinkimas pakirstas,
pražuvęs ir dabar į dienos šviesą nyra tikrasis Susirinkimas su
visa savo dvasine jėga. Ir mums tenka užduotis, ypač šiais
Tikėjimo metais, remiantis šiais Tikėjimo metais, darbuotis,
kad tikrasis Susirinkimas, kupinas Šventosios Dvasios jėgos,
būtų iki galo įgyvendintas ir Bažnyčia tikrai atnaujinta.
Puoselėkime viltį, kad mums padės Viešpats. Aš pats,
atsidėjęs maldai, visada būsiu su jumis ir mes drauge
žengsime su Viešpačiu, pilni tikrumo, jog Viešpats nugalės!
Dėkoju!

Paskutinė Benedikto XVI bendroji audiencija

„Lydėsiu Bažnyčios kelionę malda...“

2013 m. vasario 27 d.

Garbingieji brangieji broliai vyskupai ir kunigai! Gerbiami valdžios atstovai! Brangūs broliai ir seserys! Dėkoju jums, taip gausiai susirinkusiems į paskutinę mano bendrąją audienciją. Labai nuoširdžiai dėkoju. Tikrai esu sujaudintas. Matau gyvą Bažnyčią! Manau, kad turime tarti „ačiū“ ir Kūrėjui, jog šiandien, dar žiemą, mums dovanuoja gražų orą.

Kaip apaštalas Paulius ką tik girdėtame Šventojo Rašto skaitinyje, ir aš širdyje visų pirma jaučiu pareigą dėkoti Dievui, kuris veda ir ugdo Bažnyčią, sėja savo Žodžio sėklą ir brandina savo tautos tikėjimą. Šią akimirką dvasios akimis matau visą Bažnyčią, išbarstytą po visą pasaulį; dėkoju Dievui už „žinias“ apie tikėjimą į Viešpatį Jėzų Kristų, kurias gavau šiais Petro tarnystės metais, ir už Bažnyčios Kūne tekančią meilę. Šito dėka Bažnyčia gyvena meile ir viltimi, kuri mus atveria pilnatvei ir veda į tėvynę Danguje.

Jūs visus jaučiu savo maldoje. Dievui priklausančioje dabartyje atsimenu visus susitikimus, keliones, ganytojiškus vizitus. Viską ir visus apglėbęs maldoje atiduodu Viešpačiui: kad būtumėte pilni Dievo valios pažinimo su visa išmintimi ir dvasiniu supratimu, kad elgtumėtės, kaip verta Viešpaties, ir jam tobulai patiktumėte, nešdami visokių gerų darbų vaisių (plg. Kol 1, 9–10).

Šią akimirką esu kupinas pasitikėjimo, nes žinau, mes visi žinome, kad Evangelijos žodžio tiesa yra Bažnyčios jėga, jos gyvybė. Evangelija apvalo ir atnaujina, neša vaisius visur, kur tikinčiųjų bendruomenės jos klauso, priima Dievo malonę tiesoje ir gyvena meilėje. Tokia mano viltis, toks mano džiaugsmas.

Buvau kupinas šito tikrumo prieš aštuonerius metus balandžio 19 dieną priimdamas Petro tarnystę, ir jis mane nuolat lydėjo. Tą akimirką, kaip ne kartą esu sakęs, mano sieloje skambėjo žodžiai: „Viešpatie, ko manęs prašai? Didelę naštą užkrauni man ant pečių, bet, jei Tu nori, dėl Tavo žodžio užmesiu tinklus žinodamas, kad Tu man vadovausi.“ Ir tikrai Viešpats mane vedė, buvo arti manęs, kasdien galėjau jausti jo buvimą. Šiame Bažnyčios kelionės etape būta džiaugsmo ir šviesos akimirku, bet buvo ir nelengvų momentų; jaučiausi kaip Petras su apaštalais valtyje Galilėjos ežere. Viešpats mums davė daug saulėtų ir tykių dienų, kuriomis žūklė buvo sėkminga, tačiau, kaip ir visoje

Bažnyčios istorijoje, būta ir stiprių bangų bei priešingo vėjo, ir atrodė, jog Viešpats miega. Tačiau visą laiką žinojau, kad Viešpats yra valtyje, kad Bažnyčios valtis yra ne mano, ne mūsų, bet Jo ir Jis neleis jai nuskęsti; jis ją vairuoja tarpininkaujant žmonėms, kuriuos pats pasirenka, nes taip norėjo. Buvau ir esu šituo įsitikinęs ir šito tikrumo niekas neaptemdys. Todėl šiandien mano širdis kupina dėkingumo Dievui, kad negailėjo visai Bažnyčiai ir man savo paguodos, šviesos ir meilės.

Švenčiame Tikėjimo metus. Juos paskelbiau siekdamas sustiprinti tikėjimą į Dievą dabartiniame kontekste, kuriame tikėjimas vis labiau nustumiamas į antrąjį planą. Raginu visus atnaujinti tvirtą pasitikėjimą Viešpačiu. Būkite kaip vaikai Dievo rankose, tikėdami, kad šios rankos visada mus palaiko, kad jų dėka mes galime kasdien keliauti net ir per sunkumus. Norėčiau, kad kiekvienas jaustųsi mylimas Dievo, kuris dėl mūsų atidavė savo Sūnų ir parodė mums savo begalinę meilę. Norėčiau, kad kiekvienas džiaugtųsi, jog yra krikščionis. Vienoje gražioje maldoje, skirtoje kalbėti rytais, sakoma: „Garbinu Tave, mano Dieve, ir myliu Tave iš visos širdies. Dėkoju, kad mane sukūrei ir padarei krikščioniu...“ Taip, džiaukimės tikėjimo dovana. Šio brangaus gėrio nieks negali iš mūsų atimti. Kiekvieną dieną dėkokime už tai Viešpačiui malda ir nuosekliu krikščionišku gyvenimu. Dievas mus myli, bet jis laukia, kad ir mes jį mylėtume!

Ne tik Dievui noriu dėkoti šią akimirką. Popiežius ne vienas vairuoja Petro laivą, nors didžiausia atsakomybė skirta jam. Ir aš niekada nesijaučiau vienas džiaugsmingais ir sunkiais Petro tarnystės momentais. Viešpats siuntė daugybę žmonių, kurie dosniai, kupini meilės Dievui ir Bažnyčiai padėjo ir buvo man artimi. Visų pirma tai jūs, broliai kardinolai: jūsų draugystė, išmintis, patarimai man buvo brangūs; tai ir mano bendradarbiai, pradėdant valstybės sekretoriumi, kuris mane ištikimai lydėjo per šiuos metus; taip pat Valstybės sekretoriatas ir visa Romos kurija, kaip ir visi tie, kurie įvairiose srityse tarnauja Šventajam Sostui. Tai daugybė į pirmą planą neišnyrančių veidų, kurie lieka šešėlyje, savo tyloje, kasdieniame pasiaukojime. Jie, kupini tikėjimo ir nuolankumo dvasios, man buvo tvirta ir patikima parama. Ypatingai atsimenu Romos Bažnyčią, savo vyskupiją! Negaliu užmiršti brolių vyskupų, kunigų, vienuolių ir visos Dievo tautos. Ganytojiškų vizitų, susitikimų, audiencijų, kelionių metu visą laiką jaučiau didį dėmesingumą ir stiprią meilę. Ir aš mylėjau visus ir kiekvieną be išimties tąja ganytojiška meile, kurios kupina kiekvieno vyskupo, ypač Romos vyskupo, apaštalo Petro Įpėdinio širdis. Kiekvieną dieną tėviška širdimi visus jus minėjau savo maldose.

Norėčiau, kad visus pasiektų mano sveikinimai ir padėka: popiežiaus širdis apkabina visą pasaulį. No-

rėčiau išreikšti savo dėkingumą prie Šventojo Sosto akredituotam diplomatiniam korpusui, kuris atstovauja visai tautų šeimai. Prisimenu visus tuos, kurie darbuojasi dėl geros žiniasklaidos, ir dėkoju jiems už svarbią tarnystę.

Šią akimirką norėčiau iš širdies padėkoti tai daugybei žmonių iš viso pasaulio, kurie pastarosiomis savaitėmis atsiuntė man jaudinančius sveikinimus išreikšdami draugystę ir žadėdami maldas. Taip, popiežius niekada nėra vienas. Šiandien dar kartą tai aiškiai širdyje jaučiu. Popiežius priklauso visiems, ir daugybė žmonių jaučiasi jam artimi. Man rašo laiškus pasaulio didieji – valstybių ir religijų vadovai, kultūros pasaulio atstovai. Gaunu daugybę ir paprastų žmonių laiškų. Jie rašo paprastai, iš širdies, ir aš jaučiu tą meilę, kuri teka iš buvimo kartu su Jėzumi Kristumi Bažnyčioje. Šitie žmonės nerašo taip, kaip rašytų kunigaikščiui ar nepažįstamam didžiūnui. Jie man rašo kaip broliai ir seserys, kaip sūnūs ir dukros, su meile ir šeimynišku artumu. Čia galima ranka prisiliesti prie Bažnyčios, kuri yra ne organizacija, ne religinių ar humanitarinių tikslų siekianti asociacija, bet gyvas kūnas, brolių ir seserų bendrystė visus vienijančiame Jėzaus Kristaus Kūne. Šitai jausti Bažnyčią – tai tarsi ranka prisiliesti prie jos tiesos ir meilės jėgos, tai džiaugsmas dabartiniu metu, kai daugelis kalba apie jos nuosmukį.

Pastaraisiais mėnesiais jaučiau, jog mano jėgos nusilpo, ir maldoje karštai prašiau Dievą, kad man duotų savo šviesos, idant priimčiau patį teisingiausią sprendimą ne savo paties, bet Bažnyčios labui. Žengiau šį žingsnį visiškai ramia siela, gerai suvokdamas jo rimtumą ir taip pat naujumą. Mylėti Bažnyčią reiškia ir turėti drąsos priimti sunkius, iškentėtus sprendimus, prieš akis visuomet turint ne savo, bet Bažnyčios gėrį. Leiskite man dar kartą sugrįžti į 2005 m. balandžio 19-ąją. Šito sprendimo rimtumas glūdi ir tame, kad tą kartą įsipareigojau Viešpačiui visam laikui ir visiems laikams. Visam laikui – nes kas imasi Petro tarnystės, tas visiškai neturi privataus gyvenimo. Jis visą laiką priklauso visiems, visai Bažnyčiai. Iš jo gyvenimo visiškai atimamas privatumo dėmuo. Galėjau patirti, tai jaučiu ir šią akimirką, kad žmogus gauna gyvenimą jį dovanodamas. Kaip pirma sakiau, kas myli Viešpatį, myli ir Petro Įpėdinį ir yra prie jo prisirišęs; popiežius visame pasaulyje turi brolių ir seserų, sūnų ir dukrų, jaučiasi saugus jų bendrystės glėbyje; jis priklauso ne sau pačiam, bet visiems, ir visi priklauso jam.

„Visam laikui“ reiškia ir „visiems laikams“ – tai nėra grįžimas į privatų gyvenimą. Mano sprendimas atsakyti aktyvaus Petro tarnystės vykdymo nereikia jos atsisąjėdimo. Aš negrįžtu į privatų gyvenimą, negrįžtu

prie kelionių, susitikimų, priėmimų, konferencijų ir kt. Nebėgu nuo kryžiaus, bet nauju būdu pasilieku su nukryžiuotu Viešpačiu. Atsisakau vadovavimo Bažnyčiai tarnystės galių, bet pasilieku tarnauti malda, jei taip galima sakyti – šv. Petro aptvare. Šv. Benediktas, kurio vardą pasirinkau kaip popiežius, man svarbus pavyzdys. Jis parodė kelią į gyvenimą, kuris aktyvus ar pasyvus, visiškai priklauso Dievui.

Dėkoju visiems ir kiekvienam taip pat už pagarbą ir supratimą, kuriuo priėmėte šį tokį svarbų sprendimą. Aš lydėsiu Bažnyčios kelionę malda ir meditacija, aukodamasis Viešpačiui ir jo Sužadėtinei; kaip stengiausi gyventi iki šiolei, taip noriu gyventi visada. Prašau atsiminti mane maldose. Ypač melskitės už kardinolus, pašauktus tokiais svarbiai užduočiai išrinkti naują Apaštalo Petro įpėdinį. Viešpats jį telydi savąja šviesa ir savo Šventosios Dvasios jėga.

Šaukimės Švenčiausiosios Mergelės Marijos, Dievo Motinos ir Bažnyčios Motinos, kad jos motiniškas užtarimas lydėtų mus kiekvieną ir visą Bažnyčios bendruomenę. Prašykime jos globos kupini pasitikėjimo.

Brangūs bičiuliai! Dievas vadovauja savo Bažnyčiai, visada ją palaiko, o ypač sunkiais momentais. Niekomet nepraraskime šitokios tikėjimo vizijos, kuri yra vienintelė tikra Bažnyčios kelionės ir pasaulio vizija. Mūsų širdyse, kiekvienoje širdyje, tebūnie džiugus tikrumas, kad Viešpats yra su mumis, kad jis mūsų nepalieka, kad jis mums artimas ir mus apgaubia savąja meile. Ačiū!

Benedikto XVI atsisveikinimas su Romoje esančiais kardinolais

2013 m. vasario 28 d.

Gerbiami ir brangūs broliai!

Priimu jus su dideliu džiaugsmu ir kiekvieną nuoširdžiausiai sveikinu. Dėkoju kardinolui Angelo Sodano, kaip visada mokėjusiam perteikti visos kolegijos jausmus: *Cor ad cor loquitur*. Dėkoju iš visos širdies, Eminencija. Ir, remdamasis mokinių iš Emauso patirtimi, norėčiau pasakyti, kad ir man buvo džiugu kartu su jumis keliauti prisikėlusio Viešpaties artumo šviesoje.

Kaip jau vakar sakiau tūkstančiams tikinčiųjų, pripildžiusių Šv. Petro aikštę, jūsų artumas ir patarimai man labai padėjo vykdyti savo tarnystę. Per tuos aštuonerius

metus, kupini tikėjimo, Bažnyčios kelyje išgyvenome ir labai gražių bei šviesių akimirku, ir tokių, kai dangus buvo debesuotas. Kristui ir jo Bažnyčiai stengėmės tarnauti stipria ir visiška meile, kuri yra mūsų tarnystės siela. Buvome palaikomi vilties, kylančios iš Kristaus, kuris vienintelis gali apšviesti kelią. Drauge galime dėkoti Viešpačiui, padėjusiam augti bendryste, ir drauge melstis, kad, jam padedant, ta gili vienybė toliau augtų ir leistų kardinolų kolegijai būti tarsi orkestru, kur įvairovė – visuotinės Bažnyčios išraiška – visada prisideda prie dar didesnės ir vieningesnės darnos.

Norėčiau palikti jums vieną paprastą mintį, labai brangią mano širdžiai, – mintį apie Bažnyčią, jos tarnystę, kuri mums visiems – galime sakyti – yra mūsų gyvenimo prasmė ir aistra. Į pagalbą pasitelksiu Romano Guardini ištara, užrašytą kaip tik tais metais, kai Vatikano II Susirinkimo tėvai patvirtino konstituciją *Lumen gentium*, ir pateiktą jo paskutinėje knygoje su asmenine dedikacija man; štai kodėl tos knygos žodžiai man yra ypač brangūs. Romano Guardini parašė: „Bažnyčia nėra abstrakčiai sumanyta ir surešta institucija... tai gyva tikrovė... Ji gyvena laike, kaip ir visos gyvos būtybės, bręsdama, kisdama... Tačiau jos prigimtis visada lieka tokia pati, o jos širdis yra Kristus.“ Būtent tai, mano akimis, patyrėme vakar Šv. Petro aikštėje – kad Bažnyčia yra gyvas kūnas, gaivinamas Šventosios Dvasios, ir kad ji tikrai gyva Dievo galia. Bažnyčia yra pasaulyje, tačiau priklauso ne pasauliui, bet Dievui, Kristui, Dvasiai. Matėme šitai vakar. Štai kodėl lygiai taip pat teisinga ir iškalbinga kita garsi Romano Guardini ištara: „Bažnyčia pabunda sieloje.“ Bažnyčia gyvena, auga ir pabunda sielose, kurios – kaip Mergelė Marija – priima Dievo žodį ir suvokia jį veikiamos Šventosios Dvasios, siūlo savo kūną Dievui ir kaip tik dėl savo varganumo bei nuolankumo tampa gebančios šiandien pagimdyti Kristų pasaulyje. Per Bažnyčią įsikūnijimo slėpinys visada lieka mums artimas. Kristus ir toliau vaikščioja visais laikais ir visose vietovėse.

Brangūs broliai, likime šiame slėpinyje vieningi – maldoje, ypač kasdienėje Eucharistijoje – ir taip tarnaukime Bažnyčiai ir visai žmonijai. To džiaugsmo iš mūsų niekas negali atimti.

Prieš pasveikindamas jus asmeniškai, trokštu jums pasakyti, kad toliau liksiu greta jūsų malda, ypač artimiausiomis dienomis, kad būtume visiškai klusnūs Šventosios Dvasios veikimui rinkdami naują popiežių. Teparodo Viešpats jums savo valią. O tarp jūsų, kardinolų kolegijoje, jau yra būsimasis popiežius, kuriam nuo šiandien pažadu savo besąlygišką pagarbą ir klusnumą. To linkėdamas, kupinas meilės ir dėkingumo, iš visos širdies teikiu jums savo apaštališkąjį palaiminimą.

Benediktas XVI

Apaštališkasis laiškas *motu proprio* forma

Intima Ecclesiae natura apie meilės tarnystę

Ižanga

„Giliausia Bažnyčios prigimtis reiškiasi trejopa užduotimi: Dievo žodžio skelbimu (*kerygma-martyria*), sakramentų šventimu (*leiturgia*), gailėstingosios meilės tarnyba (*diakonia*). Šios užduotys viena kitą sąlygoja ir negali būti viena nuo kitos atskirtos“ (Enciklika *Deus caritas est*, 25).

Meilės tarnystė taip pat yra konstitutyvus Bažnyčios misijos matmuo ir neatimama jos esmės išraiška (plg. ten pat); visi tikintieji turi teisę ir pareigą asmeniškai angažuotis, gyvendami pagal naują Kristaus paliktą įsakymą (plg. *Jn* 15, 12) ir teikdami šiuolaikiniam žmogui ne tik medžiaginę pagalbą, bet ir dvasinę sustiprinimą, rūpindamiesi žmogaus siela (plg. *Deus caritas est*, 28). Bažnyčia yra pašaukta vykdyti meilės tarnystę taip pat kaip bendruomenė: nuo mažų vietinių bendruomenių, dalinių Bažnyčių iki pat visuotinės Bažnyčios; todėl „bendruomeninė tarnyba turi būti organizuota“ (20), tam reikia organizacijos, kuri turėtų taip pat institucines formas.

Kalbėdamas apie šią meilės *diakonia* enciklikoje *Deus caritas est* atkreipiau dėmesį į tai, kad „vadovaujantis Bažnyčios vyskupiškąja struktūra“ už meilės tarnystės vykdymą dalinėse Bažnyčiose „kaip apaštalų įpėdiniai pirmiausia atsakingi vyskupai“ (32); taip pat pabrėžiau, kad Kanonų teisės kodekso kanonuose apie vyskupo tarnybą karitatyvinė veikla kaip ypatinga vyskupo veiklos sritis aiškiai neminama“ (ten pat). Nors „Vyskupų pastoracinės tarnybos vadove gailėstingosios meilės pareiga buvo giliau ir išsamiau ištirtinėta ir iškelta aikštėn kaip esminė visos Bažnyčios ir vyskupo jo vyskupijoje užduotis“, vis dėlto išliko poreikis užpildyti šią normatyvinę spragą siekiant kanoninėmis normomis deramai išreikšti gailėstingosios meilės tarnystės Bažnyčioje esmingumą ir jos konstitutyvų ryšį su vyskupo tarnyste, taip pat apibrėžti šios bažnytinės tarnystės teisinius aspektus, ypač jei ji vykdoma organizuotu būdu, aiškiai remiant ganytojams.

Todėl šiuo *motu proprio* noriu pateikti organišką normatyvinę struktūrą, galinčią padėti geriau sureguliuoti įvairiai organizuotas bažnytines gailėstingosios meilės tarnystės formas, glaudžiai susijusias su Bažnyčios ir vyskupo tarnystės diakoniškąja prigimtimi.

Svarbu suprasti, kad „praktinės veiklos neužtenka, jejoje neįaučiama meilė žmogui, meilė, maitinama susitikimo su Kristumi“ (ten pat, 34). Todėl įvairios katalikiškos organizacijos, vykdydamos karitatyvinę veiklą, turi neapsiriboti vien piniginių lėšų rinkimu ar dalijimu, bet skirti ypatingą dėmesį pagalbos reikalingiems asmenims, taip pat vykdyti vertingą ugdomąją funkciją krikščionių bendruomenėje, padėdamos ugdyti dalijimąsi, pagarbą bei meilę Kristaus Evangelijos dvasia. Karitatyvinė Bažnyčios veikla visais lygmenimis privalo saugotis pavojaus tapti tik organizuotos socialinės pagalbos atmaina (plg. ten pat, 31).

Įvairiose vietose tikinčiųjų organizuotos karitatyvinės tarnystės iniciatyvos yra labai skirtingos ir todėl joms reikia atitinkamai vadovauti. Ypač išsiplėtojo *Caritas* veikla parapijų, vyskupijų, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu. *Caritas* yra Bažnyčios hierarchijos iniciatyva kilusi institucija, pagrįstai sulaukusi tikinčiųjų, taip pat daugelio kitų pasaulio žmonių pripažinimo bei pasitikėjimo už didžiadvasišką ir nuoseklų tikėjimo liudijimą, taip pat už konkrečią pagalbą jos reikalingiems vargstantiesiems. Be šios išplėtos, oficialiai Bažnyčios autoritetu remiamos iniciatyvos, įvairiose vietose atsirado daugelis kitų iniciatyvų, kurios kilo savanoriškai angažuojantis tikintiesiems, norintiems įvairiais būdais konkrečiai liudyti meilę stokojantiems. Tiek anos, tiek tų iniciatyvų skirtinga kilmė ir teisinis statusas, nors jos visos išreiškia jautrumą ir troškimą atsiliepti į tą patį pašaukimą.

Tų organizuotai pakrikštytųjų vykdomų iniciatyvų, kuriomis laisvai reiškiamas rūpinimasis vargstančiais individais ar tautomis, Bažnyčia kaip institucija neturi laikyti svetimu dalyku. Bažnyčios ganytojai turi visada sveikinti šias iniciatyvas, reiškiančias tikinčiųjų dalyvavimą Bažnyčios misijoje; jie privalo gerbti joms būdingą savitumą ir jų prigimtį atitinkančią savarankiško administravimo teisę, išreiškiančią pakrikštytųjų laisvę.

Šalia jų bažnytinė valdžia savo iniciatyva išplėtojo specialias organizacijas, per kurias instituciškai, tinkamomis teisinėmis ir administracinėmis formomis paskirsto tikinčiųjų aukas, siekdama veiksmingiau atsiliepti į konkrečius poreikius.

Nepaisant to, kad šios iniciatyvos kyla iš pačios hierarchijos arba yra aiškiai remiamos ganytojų autoritetu, reikia garantuoti, kad joms būtų vadovaujama pagal Bažnyčios mokymo reikalavimus ir tikinčiųjų intencijas, taip pat kad būtų gerbiamos pasaulietinės valdžios priimtoms teisės normos. Šių reikalavimų akivaizdoje tapo būtina į Bažnyčios teisę įtraukti pagal bendruosius kanoninės disciplinos kriterijus suformuluotas

kai kurias esmines normas, siekiant aiškiai apibrėžti šios veiklos srities subjektams tenkančią teisinę atsakomybę, ypač pabrėžiant dieceziniam vyskupui deramą valdžią ir koordinuojantį vaidmenį. Tačiau minėtos normos tuo pat metu privalo būti pakankamai plačios, kad galėtų apimti šioje srityje veikiančių katalikiškos krypties institucijų įvairovę, – tiek inicijuotų hierarchijos, tiek kilusių iš tiesioginės tikinčiųjų iniciatyvos, tačiau pripažįstamų ir remiamų vietos ganytojų. Nors šiai sričiai reikėjo įtvirtinti normas, taip pat buvo būtina atsižvelgti į teisingumo reikalavimus ir ganytojų atsakomybę tikinčiųjų atžvilgiu, gerbiant kiekvienai institucijai deramą savarankiškumą.

Potvarkiai

Todėl atsiliepdamas į Popiežiškosios *Cor unum* tarybos pirmininko pasiūlymą, išklauses Popiežiškosios įstatymų tekstų aiškinimo tarybos nuomonę, nustatau ir įteisinu toliau minimus dalykus:

1 str. – § 1. Tikintieji turi teisę burtis į asociacijas ir kurti organizacijas, atliekančias konkrečias karitatyvines tarnystes, ypač vargšų ir kenčiančiųjų atžvilgiu. Tuo atveju, jei jos susijusios su Bažnyčios ganytojų karitatyvine tarnyste ir/arba norėtų šiam tikslui naudotis tikinčiųjų aukomis, jos privalo pristatyti savo statutus kompetentingai bažnytiniai valdžiai patvirtinti ir laikytis toliau nurodytų normų.

§ 2. Panašiai tikintieji turi teisę steigti fondacijas, idant finansuotų konkrečias karitatyvines iniciatyvas pagal Kanonų teisės kodekso (KTK) 1303 kan. ir Rytų Bažnyčių kanonų kodekso (RBKK) 1047 kan. Jei tokio tipo fondacijos pasižymėtų savybėmis, aprašytomis § 1, joms taip pat – *congrua congruis referendumo* – dera laikytis šio įstatymo nurodymų.

§ 3. Šiame *Motu proprio* aptariamoms karitatyvinės organizacijos turi ne tik laikytis kanoninių įstatymų, bet ir savo veikloje įpareigojamos vadovautis katalikiškais principais ir negali priimti išipareigojimų, kurie koku nors mastu galėtų sąlygoti minėtų principų laikymąsi.

§ 4. Pašvęstojo gyvenimo institutų ir apaštališkojo gyvenimo draugijų karitatyviniais tikslais steigiamos organizacijos bei fondacijos įpareigojamos laikytis šių normų, taip pat KTK 312 kan. § 2 ir RBKK 575 kan. § 2 nuorodų.

2 str. – § 1. Visuose iš ankstesniame skyriuje aptartų karitatyvinių organizacijų statutuose, be institucinių tarnybų ir valdymo struktūrų, nurodomų pagal KTK 95 kan. § 1, apibrėžiama taip pat tų iniciatyvų pagrindiniai

motyvai ir tikslai, piniginių lėšų valdymo būdai, bendradarbių apibūdinimas, taip pat kompetentingai bažnytiniai valdžiai teiktinos ataskaitos bei informacija.

§ 2. Kaip nurodoma KTK 300 kan., karitatyvinė organizacija gali būti vadinama katalikiška tik raštiškai sutikus kompetentingai valdžiai.

§ 3. Tikinčiųjų karitatyviniais tikslais steigiamos organizacijos pagal KTK 324 kan. § 2 ir 317 kan. gali turėti bažnytinį asistentą, kuris skiriamas pagal statutus.

§ 4. Tuo pat metu bažnytinė valdžia įpareigojama pagal KTK 223 kan. § 2 ir RBKK 26 kan. § 2 reguliuoti tikinčiųjų naudojimąsi savo teisėmis, neleidžiant per dėtai dauginti karitatyvinių iniciatyvų, antraip tai pakenktų jų veiklai ir veiksmingumui siekiamų tikslų atžvilgiu.

3 str. – § 1. Ankstesniuose straipsniuose minima kompetentinga valdžia atitinkamais lygmenimis supranta ta, kuri nurodyta KTK 312 kan. ir RBKK 575 kan.

§ 2. Kalbant apie organizacijas, nepatvirtintas nacionaliniu mastu, nors veikiančias įvairiose vyskupijose, kompetentinga valdžia laikomas diecezinis vyskupas to miesto, kuriame organizacija turi savo pagrindinę būstinę. Kiekvienu atveju organizacija įpareigojama informuoti kitų vyskupijų vyskopus apie veiklą jų teritorijoje ir laikytis jų nurodymų dėl vyskupijoje veikiančių įvairių karitatyvinių organizacijų.

4. str. – § 1. Diecezinis vyskupas (plg. KTK 134 kan. § 3 ir RBKK 987 kan.) jam patikėtoje dalinėje Bažnyčioje vykdo karitatyvinės tarnystės sielovadą kaip ganytojas, vadovas ir pagrindinis atsakingasis už šią tarnystę.

§ 2. Diecezinis vyskupas skatina ir remia iniciatyvas bei tarnystes artimo labui savo dalinėje Bažnyčioje ir žadina tikinčiuosius uoliai angažuotis veiklios meilės darbams išreiškiant krikščioniškąjį gyvenimą ir dalyvavimą Bažnyčios misijoje, kaip nurodoma KTK 215 ir 222 kan., taip pat RBKK 25 ir 18 kan.

§ 3. Diecezinis vyskupas įpareigojamas užtikrinti, kad veikiant minėtoms organizacijoms ir valdant jas būtų visuomet laikomasi visuotinės ir dalinės Bažnyčios teisės normų, taip pat tikinčiųjų, aukojančių aukas arba skiriančių tikslines lėšas tiems konkrečioms tikslams, intencijų (plg. KTK 1300 kan. ir RBKK 1044 kan.).

5 str. Diecezinis vyskupas privalo užtikrinti Bažnyčiai teisę vykdyti karitatyvinę veiklą ir rūpintis, kad jo priežiūrai pavesti tikintieji ir jam priklausančios institucijos šioje srityje laikytųsi civilinės teisės.

6 str. Pagal KTK 394 kan. § 1 ir RBKK 203 kan. § 1 diecezinio vyskupo užduotis yra koordinuoti savo teritorijoje įvairias karitatyvinės tarnystės organizacijas, tiek kilusias iš hierarchijos, tiek atsiradusias tikinčiųjų iniciatyva, išlaikant kiekvienai jų pagal statutus deramą autonomiją. Vyskupas turi ypač rūpintis tuo, kad jų veikla išlaikytų gyvą evangelinę dvasią.

7 str. – § 1. Organizacijos, minimos 1 str. § 1, įpareigojamos rinktis tokius darbuotojus, kurie pritaria šių organizacijų katalikiškajai tapatybei ar bent gerbia ją.

§ 2. Vyskupijos vyskupas, rūpindamasis, kad karitatyvinėje tarnystėje būtų užtikrintas evangelinis liudijimas, privalo rūpintis, kad veikiantys karitatyvinėje Bažnyčios sielovadoje asmenys turėtų ne tik reikiamą profesinę kompetenciją, bet ir būtų krikščioniškojo gyvenimo pavyzdys ir liudytoji tokią širdies nuostatą, kuri reikštųsi tikėjimu, veikiančiu meile. Šiuo tikslu jis turi rūpintis jų ugdymu teologijos ir sielovados srityje per specialias ugdymo programas, suderintas su įvairių organizacijų vadovais, taip pat siūlydamas atitinkamą pagalbą dvasiniame gyvenime.

8 str. Jei dėl iniciatyvų skaičiaus ir įvairovės pasirodytų būtina, diecezinis vyskupas jam patikėtoje Bažnyčioje turi įkurti įstaigą, kuri jo vardu vadovautų karitatyvinės tarnystės veiklai ir ją koordinuotų.

9 str. – § 1. Vyskupas turi skatinti, kad kiekvienoje jo teritorijos parapijoje atsirastų parapijos *Caritas* arba panaši tarnystė, kuri visoje bendruomenėje imtųsi taip pat ugdomosios veiklos, siekdama puoselėti dalijimosi ir tikros artimo meilės dvasią. Jei pasirodytų tinkama, tokia tarnystė įkuriama bendrai kelioms tos pačios teritorijos parapijoms.

§ 2. Vyskupui ir atitinkamam klebonui dera užtikrinti, kad parapijos teritorijoje drauge su *Caritas* galėtų egzistuoti ir plėtotis kitos karitatyvinės iniciatyvos, bendrai koordinuojamos klebono, tačiau atsižvelgiant į tai, apie ką kalbama 2 str. § 4.

§ 3. Dieceziniam vyskupui ir parapijų klebonams tenka pareiga budėti, kad šioje srityje tikintieji nebūtų vedami į klaidą ir nekiltų nesupratimų. Todėl jie turi neleisti, kad per parapijos ar vyskupijos struktūras būtų reklamuojamos iniciatyvos, kurios, nors prisistato kaip siekiančios karitatyvinių tikslų, vis dėlto propaguoja Bažnyčios mokymui priešingus pasirinkimus arba metodus.

10 str.– § 1. Vyskupui privalu rūpintis jam pavaldžių bažnytinių karitatyvinių organizacijų gėrybėmis.

§ 2. Diecezinis vyskupas įpareigojamas užtikrinti, kad įplaukos iš rinkliavų, rengiamų pagal KTK 1265 bei 1266 kan. ir RBKK 1014 bei 1015 kan., būtų skiriamos tiems tikslams, kuriems buvo renkamos (plg. KTK 1267 kan. ir RBKK 1016 kan.).

§ 3. Diecezinis vyskupas ypač turi rūpintis tuo, kad jam pavaldžios karitatyvinės organizacijos nebūtų finansuojamos organizacijų ar institucijų, kurių tikslai priešingi Bažnyčios mokymui. Taip pat neduodamas preteksto tikinčiųjų papiktinimui, diecezinis vyskupas turi neleisti, kad minėtos karitatyvinės organizacijos priimtų aukas, skirtas finansuoti iniciatyvoms, kurių tikslai arba jų siekimo būdai nesuderinami su Bažnyčios mokymu.

§ 4. Vyskupas turi ypač rūpintis tuo, kad jam pavaldžių organizacijų valdymas liudytoji krikščioniškąjį paprastumą. Šiuo tikslu jis stebės, kad atlyginimai ir valdymo išlaidos, nors atitinkdami teisingumo reikalavimus ir būtiną profesinį lygį, būtų proporcingi analogiškomis vyskupijos kurijos išlaidoms.

§ 5. Siekiant leisti 3 str. § 1 aptariamai bažnytinei valdžiai vykdyti priežiūros pareigą, 1 str. § 1 minimos organizacijos įpareigojamos pateikti kompetentingam ordinarui metinę ataskaitą šio ordinaro nurodytu būdu.

11 str. Atsiradus reikalui, dieceziniam vyskupui tenka pareiga viešai pranešti tikintiesiems, kad tam tikros karitatyvinės organizacijos veikla nebeatitinka Bažnyčios mokymo reikalavimų, ir tuo atveju uždrausti vartoti pavadinimą „katalikiška“, taip pat imtis reikiamų priemonių, jei iškiltų asmeninės atsakomybės dalykai.

12 str. – § 1. Dieceziniam vyskupui dera skatinti jo globojamų karitatyvinių organizacijų veiklą nacionaliniu ir tarptautiniu mastu, ypač bendradarbiavimą su vargingais bažnytiniais regionais pagal KTK 1274 kan. § 3 ir RBKK 1021 kan. § 3 nurodymus.

§ 2. Karitatyvinių organizacijų sielovada, paisant laiko ir vietos aplinkybių, pagal teisės reikalavimus gali būti bendrai vykdoma kelių kaimyninių vyskupų kelių Bažnyčių atžvilgiu. Kai ši bendra veikla turi tarptautinį pobūdį, dera iš anksto konsultuotis su atitinkama Apaštalo Sosto dikasterija. Kai karitatyvinės iniciatyvos vykdomos nacionaliniu mastu, vyskupui dera konsultuotis su atitinkama Vyskupų konferencijos įstaiga.

13 str. Bet kuriuo atveju lieka neliečiama vietos bažnytinės valdžios teisė išreikšti sutikimą dėl katalikiškųjų organizacijų iniciatyvų jos kompetencijai priklausančioje teritorijoje, gerbiant kanonų normas ir atskirų or-

ganizacijų tapatybę. Ganytojo pareiga yra budėti, kad jo vyskupijoje vykdoma veikla atitiktų bažnytinę discipliną, priešingu atveju ją uždrausti arba imtis būtinų priemonių.

14 str. Tam tikrais atvejais vyskupui dera skatinti karitatyvines iniciatyvas bendradarbiaujant su kitomis Bažnyčiomis ar bažnytinėmis bendruomenėmis atsižvelgus į joms būdingas ypatybes.

15 str. – § 1. Popiežiškajai *Cor Unum* tarybai tenka užduotis skatinti šių teisinių normų taikymą ir stebėti, kad jos būtų taikomos visais lygmenimis, nepažeidžiant apaštališkosios konstitucijos *Pastor Bonus* 133 str. numatytos Popiežiškosios pasauliečių tarybos kompetencijos tikinčiųjų asociacijų atžvilgiu, taip pat nepažeidžiant Valstybės sekretoriato Santykių su valstybėmis sekcijos ir kitų Romos kurijos dikasterijų bei institucijų bendrosios kompetencijos. Popiežiškoji *Cor Unum* taryba turi ypač rūpintis tuo, kad katalikiškųjų organizacijų karitatyvinė tarnystė tarptautiniu lygmeniu būtų vykdoma visuomet laikantis bendrystės su atitinkamomis dalinėmis Bažnyčiomis.

§ 2. Popiežiškosios *Cor Unum* tarybos kompetencijai taip pat priklauso karitatyvinių organizacijų kanoninis steigimas tarptautiniu lygmeniu, po to – teisinė atsakomybė dėl jų tvarkymo ir plėtros.

Įsakau, kad visų šio *Motu proprio* forma paskelbto Apaštališkojo laiško potvarkių būtų visiškai laikomasi, nepaisant bet kokių priešingų potvarkių, net jeigu apie tai reikėtų specialiai paminėti, ir nurodau paskelbti jį dienraštyje *L'Osservatore Romano*, kad įsigaliotų nuo 2012 m. gruodžio 10 d.

Duota Romoje prie Šventojo Petro,
2012 m. lapkričio 11 d.,
aštuntaisiais mano pontifikato metais.

Tarp atsakomybės ir tarnystės

Popiežiškosios įstatymų tekstų aiškinimo tarybos sekretoriaus vyskupo Juan Ignacio Arrieta Ochoa de Chinchetru komentaras apie Benedikto XVI motu proprio apaštališkąjį laišką Intima Ecclesiae natura, paskelbtą dienraštyje L' Osservatore Romano (2012 12 02). Už straipsnio vertimą dėkojame Apaštališkajai nunciatūrai Lietuvoje.

Benedikto XVI mokyme neretai aptinkame priminimą apie konkretų artimo meilės parodymą stokojantiems kaip praktinį krikščionių tikėjimo reikalavimą, vieną iš „struktūrinių“ Bažnyčios užduočių. Popiežius įvairiomis progomis yra aptaręs pirmųjų krikščionių bendruomenių patirtį, jose dar apaštalų laikais įsteigta specifinė tarnystė Bažnyčioje – diakonatas – institucinė pagalba vargšams bei stokojantiems ir padėti pagrindai išmaldų rinkliavai plačiu mastu, siekiant pagelbėti skurstančioms Bažnyčioms.

Praėjus septyneriems pontifikato metams, matant šį nuolatinį popiežiaus mokymą, galima lengviau suprasti, kodėl Benediktas XVI savo pirmojoje enciklikoje *Deus caritas est*, primindamas, jog Bažnyčia visais laikais skyrė artimo meilės tarnystei net ir organizacines pastangas, pabrėžė, kad šiuo metu galiojančiame Kanonų teisės kodekse (KTK) trūksta deramo nurodymo apie įsipareigojimą, kurio šiuo atžvilgiu imasi vyskupai kaip savo bažnytinių bendruomenių ganytojai ir vadovai. Galbūt ši užduotis yra įtraukta į bendrąją pareigą, kurią vyskupui priskiria KTK 394 kan. § 1 (analogiškai Rytų Bažnyčių kanonų kodekse (RBKK) 203 kan. § 1): savo vyskupijoje palaikyti, rūpintis ir koordinuoti *visus apaštalavimo darbus*; tačiau, be abejo, tik tokia numanoma užuomina atrodė nepakankama, kad Bažnyčios teisėje būtų formaliai įtvirtinta viena iš trijų užduočių, kurios, kaip teigia popiežius, tinkamai išreiškia jos giliausią prigimtį (Ižanga).

Būtent šis popiežiaus priminimas paskatino apmąstymus, vedusius į 2012 m. lapkričio 11 d. paskelbtą *motu proprio* dokumentą *Intima Ecclesiae natura*. Jeigu artimo meilės tarnystė tikrai išreiškia Bažnyčios prigimtį, tai su ja susijusi veikla bažnytinėje bendruomenėje neišvengiamai turi būti apibrėžta atsakingomis pareigomis, ir kai kurios iš jų – ypač popiežiaus pabrėžta vyskupo atsakomybė – kyla iš sakramentinės Bažnyčios struktūros.

Suvokdama šią problemą, Popiežiškoji taryba *Cor Unum* 2008 m. paragino Popiežiškąją įstatymų tekstų aiškinimo tarybą išnagrinėti popiežiaus iškeltą klausimą kanonų teisės požiūriu; buvo įsteigta tyrimo grupė, sudaryta iš kanonų teisės ekspertų ir įvairių dikasterijų

atstovų. Komisija beveik metus tyrinėjo šią temą, siekdama įvardyti šioje veikloje išryškėjančias subjektyvias nuostatas ir interesus, kuriuos turėtų ginti Bažnyčios potvarkiai, taip pat atsižvelgdama į per pastaruosius dešimtmečius šioje srityje subrendusią patirtį.

Pasibaigus šiems darbams, buvo parengtas ir įvairioms patariamosioms institucijoms bei kai kurioms šioje srityje aktyvesnėms vyskupų konferencijoms išsiuntinėtasis pirminis dokumento projektas. Remiantis jų pastabomis parengta antroji redakcija vėl pateikta nagrinėti patariamosioms instancijoms; iš esmės jos pagrindu parengtas popiežiaus paskelbtas tekstas.

Motu proprio įžangoje aiškinami doktrininiai pamatai ir disciplininiai užmojai, kurių siekiama šiuo dokumentu: „Deramai išreikšti gailėstingosios meilės tarnystės Bažnyčioje esmingumą ir jos konstitutyvų ryši su vyskupo tarnyste, taip pat apibrėžti šios bažnytinės tarnystės teisinius aspektus, ypač jei ji vykdoma organizuotu būdu, aiškiai remiant ganytojam.“

Potvarkiu siekiama pateikti vientisas ir įvairiems atvejams pritaikomas normatyvines nuorodas, norint iš esmės sureguliuoti „įvairiai organizuotas bažnytinės gailėstingosios meilės tarnystės formas“ (Įžanga) pagal galiojančią kanonų teisės discipliną. Vadinasi, dalis šio *motu proprio* taisyklių paprasčiausiai pakartoja asociacijų ir savarankiškų fondacijų veikimą reguliuojančias taisykles, jau esančias KTK ir RBKK. Šios bendrosios nuostatos dabar yra performuluojamos kartu su kitais apibrėžimais, kylančiais iš metų subrandintos juridinės bei pastoracinės patirties, ir pateikiamos tam tikra tvarka susiejant jas su organizuotomis artimo meilės tarnystės formomis Bažnyčioje.

Kokios yra tos „organizuotos artimo meilės tarnystės formos“, kurios turi laikytis šių potvarkių, nurodyta *motu proprio* 1 straipsnyje. Tai asociacijos ir savarankiškos fondacijos, kurios kokiu nors būdu yra „Bažnyčios ganytojų karitatyvinė tarnystė“ ir/arba norėtų šiam tikslui naudotis tikinčiųjų aukomis, kad galėtų įgyvendinti savo tikslus. Paskelbtas potvarkis turbūt dar turės būti patobulintas doktrininio požiūriu ir yra tik pirmas bandymas norint apibrėžti visą „kategoriją“ įstaigų, kurios, jeigu ketina veikti 1 straipsnyje nurodytu būdu, pagal teisingumo reikalavimus turi laikytis siūlomoms disciplinoms. Į jų skaičių taip pat privalomai įeina pašvęstojo gyvenimo institutų ir apaštališkojo gyvenimo draugijų vadovaujamos įstaigos ir fondacijos.

Mažiausiai trys didelės artimo meilės tarnystės organizacijų grupės yra įvardytos dokumento įžangoje ir paskui skirtingai reglamentuojamos tolesniame tekste.

Pirmiausia daroma prielaida, kad kiekvienai grupei reikia pripažinti administravimo autonomiją, atitinkančią jos prigimtį, dar ir tam, kad būtų išvengta neteisėtos tos atsakomybės, kurią šiose iniciatyvose visiškai laisvai prisiima tikintieji, perėmimo.

Pirmoji specifinė grupė yra *Caritas*. Dokumentas atsižvelgia į specifinius bruožus, kuriuos dabar jau visame pasaulyje įgijo įvairios *Caritas* organizacijos, – veikla, bendrai skatinama Bažnyčios hierarchijos nacionaliniu, vyskupijos ir parapijos lygmeniu, bet taip pat ir tarptautiniu mastu per *Caritas Internationalis* ir įvairias jos šakas visuose žemynuose. *Caritas* veikla turi specifinių bruožų ir įvairiais lygmenimis reguliuojama atitinkamos bažnytinės valdžios. Todėl šiame *motu proprio* nėra specialių nuorodų dėl *Caritas*, išskyrus labai konkrečią, išdėstytą 9 skyriuje, kuri reikalauja iš vyskupo (taip pat ir iš klebono) padėti *Caritas* veiklai egzistuoti kartu su kitomis iš tikinčiųjų iniciatyvos kylančiomis veiklomis.

Antroji potvarkyje išskirta labai įvairi karitatyvinės tarnystės organizacijų grupė yra būtent iš spontaniškos tikinčiųjų iniciatyvos atsirandančios grupės, kurios siekia būti konkretaus įsipareigojimo Bažnyčioje išraiška; prie jų prijungiamos grupės, kilusios iš pašvęstojo gyvenimo institutų ir apaštališkojo gyvenimo draugijų veiklos (1 str.). Pirmosios yra susijusios su ganytojams patikėta karitatyvine tarnyste laisvu tikinčiųjų pasirinkimu (nors lygiai taip pat teisėta formaliai neišreikšti to ryšio ir veikti savarankiškai civilinių įstatymų rėmuose); antrosiose toks ryšys yra būtinas dėl šių institutų ir draugijų bažnytinės padėties. Bet kuriuo atveju bažnytinis ryšys su ganytojais turi būti suderintas su savarankiškumu, atitinkančiu kiekvienos iniciatyvos savitumą.

Galiausiai trečioji kategorija, aptarta įžangoje ir tolesniuose nurodymuose, apima visas likusias labdaros iniciatyvas, įvairiose vietose organizuojamas atitinkamos hierarchinės valdžios, siekiant sureguliuoti tikinčiųjų gailėstingumo darbus ir suteikti paramą tose srityse, kurių galbūt neapima kitos iniciatyvos. Ši veiklos rūšis, paprastai besiskirianti nuo vietinių *Caritas* grupių veiklos, dažniausiai yra įgijusi specifinį teisinį pavidalą, pajėgų užtikrinti veiklos bažnytinį pobūdį.

Akivaizdu, kad į šias kategorijas įeinančios patirtys yra labai įvairios ir tikrai nevienalytės, todėl bandymas jas griežčiau suklasifikuoti ganėtinai sunkus. Antra vertus, įstatyminiu požiūriu to siekti nėra taip jau svarbu, kadangi ši sritis iš esmės priklauso spontaniškam dosnumui tų, kas neatlygintinai nori praktikuoti artimo meilės dorybę ir todėl patenka į juridinę laisvės sferą

(*conditio libertatis*). Šis bruožas reikalauja maksimaliai apriboti teisinį kišimąsi ir būtina atkreipti dėmesį, kad tikintieji gali lygiai taip pat teisėtai veikti savarankiškai, civilinės teisės rėmuose. Vis dėlto, kadangi paprastai panašios iniciatyvos kyla iš hierarchinės valdžios, yra jos akivaizdžiai palaikomos arba įteisintos kanoniniu potvarkiu kaip jai pavaldžios įstaigos, jose atsirandančios pareigybės ir atsakomybės turi būti pakankamai aiškiai apibrėžtos kanoniškai.

Pirmoje vietoje yra atsakomybė to, kuris yra skirtas būti krikščionių bendruomenės galva. Kaip pabrėžia popiežius, vyskupo atsakomybė artimo meilės tarnystėje kyla iš pačios Bažnyčios prigimties ir užduočių: ji išreiškia „tarnystę“ kaip iš Bažnyčios struktūros kylantį reikalavimą, kurį vykdyti priklauso vyskupijos ganytojui ir su kuriuo susijusios teisės ir pareigos dabar yra konkrečiai „apibrėžiamos“ įstatymu. Savo vietinėje Bažnyčioje vyskupas įpareigojamas saugoti šios bažnytinės užduoties tinkamą plėtrą ir užtikrinti, kad jo prižiūrimos įvairios iniciatyvos pasiektų joms patikėtus tikslus.

Todėl didžioji *motu proprio* skelbiamų taisyklių dalis yra skirta dieceziniam vyskupui, stengiantis apibrėžti jo atsakomybę ir nurodyti, kaip ją vykdyti. Šia prasme dauguma taisyklių liečia visus diecezinius ar jiems prilygintus vyskopus atitinkamoje vyskupijoje, bet kai kurių adresatas yra konkretus diecezinis vyskupas arba, bendrai kalbant, bažnytinė valdžia (vyskupų konferencija arba net Šventasis Sostas), nuo kurios tiesiogiai priklauso šios veiklos organizavimas (vyskupijos, šalies, tarptautiniu mastu), kuriam asociacijos buvo įsteigtos pagal KTK 312 kan. ir RBKK 575 kan.

Pavyzdžiui, 4 str. primenama vyskupo pareiga būti šios veiklos „iniciatoriumi“ savo vyskupijoje ir iš to kylanti „priežiūros pareiga“, o 6 str., atsižvelgiant į KTK 394 kan. § 1 ir RBKK 203 kan. § 1, pabrėžiama vyskupo užduotis būti koordinatoriumi šioje srityje, visada gerbiant atskirų iniciatyvų savitumą. 5 straipsnyje primenama ganytojo pareiga ieškoti pilietinėje visuomenėje laisvų erdvių, kurios leistų įgyvendinti šias iniciatyvas, ir stebėti, kad būtų laikomasi valstybės įstatymų. 10 straipsnyje atkreipiamas dėmesys į vyskupo pareigą prižiūrėti šių organizacijų bažnytinę turtą, 11 straipsnyje – į vyskupo pareigą pritaikyti bausmes, kad būtų laikomasi disciplinos šioje srityje. Tolesniuose 12 ir 14 straipsniuose atitinkamai nagrinėjama vyskupo pareiga skatinti iniciatyvas, vienijančias su kitų vyskupijų organizacijomis, ir taip pat ekumeninio pobūdžio bendradarbiavimą.

Apibrėžiant diecezinio vyskupo pareigą budėti, potvarkyje detalizuojami kai kurie specifiniai aspektai:

būtina laikytis teisingumo reikalavimų, svarbiausia – užtikrinti bendruomenę, kad jos aukos yra tinkamai panaudojamos (4 str. § 3, 10 str. § 2). Taip pat ir 9 str. § 3 primena vyskupo (kartu ir klebono) pareigą budėti, kad tikintieji nebūtų suklaidinti ir nekiltų nesusipratimų, kai bažnyčios aplinkoje viešai renkamos aukos; 10 str. § 2 mini pareigą vengti, kad šios organizacijos gautų finansavimą, kuris apribotų jų veiklos krikščioniškąjį tapatumą. Bet kuriuo atveju *motu proprio* primena vyskupui pareigą pristabdyti, jei to reikia, tikintiesiems pripažintų teisių vykdymą, kad būtų išvengta pernelyg didelio iniciatyvų šioje srityje daugėjimo, kuris galėtų išsklaidyti jėgas ir būtų žalingas siekiamam veiklos veiksmingumui (2 str. § 4).

13 straipsnio nurodymas yra ypatingas, jis liečia vyskupą *ad quem*, tai yra tos vietos, kur vykdomi gailėtingumo darbai, inicijuoti kitai valdžiai pavaldžių organizacijų. Nurodymas primena vyskupo atsakomybę jam priskirtos bendruomenės atžvilgiu, o drauge ir jo turimą teisę duoti leidimą veiklai vykdyti bei užduotį budėti, kad visame kame būtų gerbiama Bažnyčios disciplina ir doktrina, galiausiai primindamas pareigą, kai to reikia, veiklą uždrausti ir pritaikyti bausmes, kurias vyskupijos ordinarui leidžia skirti kanonų teisė.

Kad būtų įmanoma priežiūra, *motu proprio* čia aptariamoms įstaigoms kelia tam tikrus reikalavimus. Pirmiausia kompetentingos bažnytinės valdžios, kuriai įstaiga yra pavaldi, patvirtinami įstatai (1 str. § 1, 3 str. § 1) su įstaigos tikslų ir ypatybių aprašymu (2 str.). Taip pat šios įstaigos turi pateikti kompetentingai valdžiai metinę ataskaitą apie savo veiklą (10 str. § 5).

Kai veiklos iniciatyva kyla spontaniškai iš tikinčiųjų, KTK 312 kan. ir RBKK 575 kan. nurodytas formalus prašymas, kad įstatai būtų pripažinti valdžios, reiškia, jog yra laisvai prisiimama speciali juridinė tvarka, nustatyta kanonų teisės šios rūšies veiklai. Vakarų Bažnyčios teisėje nebūtinai turi įtakos, ar prašanti įstaiga yra vieša, ar privati, kaip matome KTK 322 kan. § 2, nė tai, ar ji yra juridinis asmuo; tai tik reikalavimas, keliamas šios srities iniciatyvoms, siekiant tinkamai apsaugoti jų interesus.

Be to, įstaigos, kurias liečia šis *motu proprio*, turi laikytis tam tikrų parametrų, kuriuos diktuoja išmintis ir katalikiškoji doktrina. Pavyzdžiui, 7 straipsnis apibūdina šių organizacijų darbuotojų ir atstovų parinkimo kriterijus ir būtinybę, kad jie savo veikloje sugebėtų išreikšti savo tikėjimą, o tai pirmiausia iškelia pareigą rūpintis jų ugdymu. Panašiai 10 str. § 4 pateikia konkrečius parametrus, į kuriuos turi sutilpti tokios veiklos „administravimo išlaidos“, tuo būdu duodant aiškų ženklą, kokia dvasia ji vadovaujasi.

Kaip matome, šis potvarkis skiria ypatingą dėmesį tam, kad užtikrintų visos šių iniciatyvų veiklos savitumą ir krikščionišką tapatumą, o vyskupui suteikia prižiūrėtojo vaidmenį. Todėl nebuvo apsirikimas tai, jog dviem skirtingais straipsniais stengiamasi apsaugoti šias įstaigas nuo pavojaus pasijusti „sąlygojamomis“ savo veikloje dėl to, kad jos priėmė finansavimą, kuris uždeda reikalavimus, nesuderinamus su Bažnyčios doktrina. Šiuo klausimu 1 str. § 3 nurodo pareigą atsisakyti tokio finansavimo, o 10 str. § 3 įpareigoja vyskupą budėti, kad būtų sukliudyta prieštaraujantioms Bažnyčios doktrinai institucijoms pasinaudoti šiomis įstaigomis kaip įrankiais arba kaip priemone norint „pakelti savo prestižą“.

Suteikdamas įgaliojimus šioje srityje Popiežiškajai tarybai *Cor Unum* (tai buvo būtina reikalinga), šis *motu proprio* lemia reikšmingus apaštališkosios konstitucijos *Pastor bonus* pakeitimus. 15 str. paveda šiai dikasterijai užduotį užtikrinti šio potvarkio laikymąsi ir, dar labiau apibendrintai, rūpintis, kad katalikiškos artimo meilės darbų institucijos, kurios veikia tarptautiniu mastu, savo uždavinius atliktų vienybėje su vietinėmis Bažnyčiomis. Visa tai tobulai derinasi su šiai dikasterijai neseniai suteiktais įgaliojimais tarptautinės *Caritas* organizacijos atžvilgiu.

Iš tikrųjų šie patvarkymai pakeitė šios Popiežiškosios tarybos profilį, kadangi dabar, šalia įvairios gailestingumo darbų veiklos puoselėjimo ir tam tikrų labdaros fondų administravimo, ji turės vykdyti valdymo galios aktus (KTK 129 kan.), panašiai kaip veikia, pavyzdžiui, Popiežiškoji pasauliečių taryba tarptautinių katalikiškų asociacijų atžvilgiu (*Pastor bonus*, 133). Dabar Popiežiškosios tarybos *Cor Unum* kompetencijai priklausys „karitatyvinių organizacijų kanoninis steigimas tarptautiniu lygmeniu“ (15 str.) ir tolesnė šių organizacijų drausmės kontrolės užduotis, visada atsižvelgiant į kompetencijas, priskirtas kitoms Romos kurijos dikasterijoms.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininko pranešimas spaudai dėl tikybos pamokų privalomo dėstymo mokyklose

2013-03-05

Pastaruoju metu žiniasklaidos priemonės mini, jog Lietuvos lenkų rinkimų akcijos (LLRA) frakcija Seime siūlo mokyklose įvesti privalomas tikybos pamokas.

Toks politikų žingsnis sukelia visiškai nereikalingą įtampą ir pasipiktinimo bangą visuomenėje, neva Bažnyčia siekia prievartinės akcijos.

Norėdami išsklaidyti šias abejones, reiškiamo nepritarimą ir neigiamą nuomonę dėl tokių siūlymų. Šie politikų raginimai nėra ir nebuvo derinami su Katalikų Bažnyčios vadovybe. Suprantame, kad privalomos tikybos pamokos turėtų būti tik katalikiškose mokymo įstaigose, bet ne valstybinėse mokymo įstaigose.

Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutartyje dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje 2 straipsnio 2 dalyje minima, jog „lankančių mokyklą moksleivių iki Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyto amžiaus teisė rinktis tikybos ar etikos kursą priklauso jų tėvams ar globėjams. Moksleiviai, sulaukę Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyto amžiaus, turi teisę savarankiškai apsispręsti dėl tikybos mokymosi.“ Sutartis neapsiriboja vien tik katalikų tikybos pamokomis, bet palieka laisvę ir kitų konfesijų tikybos pamokoms.

Šiuo metu valstybinėse mokymo įstaigose esanti dorinio ugdymo pamokų pasirinkimo ir jų įgyvendinimo tvarka visiškai įgyvendina galimybę visiems norintiems pasirinkti savo konfesijos tikybos arba etikos pamokas, drauge nepažeisdama niekieno laisvės apsispręsti dėl savo dorinio ir religinio ugdymo.

Katalikų Bažnyčia visada gerbė ir gerbs žmogaus laisvės teisę renkantis dorinio ugdymo pamokas, tačiau kartu nori priminti tikintiems tėvams apie jiems tenkančią pareigą ir atsakomybę pasirūpinti, kad jų vaikai įgytų reikiamų tikėjimo žinių ir būtų formuojami katalikiško ugdymo dvasia.

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius

GAILESTINGUMAS IR TIKĖJIMAS

II Velykų sekmadienis (C)

Apd 5, 12–16; Apr 1, 9–11a.12–13. 17–19; Jn 20, 19–31

Pirmųjų krikščionių bendrystės tikrasis centras ir pagrindas buvo prisikėlęs Kristus. Evangelija pasakoja, kad kančios metu, kai dieviškasis Mokytojas buvo sumintas ir nuteistas mirti, mokiniai išsilakstė (plg. *Mt 26, 56; Mk 14, 50–52*). Tik Marija, kelios moterys ir apaštalas Jonas liko kartu ir sekė jį iki Kalvarijos kalno (plg. *Jn 19, 25–27*). Prisikėlęs Jėzus dovanojo saviesiems naują, dar tvirtesnę ir nenugalimą vienybę, kurios pamatas ne žmogiškieji ištekliai, bet dieviškasis gailestingumas, kuris leido jiems patirti, jog jie yra mylimi ir sutaikinti su Dievu. Todėl palaimintasis Jonas Paulius II († 2005) panoro antrąjį Velykų sekmadienį pavadinti Dievo Gailestingumo sekmadieniu. Taip popiežius dar kartą visiems nurodė pasitikėjimo ir vilties šaltinį – prisikėlusį Kristų ir priminė Viešpaties per šv. Faustiną († 1938) perduotą gailestingumo žinią, kurią galima glaustai nusakyti žodžiais: „Jėzau, pasitikiu Tavimi!“

Šio sekmadienio Evangelija pasakoja, jog prisikėlęs Jėzus apsiereiškė mokiniams pirmosios savaitės dienos vakare ir vėl pasirodė jiems toje pačioje vietoje po aštuonių dienų. Tad nuo pat pradžių krikščionių bendruomenė pradėjo švęsti Prisikėlimo slėpinį pirmąją (arba krikščionims aštuntąją) žydų savaitės dieną, kuri vadinama Viešpaties diena, arba sekmadieniu (lot. *dies dominica*). O nuo III amžiaus krikštyklos daromos oktagono formos – aštuonkampės, nes krikštas glaudžiai susijęs su Jėzaus mirtimi ir prisikėlimu (plg. *Rom 6, 4*). Tačiau šiandienos Evangelija neapsistoja vien tik prie tikėjimu besidžiaugiančios bendruomenės, bet, pasakodama apie Tomo abejonę, eina pasitikti industrinio amžiaus žmogaus, kuris tiki tik tuo, ką galima pamatyti, paliesti, pasverti, išmatuoti, apskaičiuoti. Tomas iš pradžių netikėjo prisikėlusio Jėzaus, kuris pasirodė, kai Tomo nebuvo su mokiniais, ir todėl tarė: „Jeigu aš nepamatysiu jo rankose vinių dūrio ir neįleisiu piršto į vinių vietą, ir jeigu ranka nepaliesiu jo šono – netikėsiu“ (*Jn 20, 25*). Iš esmės šie žodžiai atskleidžia įsitikinimą, kad Jėzus dabar jau atpažįstamas ne tiek iš veido, kiek iš žaizdų. Tomas mano, jog būdingi Jėzaus tapatybės ženklai visų pirma turėtų būtų žaizdos, atskleidžiančios, kaip nuoširdžiai Dievas mus myli, kaip toli siekia dieviškasis gailestingumas. Ir čia apaštalas Tomas neklęsta.

Po aštuonių dienų Jėzus vėl atsirado tarp apaštalų, ir šį kartą esant Tomui. Jėzus jo prašo: „Įleisk čia pirštą ir apžiūrėk mano rankas. Pakelk ranką ir paliesk mano šoną; jau nebebūk netikintis – būk tikintis“ (*Jn 20, 27*). Ir To-

mas reaguoja į šį prašymą vienu iš nuostabiausių Naujojo Testamento tikėjimo išpažinimų: „Mano Viešpats ir mano Dievas!“ (*Jn 20, 28*). Šventasis Augustinas († 430) apie tai sako: „Tomas matė ir lietė žmogų, bet išpažino savo tikėjimą į Dievą, kurio nei matė, nei lietė. Bet tai, ką matė ir lietė, jį paskatino tikėti tuo, kuo iki tol abejojo.“ Tada Jėzus ištaria paskutinius žodžius Tomui: „Tu įtikėjai, nes pamatei. Palaiminti, kurie tiki nematę!“ (*Jn 20, 29*). Jėzus skelbia krikščionims, kurie ateis po Tomo, naują tikėjimo pradžia ir pagrindą: nuo dabar santykis su Juo išikūnys tikėjime, bendruomenės gyvenime, patatytame ant apaštalų liudijimo; nuo dabar ir iki laikų pabaigos Jis bus matomas ir girdimas Bažnyčioje, kurią palaiko ir veda Šventoji Dvasia. Įdomu tai, jog kitas Tomas († 1274), didysis viduramžių teologas iš Akvino, sugretina šį palaiminimą su iš pirmo žvilgsnio priešingai atrodančiu palaiminimu: „Palaimintos akys, kurios regi, ką jūs regite“ (*Lk 10, 23*). Akvinietis paaiškina: „Daugiau vertas tas, kuris tiki nematęs, negu tas, kuris tiki matydamas.“ Išties Laiškas žydams, primindamas virtinę senovės bibliinių patriarchų, kurie įtikėjo Dievą nematydami jo pažadų išsipildymo, apibūdina tikėjimą kaip tą, kuris „laiduoja mums tai, ko viliamės, įrodo tikrovę, kurios nematome“ (*Žyd 11, 1*).

Beje, šv. Grigalius Didysis († 604) sako, kad savo netikėjimu Tomas mums yra kur kas naudingesnis, negu visi kiti apaštalai, kurie gana greit įtikėjo. Taip besielgdamas Tomas tam tikra prasme privertė Jėzų „paliėčiamai“ įrodyti savo prisikėlimo tiesą. Jo tikėjimas Prisikėlimu tapo sustiprintas ir brandus. Iš dalies tai tiesa, kai kalbame ir apie daugybę šios dienos „Tomų“, kurie yra netikintys. Pagarbus dialogas su netikinčiais yra labai naudingas. Visų pirma mus, tikinčius, daro nuolankius, primena, kad tikėjimas nėra privilegija ar nauda. Mes tikėjimo negalime įrodyti ar primesti, o tik jį pasiūlyti ir parodyti savo gyvenimu. „Ir ką gi turi, ko nebūtum gavęs? O jei esi gavęs, tai ko didžiuojiesi, lyg nebūtum gavęs?“ – sako šv. Paulius (*1 Kor 4, 7*). Tikėjimas yra ne nuopelnas, bet dovana, ir kaip kiekviena dovana gali būti patiriamas tik su dėkingumu ir nuolankumu. Pokalbiai su netikinčiais taip pat padeda mums apvalyti savo tikėjimą nuo klaidingų Dievo įvaizdžių. Labai dažnai tai, ką netikintieji atmeta, nėra tikras Dievas, gyvasis Biblijos Dievas, bet iškreiptas Dievo paveikslas, kurį patys tikintieji ir susikūrė. Atmesdami tokį Dievą, netikintieji mus priverčia sugrįžti prie gyvo ir tikro Dievo, vadinasi, skatina geriau pažinti Šventąjį Raštą ir Katalikų Bažnyčios katekizmą, dažniau atsiverti pokalbiui su Jėzumi maldoje ir susitikimui su juo Eucharistijoje bei Atgailos sakramente, kur Viešpats atskleidžia savo gailestingumą ir dovanoja mums savo atleidimą.

RYTUI AUŠTANT

III Velykų sekmadienis (C)

Apd 5, 27b–32. 40b–41; Apr 5, 11–14; Jn 21, 1–19

Trečiąjį Velykų sekmadienį Evangelijos ištraukoje dar kartą pabrėžiama prisikėlimo tikrovė: Jėzus prisikėlė ne simboliškai, bet tikrai, su savo kūnu. „Mes su juo valgėme ir gėrėme, jam prisikėlus iš numirusių“, – pasakys šv. Petras Apaštalų darbuose (10, 41), greičiausiai remdamasis būtent šiuo Evangelijos įvykiu. Pasakojimas prasideda nurodant bendruomenės veikimo aplinką: „prie Tiberiados ežero“ (*Jn 21, 1*). Tiberiados miestas buvo pastatytas ant vakarinio ežero kranto apie 20 m. pr. Kr. imperatoriaus Tiberijaus garbei. Būtent čia, Jono evangelijoje, pirmą kartą istorijoje ežeras pavadinamas ne Galilėjos, bet Tiberiados ežeru. Po papiktinančios kryžiaus mirties mokiniai sugrįžo į savo tėviškę prie savo žvejybos darbų, t. y. prie tos veiklos, kurią vykdė prieš susitikdami Jėzų. Jie sugrįžo į prieš tai buvusį gyvenimą. Tai leidžia pajusti sumišimo ir nesėkmės nuotaiką, išsismelkusią į jų bendruomenę (plg. *Mt 26, 31; Mk 14, 27*). Mokiniais buvo sunku suvokti tai, kas buvo įvykę Didįjį penktadienį.

Žvejoja septyniese. Skaičius 7 nurodo visumą arba tobulą bendrystę. Pirmasis iš jų paminėtas Simonas Petras. Šiame pasakojime pabrėžiamas Petro vaidmuo. Tai jis nusprendė žvejoti, taip pat jis pirmasis, iššokęs iš valtės, atplaukė pas Jėzų. Žvejojama nevaisingai visą naktį. Jų tinklai yra tušti. Tačiau, kai viskas atrodė baigta, vėl, kaip ir Emauso kelyje (plg. *Lk 24, 13–32*), Jėzus ateina pas savuosius. Jis juos pasitinka rytui auštant. Tai nuoroda į naują prisikėlimo tikrovę. Bet mokiniai nežino, kad ant kranto stovi Jėzus. Bendruomenei kažko trūksta: be tikėjimo į Kristaus prisikėlimą jos veikla yra bergždžia. Kai Jėzus paklausė: „Vaikeliai, ar neturite ko valgyti?“ (*Jn 21, 5*), mokiniai atsako patvirtindami šį nevaisingumą.

Prisikėlusiojo žodis keičia situaciją: „Užmeskite tinklą į dešinę nuo valtės, ir pagausite“ (*Jn 21, 6*). Biblijoje dešinė simbolizuoja gyvenimo pilnatvę, palaiminimą, išganyimą (plg. *Pr 48, 14; Iš 15, 6; Ps 16, 8. 11; 18, 36; 48, 11; 110, 1; 138, 7; Iz 41, 10; Ez 20, 33–34; Mt 25, 33–34; Mk 16, 19; Lk 22, 69; Apd 2, 33; 7, 55–56; Rom 8, 34; Ef 1, 20; Kol 3, 1; Žyd 1, 3; 8, 1; 12, 2; Apr 1, 16–17*). Paprastai žuvys tinklu užgriebiamos naktį, kai yra tamsu, bet ne rytą, kai vanduo jau persišviečia. Mokiniai, nors ir neatpažinę dar Jėzaus, patiki jo žodžiu: „Taigi jie užmetė ir jau nebeįstengė jo [tinklo] patraukti dėl žuvų gausybės“ (*Jn 21, 6*).

Vienas iš mokinių, apšviestas dieviškos meilės, pirmas sugeba išvelgti šios sėkmės priežastį. Jis ištaria: „Juk tai

Viešpats!“ (*Jn 21, 7*). Ir jo nežymus pastebėjimas palieka esminį pėdsaką pasakojime. Tasai, kuris pirmas atbėgęs prie kapo „pamatė ir įtikėjo“ (*Jn 20, 8*), ir ši kartą yra pirmasis atpažinęs bei paliudijęs Kristų. Atrodytų, kad „mokiny, kurį Jėzus mylėjo“ (*Jn 20, 2; 21, 7*), lieka prisikėlimo pasakojimų šešėlyje. Ir vis dėlto jo buvimas tarp mokinių, pakylant iš tamsos, yra svarbus. Jį su Jėzumi sieja gyvas vidinis ryšys. Jų glaudi bendrystė Jono evangelijoje iškyla tik kelis kartus, tačiau visi kiti apaštalai yra lyg ir priklausomi nuo šios bendrystės. Pavyzdžiui, užtenka pasakyti: „Juk tai Viešpats!“, ir įvykiai įgauna kitą atspalvį, pradedama pastebėti neregimybė, atpažįstama iš vidaus, o ne iš išorės.

Atpažinus Kristų, Petras apibendrina naują bendruomenės nusiteikimą: persijuosia palaidinę (nuoroda į tarnystę; plg. *Jn 13, 4*) ir šoka į ežerą (pasirengimas priimti pavojus). Atstumas iki kranto yra 200 mastų – apie 90 metrų. Petras tai daro vienas, nes jaučia pareigą susitikyti su Jėzumi: nepriėmė Jėzaus kaip tarno (plg. *Jn 13, 6. 8*) ir tris kartus jo išsigynė (plg. *Jn 18, 17–27*). Pasiekę krantą, mokiniai pirmiausia pamato Jėzaus meilės ženklą: „žėrinčias žarijas, ant jų padėtą žuvį ir duonos“ (*Jn 21, 9*). Ant žėrinčių žarijų padėta žuvis Bažnyčios tėvams simbolizavo Kristų: *Piscis assus, Christus passus* (lot. „Kepta žuvis – kenčiantis Kristus“). Šventasis Grigalius Didysis († 604) sako: „Ką kepta žuvis reiškia mums, jei ne patį Dievo ir kenčiančių žmonių tarpininką? Jis teikėsi būti paslėptas žmonijos vandenyse, jis norėjo būti pagautas mūsų mirties tinklu ir savo kančioje jis buvo, taip sakant, keptas ant sielvartų ugnies.“

Žuvys suskaičiuojamos. Jų yra tiksliai 153. Kiekvienas evangelijų skaitytojas turi teisę kai kuriuos stebuklus aiškinti kaip simbolinius veiksmus. Pavyzdžiui, anot šv. Jeronimo († 420), graikų zoologai žinojo 153 žuvų rūšis. Vadinas, Jėzaus palaiminta Bažnyčios veikla gali vienyti visas tautas apie save, nepatirdama dėl to skilimo: „Nors jų buvo tokia gausybė, tačiau tinklas nesuplyšo“ (*Jn 21, 11*). (Beje, sakoma, jog būtent apaštalas Petras „išvilko tinklą į krantą“ (*Jn 21, 11*); galbūt tai yra viena iš sąlygų, kad tinklas nesuplyštų – Bažnyčia išliktų vieninga?) Arba, kaip sako šv. Augustinas († 430), galima padėti tašką, po juo – du taškus ir taip toliau linija po linijos; padėjus 153 taškus, gaunamas lygiašonis trikampis, taigi Švč. Trejybės simbolis. Tačiau kartu visada privalu neišleisti iš akių, kad simbolinis kurio nors vyksmo pobūdis ir jo istorinis faktiškumas nėra priešingybės. Iš esmės istorinis aktas kartais įgyja prasmę tik simbolinio supratimo plotmėje, bet dėl to netampa mažiau istoriškais. Kukliu istoriniu lygmeniu tik pasakoma, jog tuo metu buvo privalu mokėti mokesčių nuo pagautų žuvų. Žvejyba vertėsi

broliai Simonas ir Andriejus, lygiai kaip broliai Jokūbas ir Jonas, tiesiog suskaičiavo žuvis, kaip buvo pratę.

Jėzus imasi iniciatyvos ir pakviečia bendruomenę valgyti: „Eikite šen pusryčių!“ (Jn 21, 12). Pradedant pusryčius

PAŠTORACINĖS TEOLOGIJOS IŠTAKOS

IV Velykų sekmadienis (C)

Apd 13, 14. 43–52; *Apr* 7, 9. 14b–17; *Jn* 10, 27–30

Šiandien – Gerojo Ganytojo sekmadienis, Bažnyčia meldžiasi už dvasininkiją ir meldžia pašaukimų į dvasinį luomą (plg. *Liturginis maldynas*, p. 139–140). Žodis *pastor* (lot. ganytojas), nukaldintas remiantis *Iz* 40, 11; *Ez* 34; *Jn* 10, ankstyvaisiais viduramžiais žymėjo vyskupą, nuo VII a. taip pat parapinės Bažnyčios vadovą – kleboną. Jo veikla įvardijama sielovados, arba pastoracijos, sąvoka, nes yra nukreipta į Dievo santykį su žmonėmis.

Kaip žinome, Izraelio tautos istorija ir religinė patirtis skleidėsi dažniausiai dykumą primenančioje šalyje, spiginant karštai saulei, kur pusiau nomadinis Artimųjų Rytų ganytojas su savo kaimene gyvena aplink kaimus plytinčiose išdžiūvusiose stepėse. Tačiau ganytojas žino, kur yra žolės ir šviežio vandens, būtinų gyvybei, žino kelią į oazę, kur siela gali „pasistiprinti“, kur galima pasisemti jėgų ir naujos energijos tolesnei kelionei. Ganytojo paveikslas ypač primena pradinį Išėjimo laiką, dieviškojo Ganytojo vedamos kaimenės ilgą kelionę per dykumą (plg. *Iz* 63, 11–14; *Ps* 77, 20–21; 78, 52–54). Pažadėtoje žemėje užduotis ganyti Viešpaties kaimenę tekdamo karaliui, kaip Dovydui, Dievo išrinktam ganytojui ir pateptajam (plg. 2 *Sam* 5, 1–2; 7, 8; *Ps* 78, 70–71). Po babiloniškosios tremties Izraelis, tarsi vykstant naujam Išėjimui (plg. *Iz* 40, 3–5. 9–11; 43, 16–21), kaip pražuvusi ir vėl surasta avis buvo sugrąžintas į tėvynę, Dievo parvestas į vešlias ganyklas ir atilsio vietas (plg. *Ez* 34, 11–16. 23–31; *Ps* 23).

Būsimasis Mesijas taip pat yra nusakomas šiuo įvaizdžiu: „Ganyk kaip piemuo jis savo kaimenę, savomis rankomis surinks ėriukus, nešios juos prie krūtinės ir švelniai vedžios vedekles“ (*Iz* 40, 11). Tad šis ganytojo paveikslas iki galo išsiskleidžia ir išprasmina Jėzujau Kristuje. Jis – Gerasis Ganytojas, kuris eina ieškoti pražuvusios avies (plg. *Mt* 18, 12–13); vadina savo mokinius mažąja kaimene (plg. *Lk* 12, 32); gailisi žmonių, kurie yra suvargę ir apleisti lyg avys be piemens (plg. *Mt* 9, 36). Jis yra kelias, teisingas kelias, vedantis mus į

šiuo eucharistiniu ženklu, niekas nebeklausia: „Kas tu esi?“ (*Jn* 21, 12), nes žino, kad jis yra Viešpats. Ketvirtoje evangelijoje šį klausimą, į kurį nebuvo galutinio atsakymo, išgirstame keletą kartų (plg. *Jn* 1, 19; 8, 25; 10, 24; 18, 33). Patyrus Kristaus prisikėlimą, klausimų nebelyka.

gyvenimą, ir šviesa, apšviečianti tamsų slėnį ir nugalinti visas mūsų baimes (plg. *Jn* 1, 9; 8, 12; 9, 5; 12, 46). Jis tas dosnūs šeimininkas, kuris mus priima ir apsaugo nuo priešų, padengia mums savo Kūno ir Kraujo stalą (plg. *Mt* 26, 26–29; *Mk* 14, 22–25; *Lk* 22, 19–20) ir galutinį mesijinio pokylio danguje stalą (plg. *Lk* 14, 15–24; *Apr* 3, 20; 19, 9). Jis yra tas karališkasis Ganytojas – romus ir atlaidus karalius, pasodintas į sostą ant šlovingojo kryžiaus (plg. *Jn* 3, 13–15; 12, 32; 17, 4–5). Todėl ir apaštalas Petras vadina Jėzų sielų Ganytoju (plg. 1 *Pt* 2, 25), o Laiške žydams jis vadinamas avių Ganytoju (plg. *Žyd* 13, 20).

Šio sekmadienio glaustoje Evangelijoje aptinkame kai kuriuos Jėzaus, Gerojo Ganytojo, bruožus. Pirmiausia – avių ir ganytojo abipusį pažinimą: „Manosios avys klausos mano balso; aš jas pažįstu, ir jos seka paskui mane“ (*Jn* 10, 27). Kai kuriose Europos šalyse avys auginamos beveik tik dėl mėsos, o štai Palestinoje dažniausiai jas auginavo dėl vilnos ir pieno. Todėl jos ilgus metus būdavo kartu su piemeniu, kuris pamažu pažindavo kiekvienos avies būdą. Jėzus pažįsta savo mokinius, o būdamas Dievas – ir visus žmones. Juos jis pažįsta vardais (plg. *Jn* 10, 3). Tai ne intelektinis, bet greičiau širdies pažinimas. Biblijos tradicijoje „pažinti“ reiškia intymumą, gilų ir nuoširdų santykį su kitu. Jėzus myli asmenine meile, kuri pasiekia kiekvieną žmogų, tarytum šis žmogus jam egzistuočiau kaip vienintelis.

Kitas Gerojo Ganytojo bruožas mums kalba apie jo pasiukojimą: „Aš joms duodu amžinąjį gyvenimą; jos nežus per amžius, ir niekas jų neišplėš iš mano rankos“ (*Jn* 10, 28). Jis atiduoda gyvybę už avis, ir niekas jų nepagrobis iš jo rankos. Didžiausias rūpestis Palestinos ganytojams buvo laukiniai žvėrys (vilkai ir hienos) bei plėšikai. Nušaliose vietose jie keldavo nuolatinį pavojų. Pasitaikydavo, kad šeimos piemuo kartais negalėdavo atlikti savo pareigos, todėl tekdamo kažką samdyti. Samdiny – dirbdamas dėl atlygio – dažnai ne tik kad nemylėdavo, bet ir neapkęsdavo avių. Iškilus pavojui, jis, be abejo, pabėgdavo. O tikrasis piemuo drąsiai stodavo gelbėti kaimenės.

Tad ši Evangelijos ištrauka mums paaiškina ir Velykų slėpinį: Kristaus kančios išvakarės buvo tas atvejis, kai

jis įrodė esąs Gerasis Ganytojas, atiduodantis gyvybę už savo avis. Ir jeigu mes apsisprendžiame būti su prisikėlusiu Kristumi, niekas negali mūsų atskirti nuo Dievo

meilės: „nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei kuni-gaikštystės, nei dabartis, nei ateitis, nei galybės, nei aukštumos, nei gelmės, nei jokie kiti kūriniai“ (Rom 8, 38–39).

ŠLOVĖS DIENA

V Velykų sekmadienis (C)

Apd 14, 21b–27; Apr 21, 1–5a; Jn 13, 31–33a. 34–35

Šiandien penktasis Velykų sekmadienis. Atkreipkime dėmesį, Bažnyčios liturginiame kalendoriuje nesakoma: „Penktasis sekmadienis po Velykų“, kaip, pavyzdžiui, Kalėdų laiku girdime sakant: „Pirmasis (ar antrasis) sekmadienis po Kalėdų“, bet „Pirmasis (ar antrasis ir t. t.) Velykų sekmadienis“. Išties po Velykų – Kristaus mirties ir prisikėlimo – jau nieko nebegali būti didingesnio ir svarbesnio. Neverta manyti, jog kažkas dar galėtų įvykti po Velykų, lyg kažko dar trūktų. Velykos – ta didžioji diena, kai atbaigtas Dievo kūrimas, atliktas išganymas, išsipildo Senojo Testamento pranašų lūkesčiai. Visi kiti sekmadieniai po Velykų yra tik tų pačių Velykų tęsinys, atskleidžiantis Velykų slėpinio gelmę. Juk ir Sekminės (Šventosios Dvasios atsiuntimas) Bažnyčios liturgijoje vadinamos penkiasdešimtąja Velykų diena, arba aštuntuoju Velykų sekmadieniu. Visas Velykų laikas yra tarsi viena džiaugsmingai švenčiama šventė, tarsi vienas didysis sekmadienis. Taigi šiandien, peržengus liturginio Velykų laiko pusiaukele, Evangelijos tekste kalbama apie Dievo šlovę, nušvitusią visu savo ryškumu Velykų dieną, kuri neturi vakaro (lot. *dies perennis*). Norėdami geriau suprasti šią Evangelijos ištrauką, turime prisiminti kontekstą, kuriame vyksta veiksmas. Didžiojo ketvirtadienio išvakarėse Jėzus, numazgojęs mokiniams kojas, atsisto prie stalo ir pranešė apie vieno iš savo mokinių išdavystę (plg. Jn 13, 21). Iš tiesų Judas, nurijęs kąsni, pasišalina iš Velykų vakarienės menės, o Evangelijos autorius pastebi: „Buvo naktis“ (Jn 13, 30). Judui panirus į nakties tamsą, Jėzus kalba apie pašlovinimą. Senajame Testamente žodį „šlovė“ arba „garbė“ perteikia hebrajiškas žodis *kabod*, reiškiantis kažką, kas neišvengiama, didinga ir sunku, kas kelia pagarbą, susižavėjimą ir ką verta šlovinti. Tai Dievo atsiskleidimo žmogui, jo apsi-reiškimo ir pranešimo apie save ženklas.

Dievo, „kuris gyvena neprieinamoje šviesoje“ (1 Tim 6, 16), šlovė spinduliuoja: Viešpats atskleidžia ir kar-tu slepia savo nepasiekiamą tobulumą bei švytėjimą. Senajame Testamente Dievo šlovė patiriama Jeruzalės šventykloje, ji lyg skraistė apgaubia visą pasaulį: „Šventas, šventas, šventas yra Galybių Viešpats! Visa žemė pilna jo šlovės!“ (Iz 6, 3). Kalėdų naktį angelai

gieda: „Garbė Dievui aukštybėse“ (Lk 2, 14). Tačiau Dievo šlovė ryškiausiai suspindi Velykų slėpinyje – Jėzaus Kristaus kančioje, mirtyje ir prisikėlime. Tad Judo išdavystė subrandina Jėzaus aiškumą, kad jo mirtis yra pašlovinimas. Mirties valanda ant kryžiaus apšvies Dievo šlove pasaulį. Dieviškosios šlovės esmę sudaro ne kažkoks triumfas ar populiarumas, bet begalinė meilė visiems žmonėms, net ir tiems, kurie jį išduoda.

Tamsa – skausmas, blogis, vargas, išdavystė – yra slėpinys, kurį galima šiek tiek suprasti tik tikėjimo šviesoje. Tam tikra prasme ir Judo išdavystė lieka slėpiniu, nesu-sipratimu, nes paradoksaliai atskleidžia Jėzaus dieviškąją tapatybę. Tarp Dievo šlovės ir žmogaus išdavystės yra ryšys. Visiškas Dievo savęs apreiškimas prasideda su Judo išdavyste: „Dabar Žmogaus Sūnus pašlovintas, ir Dievas pašlovintas per jį“ (Jn 13, 31). Nusidėjėlio būklė tapo lyg priežastimi Dievui parodyti savo esmę, savo gebėjimą mylėti: „Jis mūsų negalias prisiėmė, mūsų skausmus sau užsikrovė. Jis buvo sužalotas dėl mūsų nusižengimų, ant jo krito kirčiai už mūsų kaltes. Bausmė ant jo krito mūsų išganymui, mes buvome išgydyti jo žaizdomis“ (Iz 53, 4a. 5). Judo išdavystė simbolizuoja ne tik vieno žmogaus veiksmą, bet ir visos žmonijos neiš-tikimybę, nusigrėžimą nuo Dievo. Tačiau Kristus mūsų niekada nepalieka ir neišduoda, net jei ir atrodytų, jog esame neverti jo ištikimos meilės. Jo akyse mes visada išliekame jo draugais. Judas yra Viešpaties draugas, net ir tada, kai jį galutinai išduoda (plg. Jn 18, 1–6).

Evangelijos pagal Joną įžangos pabaiga skelbia: „Mes regėjome jo šlovę – šlovę Tėvo viengimio Sūnaus“ (Jn 1, 14). Graikai vartoja žodį *dóxa*, reiškiantį nuomonę, reputaciją, kuris įgyja ir pasirodymo, apsi-reiškimo, šlovės prasmę. Jėzus yra „Dievo šlovės atšvaitas“ (Žyd 1, 3), spindėjimas, stipresnis už tą, kuris švytėjo Jeruzalės šventykloje ir beribiame pasaulyje. Į jį, Dievo Sūną, kuris „gavo iš Dievo Tėvo garbę ir šlovę“ ir kurio „tarsi žiburio, šviečiančio tamsioje vietoje“, privalome laikytis, turime sutelkti savo dėmesį, kol išauš diena ir širdyse užtekės aušrinė (plg. 2 Pt 1, 17. 19). Tik tada išmokstama gyventi pagal naują įsakymą ir leidžiama Kristaus, Dievo šlovės, spindesiui sušvisti pasaulyje: „Aš jums duodu naują įsakymą, kad jūs vienas kitą mylėtumėte: kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs taip mylėtumėte vienas kitą! Iš to visi pažins, kad esate mano mokiniai, jei mylėsite vieni kitus“ (Jn 13, 34–35).

Vygantas Malinauskas

Bažnyčia ir turtas

Maloniai leidus leidyklai „Katalikų pasaulio leidiniai“ pateikiame straipsnį iš ką tik šios leidyklos išleistos knygos „Katalikų balsas“.

Knyga „Katalikų balsas“ atsirado iš Jungtinėje Karalystėje kilusios iniciatyvos 2010 m. rengiantis popiežiaus Benedikto XVI vizitui. Grupė katalikų svarstė, kaip konstruktyviai bendradarbiauti žiniasklaidoje pristatant Bažnyčios poziciją ypač prieštarigai visuomenėje svarstomais klausimais. Britų katalikų patirtis pasirodė vaisinga ir imta taikyti daugelyje šalių, tarp jų ir Lietuvoje. *Naujosios evangelizacijos tarnyba* (įkurta perorganizavus *Katalikų evangelizacijos centrą*) ėmėsi vykdyti mokymų programą „Kataliko balsas 2013“ (plačiau žr. www.katalikobalsas.lt).

Knygoje „Katalikų balsas. Kaip aiškiai pristatyti Bažnyčios poziciją“ (autoriai: Austen Ivereigh, Toma Bružaitė ir Vygantas Malinauskas, išleido „Katalikų pasaulio leidiniai“, 2013 m.) išskirtos devynios „neuralginės“, ypač prieštarigai viešojoje erdvėje aptariamoms temos, užsienio šalių patirtį papildant įžvalgomis iš Lietuvos konteksto. Projekto *Catholic Voices* steigėjo ir koordinatoriaus britų žurnalisto Austeno Ivereigh'o tekstą jo vertėja Toma Bružaitė (viena iš programos „Kataliko balsas“ vykdytojų komandos) papildė Lietuvos visuomenės ir Bažnyčios gyvenimo pavyzdžiais bei duomenimis. Knygos bendraautorio Vyganto Malinausko tekstą „Bažnyčia ir turtas“ pateikiame „Bažnyčios žinių“ skaitytojams.

Įžanginiame žodyje vienas iš „Kataliko balso“ projekto globėjų vysk. Gintaras Grušas sako, kad ši knyga yra atliepas į Šventojo Tėvo kvietimą imtis naujosios evangelizacijos. Jis ragina: „Kiekvienas katalikas turėtų netylėti matydamas, kaip neteisingai puolamas jis pats ar jo dvasinė šeima, ir būti pasirengęs su krikščioniška meile atsakyti ir paliudyti tiesą.“

Knygoje pateikiami komunikacijos principai naudingi ne tik tiems, kurie dažniau bendradarbiauja žiniasklaidos priemonėse, reiškia mintis viešoje komunikavimo erdvėje, bet ir visiems siekiantiems paliudyti krikščionišką tikėjimą kasdienėje aplinkoje. Bažnyčios kritikų priekaištuose siūloma įžvelgti pozityvių vertybių ir, svarbiausia, bendravimo galimybę. „Visa rimta Bažnyčiai išsakoma kritika, kad ir kokia ji būtų priešiška ar šališka, savyje slepia vieną ar kitą etinę vertybę“, – sakoma įvade. Atskiras „neuralgines“ temas aptariantys knygos skyriai pradedami provokuojančių klausimų sąrašu, taip pat suformuluojamos bendrai priimtinos vertybės – konstruktyvaus dialogo prielaida. Pažįstant Bažnyčios kritikų „ginamas vertybes“ siekiama „performuoti“ nusistovėjusią išankstinę nuomonę. Siekis užmegzti santykį su kritiškai nusiteikusiais pašnekovais ir paaiškinti savo nuostatas tampa nauja krikščioniškosios minties apologetika, tinkama naujajai evangelizacijai.

Provokuojantys klausimai

• *Vatikanas yra viena turtingiausių pasaulio institucijų, sukaupusi didžiulės vertės turtus. Kodėl Bažnyčia kaupia turtus, kai pasaulyje yra tiek daug vargšų, kuriems reikalinga neatidėliotina pagalba? Gal geriau Bažnyčia parduotų sukauptus turtus, o gautas lėšas panaudotų skurdui sumažinti pasaulyje?*

• *Bažnyčia išleidžia daug pinigų prabangai ir puošybai, užuot pasitenkinusi kuklesne išore ir tuos pinigus skyrusi vargšams.*

• *Bažnyčia Lietuvoje yra viena turtingiausių institucijų, valdanti didelės vertės nekilnojamąjį turtą. Be to, ji gauna iš valstybės milijoninę paramą. Kodėl Bažnyčia ir jos valdomas turtas turi būti atleisti nuo mokesčių?*

• *Kodėl Bažnyčia turi būti remiama mokesčių mokėtojų pinigais, kai ne visi mokesčių mokėtojai yra tikintys ir kai valstybei pinigų trūksta kitoms socialinėms programoms?*

Bažnyčiai dažnai priekaištaujama dėl jos turtų ir su turtu susijusių privilegijų. Šiandien daug kam atrodo, kad Vatikanas ir Katalikų Bažnyčia apskritai yra viena turtingiausių institucijų pasaulyje. Tokį įsitikinimą sustiprina Bažnyčiai priklausančių pastatų puošnumas, bažnyčiose sukauptos meno vertybės, auksu ir kitomis brangiomis medžiagomis puošti liturginiai drabužiai ir indai. Visa tai, atrodo, nedera su Jėzaus skelbta neturto dvasia. Jėzus ragino rūpintis vargšais ir esančiais nepritekliuje. Šiandien pasaulyje tebėra daug skurstančių ir badujančių žmonių. Todėl Bažnyčia kaltinama, kad, užuot pardavusi tai, ką turi, ir išdalijusi vargšams, stengiasi išsaugoti sukauptus turtus. Bažnyčiai priekaištaujama dėl prabangos, kad savo reikmėms, pastatų puošybai, liturginėms apeigoms ji naudoja brangiai kainuojančius daiktus ir nerodo kuklaus gyvenimo ir rūpinimosi vargšais pavyzdžio. Kartais keliamas klausimas, ar moralu Bažnyčiai saugoti brangų turtą, kai pasaulyje yra tiek daug badujančių žmonių?

Lietuvos viešojoje erdvėje Bažnyčia taip pat neretai pavadinama viena turtingiausių institucijų. Dažnai paminimas jos valdomas didelės vertės nekilnojamasis turtas. Taip pat nuolat užsimenama apie Bažnyčios iš valstybės gaunamas milijonines sumas. Todėl priešiška nusiteikusieji religijos atžvilgiu ir tie, kurie nekritiškai priima viešojoje erdvėje pasirodančią informaciją, klausia, kodėl viena turtingiausių Lietuvoje institucijų turi būti remiama valstybės ir mokesčių mokėtojų pinigais, kai Lietuvoje yra gana daug neišspręstų socialinių problemų, kurių sprendimui reikalingos lėšos. Tai palaiko sovietinės ideologijos diegtą mitą, kad religijos

pagrindinis tikslas yra turto kaupimas. Bažnyčios noras susigrąžinti anksčiau turėtą nuosavybę sutinkamas įtariai, vis keliant tą patį klausimą: „Ar jai dar negana turto?“

Bažnyčios kritikai taip pat nepamiršta priminti, kad Bažnyčia naudojami įvairiomis mokesčių lengvatomis, kurių neturi kitos visuomenės grupės. Turimos lengvatos dažnai bandomos pateikti kaip Lietuvos valdžios noras įsiteikti Bažnyčiai. Pati Bažnyčia kaltinama daranti įtaką politikams, kad gautų naudos ir užsitikrintų visuomenėje privilegijuotą padėtį.

Ginamos vertybės

Kritikai teisingai pastebi, kad Bažnyčia skelbdama Jėzaus mokymą turėtų pati rodyti neturto pavyzdį ir rūpinimasis materialiniais dalykais neturėtų tapti svarbesnis nei rūpestis dėl dvasinių žmonių poreikių. Taip pat teisingai pastebima, kad žmogų, juolab tikinti, labiau turėtų puošti jo kuklumas, o ne prabangos demonstravimas. Kritikai teisūs sakydami, kad niekam valstybėje neturėtų būti teikiamos nepagrįstos lengvatos arba privilegijos. Juo labiau jos neturėtų būti teikiamos tiems, kurie yra tiek turtingi, kad galėtų savimi pasirūpinti patys. Visos visuomenės grupės turėtų prisiiinti mokesčių našta proporcingai jų turimam turtui ir taip prisidėti prie bendrojo gėrio. Mokesčių mokėtojų pinigai neturėtų būti naudojami privatiems interesams tenkinti, bet veiksmingai prisidėti prie bendrojo gėrio kūrimo ir išsaugojimo.

Jėzaus mokymas ir Vatikano turtai

Bažnyčiose sukaupti didelės vertės meno kūriniai bei puošnūs pastatai kritikų pateikiami kaip prieštaravimo Kristaus mokymui apie neturto dvasią, taip pat Bažnyčios dviveidiškumo pavyzdys. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad Vatikane ir kitose katalikų bažnyčiose esantys turtai daugiausia atsirado dėl tikinčiųjų noro, kad tai, kas geriausia ir gražiausia, tarnautų Dievui, taip pabrėžiant begalinį Dievo vertingumą, pranokstantį visa kita. Visais amžiais Bažnyčioje paradoksaliai tilpo ir prabangus grožis, ir neturtas. Puošnių katedrų statyba dažnai rūpinosi vienuoliai savo asmeniniame gyvenime laikęsi neturto įžadų ir daug pastangų skyrę vargšų šelpimui bei ligonių slaugymui. Šis paradoksas akivaizdus ir Evangelijoje. Jėzus ragina jaunuolį parduoti viską, ką turi, ir išdalyti vargšams (Lk 18, 22), be to, pats gimsta Betliejaus tvartelyje (Lk 2, 7). Tačiau sykiu nekritikuoja našlės pasiryžimo paskutinį savo skatiką paaukoti Dievo šventyklai (Lk 21, 3). Taip pat Jis sudraudžia Judą, priekaištaujantį Marijai dėl Jėzaus kojų tepimo brangių aliejumi, užuot šį pardavus ir gautus pinigus išdalijus vargšams (Jn 12, 5). Šie ir kiti

pavyzdžiai rodo, kad tiek Jėzaus, tiek viso Šventojo Rašto mokyme Dievo namų ir Dievui pašvęstų daiktų puošimas nėra supriešinamas su neturto dvasia bei nuoširdžiu rūpinimusi vargšais.

Besilankant Vatikane iš tiesų gali padaryti įspūdį sukaupti dideli meno turtai, pastatų puošnumas. Prie to daug prisidėjo dėmesys, kurį Bažnyčia visais laikais skyrė menui. Per pastaruosius du tūkstančius metų Vakarų civilizacijoje ji buvo viena iš svarbiausių varomųjų jėgų, skatinusių meno ir kultūros vertybių kūrimą bei išsaugojimą. Visa, kas per tuos amžius sukurta ir išsaugota iki mūsų dienų, yra bendras tikinčiųjų bendruomenės ir Vakarų civilizacijos kultūros paveldas. Vatikanas yra vienintelė valstybė pasaulyje, kurios visą teritoriją UNESCO įtraukė į pasaulio paveldo teritorijų sąrašą. Nors Vatikane ir visoje Bažnyčioje sukauptų meno ir kultūros vertybių vertės pinigine išraiška yra didelė, tai nėra turtas, kuris Bažnyčiai uždirba didelius pinigus. Tiesa, Vatikano muziejai kasmet susilaukia gausaus turistų srauto, ir Vatikanas gauna pajamas už lankytojams parduodamus bilietus. Tačiau šios pajamos padengia tik dalį lėšų, reikalingų kultūros vertybių, istorinių pastatų priežiūrai bei įvairioms Bažnyčios vykdomoms švietimo, socialinėms, sielovados programoms finansuoti. Vatikano turimi turtai nėra tokie turtai, kuriuos gali įkeisti, parduoti ar investuoti, kad gautum didesnes pajamas. Priešingai, jų išlaikymas ir priežiūra reikalauja nemažų išlaidų. Tačiau pastatų ir muziejų puošnumas prisideda prie populiaraus mito, kad Vatikanas yra viena turtingiausių pasaulio institucijų. Tuo tarpu vieši faktai byloja ką kita. Vatikano metinis einamasis biudžetas yra apie 260 milijonų JAV dolerių. Kaip pastebėjo CNN apžvalgininkas Johnas L. Allenas Jr., metinis Vatikano biudžetas sudaro tik penktadalį biudžeto tokios institucijos kaip JAV Harvardo universitetas. Vatikanas nepatektų į pasaulio 500 turtingiausių institucijų sąrašą. Jo paties gaunamų ar kitaip uždirbamų pajamų nepakanka būtinoms išlaidoms padengti. Todėl Vatikanas negalėtų išsilaikyti, jei negautų nuolatinės paramos ir aukų iš viso pasaulio tikinčiųjų katalikų.

Tačiau kai pasaulyje tiek daug skurdo ir nepritekliaus, ar pateisinama, kad Vatikanas ir Bažnyčia laiko sukaupti tokios didelės vertės turtą, užuot jį pardavusi ir išdalijusi vargšams? Pavyzdžiui, 2009 metais vieno ispanų jaunuolio iniciatyva Facebook tinkle buvo platinama peticija, kurioje raginama parduoti Vatikano saugomus turtus ir gautus pinigus skirti badaujančioms Afrikos žmonėms. Peticija surinko 40 000 parašų. Bet lygiai tokia pati peticija galėjo siūlyti parduoti Ispanijos nacionaliniuose muziejuose saugomas meno vertybes ir taip prisidėti prie pasaulio ir pačios Ispani-

jos socialinių problemų sprendimo. Šiandien panašų pasiūlymą galima būtų teikti Graikijai, kuri susiduria su dideliais ekonominiais ir socialiniais sunkumais. Ta pačia logika vadovaujantis galima būtų panašų siūlymą pateikti ir Lietuvai. Čia yra daug socialinių problemų, kurių sprendimui lėšų būtų galima rasti pardavus Nacionalinio dailės muziejaus meno rinkinius ir n surengus Dainų šventės, o gautas ar sutaupytas lėšas skirti socialiai remtiniems žmonėms Lietuvoje ir Afrikoje. Tokie pasiūlymai paprastai skiriami Vatikanui ir Bažnyčiai, o ne savo šalies ar kitų šalių institucijoms, tad tai tik patvirtina, kad jie kyla ne iš nuoširdaus rūpesčio, kaip išspręsti skurdo problemą pasaulyje, bet iš noro eilinį kartą įgelti Bažnyčiai. Net jeigu Vatikanas ir parduotų visas turimas meno, istorijos, kultūros vertybes, tai net trumpam laikui neišspręstų bado ir skurdo pasaulyje problemos. Tačiau viena iš skurdo formų yra meno ir kultūros vertybių neprieinamumas. Parduotos Vatikane saugomos vertybės greičiausiai atsidurtų privačiose turtuolių meno kolekcijose, o dabar Vatikane ir bažnyčiose bei vienuolynuose saugomomis meno ir kultūros vertybėmis gali vienodai gėrėtis ir turtingi, ir nepasiturintys žmonės, kasmet lankantys Vatikaną ir bažnyčias visame pasaulyje.

Suprantama, kad iš praėjusių amžių Bažnyčia paveldėjo daug meno ir kultūros vertybių, tačiau ar šiais laikais, kai pasaulyje yra tiek vargo ir skurdo, pateisinama statyti puošnias bažnyčias, puošti jas brangiais meno kūrinių, liturginiams reikmenims naudoti brangiuosius metalus? Nuo seniausių laikų tikinčiųjų bendruomenė stengėsi, kad gražiausias miesto pastatas būtų skirtas Dievui, o ne komercijai ar administracijai. Šiais laikais tendencijos keičiasi. Pastaruoju metu gražiausi ir prabangiausi miesto statiniai yra skirti ne Dievui, o verslui ir pramogoms. Ankstesniais laikais vargšai galėjo lankytis katedrose, jų grožiu ir puošnumu jie galėjo gėrėtis taip pat kaip ir turtingieji. Mūsų laikų vargšai gali lankytis „akropoliuose“ ir gėrėtis daugybe gražių dalykų. Tačiau čia gražūs dalykai daugiausia skirti ne jiems, bet turtingiesiems. Nuo pačių ankstyviausių laikų liturginiams indams, drabužiams, religinių apeigų reikmenims buvo naudojami taurieji metalai ir kitos brangios medžiagos siekiant pabrėžti neprilygstamą Dievo vertę ir tikėjimo svarbą žmogaus bei bendruomenės gyvenime. Beje, noras tai, kas vertinga ir gražu, pašvęsti Dievui būdingas ne tik katalikų, bet ir daugeliui kitų pasaulio religijų. Auksą ir marmurą galima išvysti ne tik katalikų bažnyčiose, bet ir budistų pagodose ar islamo mečetėse. Būtent siekis Dievo garbei skirti meno kūrinius buvo varomoji jėga, paskatinusi sukurti didžiąją dalį žmonijos meno ir kultūros lobių, kuriais gėrimės iki šiol. Priešingai nei kartais klaidingai įsivaizduojama, dauguma šių gėry-

bių netapo dvasininkų luomo turtu, kuriuo šis galėjo pasinaudoti išmainydamas jį į kitą turtą ar asmeninei naudai. Tai visuomet buvo bendruomenės turtas, ne tik išreiškęs bendruomenės tikėjimą, bet ir leidęs jai gyventi meno aplinkoje, nepriklausomai nuo asmeninės turtinės padėties. Todėl prie gražių bažnyčių statybos ir puošybos noriai prisidėdavo ne tik turtingi fundatoriai, bet ir nepasiturintys bendruomenės nariai. Tokių liudijimų galima rasti ir Lietuvoje. Mecenatų ir garbės rėmėjų sąrašuose aptinkamos ne tik vietos dvarininkų, bet ir kukliai gyvenusių vietos ūkininkų pavardės. Tokį žmogaus norą pinigų skirti ne tik maistui ar asmeniniam komfortui gražiai atskleidžia viena istorija. Lietuvis kunigas, baigiantis II pasauliniam karui, pasitraukė į Vakarų ir po kurio laiko atsidūrė Šveicarijoje, kur jam buvo pavesta aptarnauti tuometinės Šveicarijos standartais gana nepasiturintį gyvenusių ūkininkų parapiją. Kunigą nustebino faktas, kad, nepaisant gana kuklios ūkininkų buities, to kaimelio bažnyčia buvo puošni ir prabangi. Kunigas pasiteiravo vieno ūkininko, kodėl patys gyvendami kukliai pastatė tokią prabangią bažnyčią. Atsakymas buvo toks: „Kunige, mes šešias dienas per savaitę žiūrime į karvių uodegas. Todėl norisi bent kartą per savaitę pamatyti ir ką nors gražaus.“ Galima tik bandyti įsivaizduoti, koks dabar būtų Lietuvos kaimų ir miestelių vaizdas, jei, užuot skyrus lėšas bažnyčių statybai ir puošimui, pinigai būtų išdalyti vietos nepasiturintiems valstiečiams, už kuriuos šie būtų galėję įsigyti daugiau karvių, padargų, žemės ir miško plotų. Visi šitie galvijai, padargai ir žemės nuosavybė iki mūsų laikų jau būtų seniai išnykę. Tačiau kaimuose ir miesteliuose stovinčios bažnyčios bei jose sukaupti meno turtai ir dabar džiugina vietos žmones, traukia turistus ir kelia pasididžiavimą krašto žmonėms. Šiuolaikinis tokio noro Dievo garbei skirti gražiausią pastatą pavyzdys galėtų būti jau kelis dešimtmečius tik už privačias aukas Barselonoje pagal architekto Antonio Gaudi projektą statoma Šventosios Šeimos bažnyčia. Dar nebaigta statyti katedra kasmet kelia nuostabą ir susižavėjimą minioms ją lankančių turistų. Žinoma, tie privatūs aukotojai taip pat galėjo pinigus skirti socialinėms reikmėms. Galimas daiktas, kad daugelis jų yra parėmę ne tik bažnyčios statybą, bet ir aukoję stokojantiems. Ir greičiausiai dauguma jų nemano, kad tai darydami elgėsi priešingai.

Bažnyčia – turtingiausia institucija Lietuvoje?

Dažnai žiniasklaidoje Bažnyčia pavadinama viena turtingiausių Lietuvos institucijų, kuri valdo didelės vertės nekilnojamąjį turtą, taip pat gauna dideles pinigų įplaukas iš tikinčiųjų aukų bei pajamas už teikiamus religinius patarnavimus. Nekritiškai ir nekorektiškai žiniasklaidos pateikiama informacija leidžia visuome-

nėje gyvuoti mitui apie Bažnyčios turtingumą. Pavyzdžiui, žurnalas *Veidas* 2011 metų rugsėjo 8 dieną paskelbė straipsnį *Bažnyčia – tarp brangiausio nekilnojamojo turto savininkų*, kurį perskaičius galima buvo sužinoti, kad Vilniaus arkivyskupijai tenka 35 vieta brangiausio nekilnojamojo turto savininkų sąrašė. Straipsnio pavadinimas suponuoja, kad Vilniaus arkivyskupija turėtų būti labai turtinga. Į turto vertę įtrauktos visos Vilniaus arkivyskupijoje esančios bažnyčios, pradedant Vilniaus arkikatedra ir baigiant Aušros Vartų koplyčia. Tačiau keista, kad, nepaisant į sąrašą įtrauktų didelės istorinės bei kultūrinės vertės bažnyčių, užimama tik 35 vieta. Straipsnyje taip pat nurodoma, kad bendras turimų statinių plotas prilygsta Kauno *Akropoliiui*. Tačiau kažkodėl nutylima, kad daugumą šio turto sudaro bažnyčių pastatai, kurių ploto, skirtingai nuo *Akropolio* ploto, negalima nei įkeisti, nei parduoti, nei išnuomoti. Maža to, toks Bažnyčios turtas ne tik neduoda pajamų, bet ir „suvalgo“ didelę jų dalį. Tiesa, Vilniaus arkivyskupija turi ir ne religinės paskirties nekilnojamojo turto, kurio dalis nuomojama. Tai Bažnyčios kritikams suteikia progą kaltinti Bažnyčią „užsiimant komercija“. Tačiau reikia įvertinti tai, kad didžioji dalis arkivyskupijai priklausančio turto neduoda pajamų, o jų išlaikymas reikalauja didelių lėšų. Taip pat Vilniaus arkivyskupijos institucijos – *Caritas*, Šeimos centras, Jaunimo centras – vykdo nemažai programų, reikšmingai prisidedančių prie bendrojo visų visuomenės narių gėrio, nepaisant jų tikėjimo. Todėl natūralu, kad Vilniaus arkivyskupija, kaip kiekvienas rūpestingas turto valdytojas, rūpinasi gauti pajamų, kurių reikia, kad didelę religinę, kultūrinę ir istorinę vertę turintys statiniai tarnautų tikintiesiems, visuomenei ir miesto svečiams, o visuomenės bendruoju gėriu besirūpinančios arkivyskupijos institucijos turėtų lėšų savo veiklai. Vargu ar būtų išmintinga visus turimus pastatus panaudoti tik sielovadai, švietimui, socialinei veiklai, prarandant pajamų šaltinį, kuris reikalingas šiai veiklai išlaikyti.

Tačiau Bažnyčios kritikai, nenorintys lengvai nusileisti, pasitelkia argumentą, kad nors bažnyčių pastatų negalima išnuomoti ar parduoti, jie naudojami religinėms apeigoms, kurių metu iš tikinčiųjų renkamos aukos už religinius patarnavimus ir tokiu būdu Bažnyčiai generuoja pajamas. Iš tiesų bažnyčiose iš tikinčiųjų nuolat renkamos aukos Bažnyčios ir jos vykdomų veiklų, įskaitant veiklas, skirtas bendrajam gėriui, išlaikymui. Surenkamų konkrečiose bažnyčiose ir parapijose lėšų suma labai skiriasi. Tačiau bendrą vaizdą susidaryti galima. Štai nedidelio Kupiškio miesto (apie 8 000 gyventojų) parapijos klebono pateikta statistika rodo, kad Kupiškio parapijoje iš tikinčiųjų per savaitę vidutiniškai surenkama 700 litų. Per metus tai sudaro apie

33 600 litų. Daug tai ar mažai? Pavyzdžiui, norint pasamdyti žmogų, kuris gautų „į rankas“ 1500 litų, per metus reikia 30 300 litų. Tačiau parapija turi ne tik išlaikyti dvasininkus, religinių apeigų patarnautojus, aptarnaujančią personalą, bet ir prižiūrėti pastatus, mokėti už komunalinius patarnavimus. Daugelyje parapijų veikia įvairios institucijos, besirūpinančios socialine pagalba, švietimu, labdara, kurioms išlaikyti taip pat reikia lėšų. Žinoma, be šv. Mišių rinkliavų, dvasininkai taip pat tiesiogiai gauna aukų už tokius religinius patarnavimus kaip krikštynos, vestuvės, laidotuvės. Tačiau net tai įvertinus, nesunku suprasti, kad šiuolaikinėje statistinėje Lietuvos parapijoje gaunamos lėšos nėra tokios, kurios padėtų sukaupti turtus ar leistų mokėti didesnius atlyginimus nei daugelyje viešojo ar privataus sektoriaus organizacijų. Didelę dalį projektų bei statybų Bažnyčia gali vykdyti tik dėl kitų kraštų katalikų skiriamos broliškos paramos. Ši parama padeda išlaikyti ir didelę dalį bendruoju visuomenės gėriu besirūpinančių Bažnyčios įsteigtų institucijų bei vykdomų programų.

Ar teisinga remti Bažnyčią mokesčių mokėtojų pinigais?

Kritikuojantys Bažnyčią taip pat teigia, kad ji kasmet gauna milijonines sumas iš valstybės. Žiniasklaida dažnai nekritiškai pateikia informaciją, ir visuomenei susidaro įspūdis, kad Bažnyčia kasmet gauna dešimtis ar net šimtus milijonų mokesčių mokėtojų pinigų. Pavyzdžiui, 2012 metų balandžio mėnesį transliuotoje Lietuvos televizijos laidoje *Pinigų karta* be detalesnio paaiškinimo buvo paskelbta, kad 2012 metų biudžete poilsiui, kultūrai ir religijai skirta daugiau kaip 555 milijonai litų. Tačiau laidos vedėjai nutylėjo, kokia dalis iš paminėtos bendros sumos iš tiesų buvo skirta Bažnyčiai. Iš tikrųjų 2012 metais įvairioms programoms, susijusioms su Bažnyčios vykdoma veikla, Bažnyčiai priklausančio kultūros paveldo tvarkybai ir Bažnyčiai priklausančioms mokslo institucijoms buvo skirta apie 9 milijonus litų. Tai sudaro mažiau nei 2 proc. nuo laidoje *Pinigų karta* minėtos sumos. (Finansų ministerijos duomenimis, poilsiui, kultūrai ir religijai 2012 metais planuota skirti 926 milijonus litų, tad gautos lėšos realiai nesudaro nė vieno procento valstybės išlaidų šiai sričiai.) Taip pat didesnė šių lėšų dalis buvo skirta kultūros paveldo objektų tvarkybos darbams ir šių lėšų panaudojimą administravo ne Bažnyčia, bet valstybei pavaldžios institucijos, atsakingos už paveldo apsaugą.

Nors Bažnyčiai valstybė skiria tik labai mažą dalį nuo visų skiriamų lėšų, kai kam vis dar atrodo, kad reikia kelti klausimą, kodėl mokesčių mokėtojų pinigais turi

būti remiama Bažnyčia, kai ne visi mokesčių mokėtojai yra tikintys. Jų nuomone, geriau tie 9 milijonai būtų panaudoti svarbioms valstybės ir visuomenės reikmėms, juolab kad socialinių problemų mūsų valstybėje netrūksta. Atsakant į šias pastabas būtina atkreipti dėmesį į tai, kad valstybė remia įvairias sritis, veiklas ir programas, kurios nebūtinai atspindi visų Lietuvos gyventojų vertybines nuostatas ar yra susijusios su svarbiais visų gyventojų interesais. Didelė dalis valstybės Bažnyčiai skiriamų pinigų tenka kultūros vertybių, kurios sudaro ne tik tikinčiųjų, bet ir visos tautos nacionalinį kultūrinį paveldą, priežiūrai ir tvarkymui. Per kelis šimtmečius Bažnyčios ir tikinčiųjų rūpesčiu bei lėšomis buvo sukurta ir išsaugota daugybė istorinę, kultūrinę, meninę vertę turinčių pastatų, meno kūrinių, krašto istorijos paminklų. Bažnyčia yra prisėmusi didžiąją naštos dalį už šių vertybių saugojimą ir priežiūrą. Turint omenyje, kad Bažnyčia rūpinasi keliais šimtais maldos namų bei kitų visuomenei atvirų pastatų, kurių didžioji dalis yra kultūros paveldo objektai, valstybės skiriama parama, palyginti su ta, kurią valstybė kasmet skiria muziejams išlaikyti, yra visai nedidelė. Per metus Bažnyčios išlaikomus pastatus aplanko daugybė žmonių. Ne tik tikintieji, bet taip pat meno ir istorijos mėgėjai, turistai. Jei visas kultūros vertybes, kurios priklauso Bažnyčiai, tektų išlaikyti ir prižiūrėti valstybei, mokesčių mokėtojams tai kainuotų daug daugiau.

Bažnyčiai priklausančios kultūros ir istorinės vertybės buvo kuriamos šimtmečiais. Jos pagrįstai laikytinos visos tautos saugotinu paveldu. Todėl jų išlaikymas neturėtų būti paliktas tik tikinčiųjų, savo aukomis remiančių Bažnyčią, rūpesčiui. Juo labiau kad ankstesniais laikais, statant bažnyčias ir vienuolynus, fundatoriai rūpinosi ne tik pastatyti pastatus, bet ir suteikti pajamų šaltinį, kad brangių pastatų išlaikymas negultų tik ant tikinčiųjų bendruomenės pečių. Lietuvoje istoriškai susiklostė, kad dažniausiai nuolatinį pajamų šaltinis bendruomenės reikmėms ir religinės paskirties pastatams išlaikyti buvo žemė, kurią parapijoms, vyskupijoms perduodavo, dovanodavo ar suteikdavo fundatoriai ir tikintieji. Turėta žemė iki pat II pasaulinio karo buvo svarbus pajamų šaltinis, padėjęs bendruomenėms išlaikyti parapijoms priklausiusias bažnyčias, jas aptarnavusį personalą ir iš dalies finansuoti įvairias veiklas, skirtas visuomenės bendrajam gėriui. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, didelė dalis pastatų buvo grąžinta Bažnyčiai. Daugelis jų per sovietmetį buvo suniokoti ir grąžinti prastos būklės. Tačiau iki šiol negrąžinta žemė, teikusi pajamas Bažnyčios bendruomenėms, taip pat ir Bažnyčios saugomo bei priežiūrinio paveldo išlaikymui.

Gali kilti pagrįstas klausimas: jei per daugelį kartų sukauptas vertybes Bažnyčiai sunku išlaikyti, gal tuomet geriau šias vertybes perduoti valstybei, kuri jas prižiūrėtų arba eksponuotų muziejuose ir taip padarytų prieinamas visuomenei? Pavyzdžiui, Prancūzijoje 1905 metais priėmus Valstybės ir Bažnyčios atskyrimo įstatymą, visi religiniai pastatai buvo paskelbti valstybės nuosavybe. Valstybė ir toliau leido tikintiesiems naudotis bažnyčiomis. Tačiau jų išlaikymas ir priežiūra nuo to laiko finansuojama Prancūzijos mokesčių mokėtojų pinigais. Klausimą dėl Bažnyčios turto perėmimo valstybės žinion galima aiškinti keliais aspektais. Pirmiausia didžioji dalis Bažnyčioje esančių meno ir kultūros vertybių buvo skirtos, sukurtos ar dovanotos konkrečiai vietai ir paskirčiai (bažnyčiai, vienuolijai, koplyčiai, konkrečiam kultui), o vienas iš paveldo išsaugojimo principų – saugoti kultūros ir meno vertybes, jei yra galimybė, toje vietoje, su kuria jos susijusios savo kilme, paskirtimi, istorija. Be to, didžioji dalis Bažnyčios saugomų meno ir kultūros vertybių buvo sukurtos ar padovanotos vadovaujantis religiniais motyvais ir fundatorių ar palikėjų valia turėjo būti skirtos bendruomenės religiniams poreikiams. Todėl šių vertybių pobūdį labiau atitinka naudojimas bažnyčioje nei eksponavimas muziejuje. Net ir tuo atveju, jei jos tiesiogiai nebenaudojamos religijos reikmėms, jų pirminę paskirtį ir sakralinį pobūdį labiau atitinka saugojimas bažnyčios erdvėje nei muziejuje. Galiausiai reikia deramai įvertinti ir pripažinti Bažnyčios nuopelnus dėl to, kad didelė dalis kultūros ir meno vertybių ne tik buvo sukurtos tikėjimo motyvais, bet taip pat išsaugotos Bažnyčios rūpesčiu ir pastangomis. Didžioji dalis kadaise Lietuvos valdovų ir didikų sukauptų meno ir kultūros vertybių per karus ir suirutes pražuvo arba buvo išgabenta iš Lietuvos. Šiandien Lietuvoje turime labai nedaug meno kūrinių, brangenybių, kurios kadaise puošė valdovų rūmus, dvarus. Didžiąją dalį iš senųjų Lietuvos laikų mus pasiekusių meno ir kultūros vertybių išsaugojo Bažnyčia. Pavyzdžiui, garsusis Vilniaus arkikatedros lobynas mūsų laikus pasiekė nepaisant „tvano“, kurio metu kazokai nusiaubė Vilnių 1655 metais, vėlesnių karų ir okupacijų, II pasaulinio karo. Tačiau, tarkime, Lietuvos valstybei nepavyko išsaugoti tokio svarbaus dokumento, kaip Vasario 16-osios aktas, kurio likimas iki šiol nežinomas. Tai žinant, turėtų mažiau stebinti įdomus faktas, kad 1991 metų tragiškų sausio įvykių metu kelių signatarų iniciatyva Kovo 11-osios aktas slapčia buvo perduotas saugoti kardinolui Vincentui Sladkevičiui, siekiant šį be galo svarbų dokumentą išsaugoti ateities kartoms tuo atveju, jei to meto įvykiai būtų kitaip susiklostę. Atsižvelgiant į tai, Bažnyčia pagrįstai nusipelno pagarbos ir įvertinimo ne tik kaip meno vertybių iniciatorė, bet ir kaip ištikima nacionalinio kultūros bei istorinio paveldo saugotoja ir puoselėtoja.

Bažnyčia ir mokesčių lengvatos

Lietuvoje Bažnyčia naudojami įvairiomis mokesčių lengvatomis. Dvasininkai, religinių apeigų patarnautojai ir aptarnaujantis personalas atleisti nuo gyventojų pajamų mokesčio, valstybė neapmokestina turto ir pajamų, naudojamų sielovados, karitatyviniams, socialiniams, švietimo ir kultūros tikslams, dvasininkai ir vienuoliai bazinei pensijai draudžiami valstybės lėšomis. Todėl dažnai įvairiose diskusijose keliamas klausimas, ar Bažnyčiai pagrįstai suteikiamos privilegijos, lengvatos bei išimties. Kaip jau minėta kituose šios knygos skyriuose, formalios lygybės nesilaikymas nebūtinai prieštarauja teisingumui. Priešingai, taikymas tų pačių taisyklių skirtingoms situacijoms gali būti iš esmės neteisingas. Teisingumas reikalauja, kad visi visuomenės nariai ir jų grupės prisiimtų vienodą našta už bendrąjį gerį. Vadinas, mokesčiai turi būti paskirstomi visoms visuomenės grupėms proporcingai jų turimam turtui ir gaunamoms pajamoms. Turintieji didesnę turtą arba daugiau pajamų atitinkamai privalo labiau prisidėti prie bendrojo visuomenės gėrio. Tačiau jei tam tikra visuomenės grupė prisiima didesnę našta, susijusią su bendruoju gėriu, labiau nei kitos grupės prisideda prie bendrojo gėrio arba jos nuosavybė buvo panaudota visuomenės poreikiams, teisinga tokiai visuomenės grupei taikyti mokesčių lengvatas, kurios nėra taikomos kitoms visuomenės grupėms.

Kaip jau minėta, Bažnyčios ir jos tikinčiųjų iniciatyva ir pastangomis buvo sukurta ir išsaugota didelė dalis Lietuvos kultūrinio paveldo. Šis paveldas buvo kuriamas daugelio kartų. Tačiau rūpinimasis juo ir išlaikymo našta tenka dabartinei tikinčiųjų kartai. Ankstesniais laikais fundatoriai ir rėmėjai ne tik statė bažnyčias, vienuolynus, kurie turėjo tarnauti bendruomenės reikmėms, bet taip pat rūpinosi Bažnyčiai perduoti turtą, kuris galėjo duoti pajamų, reikalingų dvasininkų, pastatų išlaikymui, sielovadai, švietimui, socialinei veiklai. Lietuvoje šis turtas daugiausia buvo Bažnyčiai dovanoti ar kaip palikimas perduoti žemės sklypai. Iš jų gaunamos pajamos padėjo bendruomenei išlaikyti elitinės paskirties pastatus ir leido rūpintis švietimu, labdara, ligonių slauga. XIX amžiuje caro valdžia konfiskavo didelę dalį Bažnyčiai priklausiusių žemių ir pastatų. Tačiau kaip kompensaciją ji įsipareigojo mokėti algas dvasininkams. Nors tai atpalaidavo Bažnyčią nuo dalies turto administravimo rūpesčių, drauge ją padarė labiau priklausomą nuo valstybės malonės. 1918 metais atkurtoji Lietuvos valstybė negražino caro valdžios nusavintų žemių, tačiau perėmė įsipareigojimą dvasininkams mokėti algas. 1940 metais Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, Bažnyčios turėtos žemės ir didelė dalis pastatų buvo konfiskuota (oficialiai tai

pavadinta nacionalizavimu). Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, Bažnyčiai buvo gražinta dauguma atimtų religinės ir kitos paskirties pastatų. Nebuvo gražinti pastatai, kurie buvo perduoti mokslo, sveikatos priežiūros, kultūros, švietimo ir ryšių įstaigoms arba privatizuoti. Už negražintus pastatus Bažnyčiai skirta kompensacija daugeliu atvejų buvo gerokai mažesnė už negražintų pastatų rinkos vertę. Kitaip nei Latvijoje ir Lenkijoje, Lietuvoje iki šiol nėra išspręstas Bažnyčios turėtų žemių gražinimo klausimas. Bažnyčiai buvo atiduota didelė dalis sovietmečiu suniokotų kultūrinę ir istorinę vertę turinčių pastatų, kurių sutvarkymas ir išlaikymas reikalauja nemažai lėšų, tačiau nebuvo gražinta didesnė turto dalis, galėjusi duoti pajamų, taip reikalingų šiam kultūriniam paveldui atkurti ir išlaikyti. Didelė dalis Bažnyčiai negražintų anksčiau jos turėtų žemių per 20 pastarųjų nepriklausomybės metų buvo perduota, privatizuota, panaudota valstybės ir visuomenės reikmėms. Nemažai Bažnyčios turėtų žemių tapo privačių savininkų nuosavybe, jie pasinaudojo galimybe vietoj simbolinės kompensacijos gauti lygiaverčius sklypus. Tokiu būdu valstybė sutaupė lėšų kompensacijoms, žemės sklypų įgijimui visuomenės poreikiams ir gavo pajamų privatizuodama jos žinioje esančias buvusias Bažnyčios žemes. Nors iki šiol nėra tiksliai įvertinta finansinė valstybės ir jos piliečių gauta nauda iš Bažnyčios žemių, tačiau pagrįstai galima manyti, kad ši nauda yra gerokai didesnė negu pajamos, kurias valstybė gautų netaikydama Bažnyčiai mokesčių lengvatų. Taip pat ši nauda didesnė nei sumos, kasmet skiriamos Bažnyčiai priklausantiems pastatams restauruoti ar kitoms reikmėms.

Tačiau tai, kad Bažnyčia prižiūri ir išlaiko prieinamą visuomenei didelę dalį kultūrinio paveldo, ir tai, kad nemažai kadaise tikinčiųjų Bažnyčiai perduoto turto valstybė panaudojo savo ir visuomenės poreikiams, nėra vienintelės priežastys taikyti mokesčių lengvatas. Bažnyčia išlaiko didžiausią Lietuvoje nevyriausybinį švietimo bei socialinių institucijų tinklą. Šis tinklas reikšmingai prisideda prie visos visuomenės bendrojo gėrio mažinant atskirtį, rūpinantis sunkioje socialinėje situacijoje atsidūrusiais visuomenės nariais. Taip pat suteikia papildomų švietimo, užimtumo, laisvalaikio galimybių įvairioms visuomenės grupėms. Šios paslaugos ir patarnavimai, ypač tai pasakytina apie pagalbą nepritekliuje ar sunkioje socialinėje situacijoje esantiems asmenims, teikiama nepriklausomai nuo žmonių tikėjimo, vadovaujantis evangeliniu artimo meilės principu. Šis Bažnyčios įsteigtas socialinių institucijų tinklas remiasi gausiais savanoriais. O jame dirbančių darbuotojų atlyginimai yra žemesni nei daugelio tą patį darbą panašiose institucijose dirbančių darbuotojų. Atlyginimai yra mažesni ne todėl, kad Bažnyčiai

nebūtų svarbu, kad dirbantis žmogus gautų jo orų pragyvenimą užtikrinantį atlyginimą. Atlyginimai yra maži dėl to, kad daugelio Bažnyčios įsteigtose institucijose dirbančių žmonių noras prisidėti prie bendrojo visuomenės gėrio yra didesnis nei Bažnyčios finansinės galimybės samdyti gerai apmokamus darbuotojus. Teisinga, kad institucija, sutelkianti tiek žmogiškųjų ir materialinių išteklių visuomenės labui ir taip perimanti dalį naštos iš mokesčių mokėtojų pinigais išlaikomų valstybės socialinių, kultūros bei švietimo institucijų, būtų palaikoma jei ne tiesiogine valstybės parama, tai bent mokestinėmis lengvatomis.

Suformuota nuomonė

Bažnyčiai turtai ir prabanga rūpi labiau nei žmonių dvasiniai ar socialiniai poreikiai. Prisirišusi prie turtų Bažnyčia nebesilaiko savo steigėjo Jėzaus Kristaus neturto dvasios. Vatikanas yra viena turtingiausių organizacijų pasaulyje, o Katalikų Bažnyčia – viena turtingiausių institucijų Lietuvoje, valdanti didelės vertės turtą. Šis turtas, taip pat už religinius patarnavimus mokami pinigai Bažnyčiai duoda dideles pajamas. Nepaisant to, kad yra turtinga, Bažnyčia kasmet iš valstybės gauna dešimtis milijonų litų paramos. Pasinaudodama savo įtaka politikams, Bažnyčia sau išsirūpino įvairių mokesčių lengvatų ir naudojami įvairiomis privilegijomis, o kitos gyventojų grupės turi prisiimti didesnę mokesčių našta.

Performavimas

Bažnyčios ir jos tikinčiųjų rūpesčiu bei pastangomis buvo sukurta daugybė meno ir kultūros vertybių, kurios sudaro ne tik katalikų, bet ir Vakarų civilizacijos bei visos žmonijos kultūrinį paveldą. Šie meno ir kultūros turtai daugeliu atvejų atsirado iš tikinčiųjų nuoširdaus noro tai, ką gražiausio gali sukurti žmogus, skirti Dievui. Bažnyčia per visus amžius rūpinosi šio paveldo išsaugojimu, jo didžioji dalis visais laikais buvo prieinama visuomenei. Bažnyčiose saugojamo paveldo priežiūra reikalauja nemažai lėšų. Vatikanas, kurio metinis biudžetas atitinka vidutinio Amerikos universiteto biudžetą, negalėtų išsilaikyti be nuolatinės pasaulio tikinčiųjų paramos. Nors Bažnyčia daug dėmesio skiria kultūrinio paveldo išsaugojimui, ji taip pat išlaiko didžiausią pasaulyje socialinių, labdaros ir švietimo institucijų tinklą, reikšmingai prisidedantį prie skurdo ir vargo mažinimo visame pasaulyje. Bažnyčia rūpinasi, kaip mažinti ne tik materialinį, bet ir dvasinį skurdą, kurio viena iš formų – kultūrinių vertybių neprieinamumas. Didelė dalis dabartinio Lietuvos meninio, kultūrinio ir istorinio paveldo buvo sukurta ir išsaugota Katalikų Bažnyčios bei tikinčiųjų bendruomenės pastangomis. Bažnyčia, saugodama ir prižiūradama Lietuvos kultūrinį paveldą bei išlaikydama didelį socialinių, kultūrinių bei švietimo institucijų tinklą, reikšmingai prisideda prie bendrojo gėrio Lietuvoje. Tai ji daro nepaisydama savo

ribotų finansinių išteklių. Bažnyčios indėlis gerokai pranoksta jai teikiamą valstybės paramą ir naudą, gaunamą iš mokesčių lengvatų.

Pagrindiniai teiginiai

- Katalikų Bažnyčios iniciatyva buvo sukurta didelė dalis meno ir kultūros vertybių, kurios sudaro kultūrinį viso pasaulio paveldą.
- Bažnyčia rūpinasi, kad šis paveldas būtų išsaugotas ir prieinamas visuomenei. Tačiau dar didesnę dėmesį ji skiria sielovados, socialinių ir švietimo institucijų veiklai ir jų išlaikymui.
- Nei Jėzaus, nei Šventojo Rašto mokyme Dievo namų ir Dievui pašvęstų daiktų puošimas nėra supriešinamas su neturto dvasia ir nuoširdžiu rūpinimusi vargšais. Bažnyčioje visuomet egzistavo abu šie siekiai.
- Didelė dalis mūsų laikų pasiekusių meno ir kultūros vertybių Lietuvoje buvo sukurta ir išsaugota Bažnyčios rūpesčiu ir pastangomis.
- Bažnyčia reikšmingai prisideda prie bendrojo gėrio Lietuvoje, prižiūradama kultūrinį paveldą ir išlaikydama platų socialinių, švietimo, kultūrinių institucijų tinklą.
- Valstybės parama Bažnyčiai sudaro tik labai mažą dalį lėšų, kurios skiriamos paveldui ir socialiniais klausimais besirūpinančioms institucijoms bei poilsio ir kultūros programoms.
- Valstybė iki šiol nėra nutarusi, kaip atlyginti Bažnyčiai už jos turto nusavinimą ir panaudojimą visuomenės poreikiams.

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas

Vasario 18 d. Telšių vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijoje vyko kasmėnesinis Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas. Jo pradžioje kunigus ir klierikus pasveikino Telšių vyskupo augziliaras ir generalvikaras vyskupas Linas Vodopjanovas OFM, kuris vadovavo ir bendrai maldai.

Po maldos į susirinkusius kunigus bei seminaristus kreipėsi Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ. Savo pranešime vyskupas apžvelgė neseniai vykusio LVK plenarinio posėdžio metu nagrinėtus klausimus, pristatė Lietuvos vyskupų ir tikinčiųjų vardu parašyto laiško atsistatydinančiam popiežiui Benediktui XVI turinį.

Telšių ganytojas taip pat aptarė Telšių vyskupijoje vykiančios nuolatinės adoracijos organizacinius aspektus, pristatė stebuklingojo Trakų Dievo Motinos paveikslą istoriją bei šio paveikslą kopijos kelionės per Telšių vyskupijos parapijas strategiją. Taip pat vyskupas kalbėjo apie prasidėjusias dekanatų gavėnios vizitacijas ir jų metu nagrinėjamus klausimus.

Buvo priminta, jog 2013-aisiais Lietuva minės pal. popiežiaus Jono Pauliaus II vizito 20-metį. Telšių vyskupijoje pagrindinis minėjimas vyks Didžiųjų Žemaičių Kalvarijos atlaidų metu, nes kartu bus minimos ir bazilikos titulo suteikimo Žemaičių Kalvarijos bažnyčiai 25-osios metinės.

Vyskupas taip pat kalbėjo apie Žemaičių Krikšto 600 metų jubiliejui skirtą rengiamą sakralinio meno parodą, aptarė bažnytinio meno ir turto apsaugos bei įstatyminius su bažnytiniu turtu susijusius teisinius aspektus.

Telšių vyskupijos katechetikos centro direktorius, Telšių vyskupo vikaras mons. Rimantas Gudlinkis pristatė Žemaičių Krikšto 600 metų jubiliejui skirtą leidinį – Žemaičių Krikšto piligriminį vadovą, kurį sudarė pats monsinjoras. Jis kalbėjo apie piligrimystės maršrutus ir trumpai paanalizavo leidinio turinį, struktūrą ir paskirtį.

Telšių vyskupijos jaunimo centro direktorius kun. Viktoras Daujotis pristatė šv. Mišių patarnautojams skirtas gavėnios rekolekcijas, kurios vyks Klaipėdoje, Tauragėje ir Žemaičių Kalvarijoje. Buvo supažindinta su rekolekcijų programa ir aptarti organizaciniai klausimai.

Telšių vyskupo vikaras Klaipėdos kraštui, Klaipėdos dekanato dekanas kun. Vilius Viktoravičius, žemaičių kelionės į Romą koordinatorius, aptarė galutinę kelionės ir viešnagės Romoje programą.

12 val. Telšių katedroje susirinkę Telšių vyskupijos kunigai kartu su abiem Telšių vyskupais laikė šv. Mišias, kurioms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Šv. Mišių metu penkiems Telšių vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos klierikams: II teologijos kurso Gediminui Pauliui, Vidmantui Daugėlai, Rolandui Kazlauskui, Valdemarui Mačiui ir III teologijos kurso Aidui Domeikiui, buvo suteikti lektorių skyrimai. Pamokslo metu Telšių vyskupas J. Boruta SJ komentavo popiežiaus Benedikto XVI tekstą iš „Krikščionybės įvado“, aptardamas tikėjimo svarbą, žmogaus santykio su Dievu kryptis, Dievo žodžio vietą ir reikalingumą žmogaus gyvenime. Vyskupas išryškino Dievo meilę žmogui ir kaip Jis pirmasis ateina mūsų kiekvieno ieškoti, kad padarytų mus laimingus.

Paskirtas ypatingasis pasiuntinys

Vasario 27 d. popiežius Benediktas XVI vienu iš paskutiniųjų savo popiežiškųjų potvarkių kardinolą Stanisławą Dziwiszą, Krokuvos arkivyskupą, paskyrė ypatinguoju pasiuntiniu Kauno katedros 600 metų jubiliejaus iškilnėse, kurios vyks šių metų gegužės 5 dieną, sekmadienį. -kait-

Paskyrimai Kauno arkivyskupijoje

Kun. jubil. **Vytautas Merkys SJ** atleistas iš Švč. Sakramento bažnyčios (rektorato) rektoriaus pareigų.

Kun. **Robertas Grigas** paskirtas Švč. Sakramento bažnyčios (rektorato) rektoriu, jam pavesta rūpintis nuolatinė Eucharistijos adoracija šios bažnyčios koplyčioje, taip pat jam patikėtos LSMU klinikų kapeliono pareigos.

-Kn-

Lietuvos Caritas vadovaus J. Kukauskienė

Lietuvos Vyskupų Konferencijos sprendimu nuo kovo 1-osios Lietuvos Caritas organizacijos generalinės direktorės pareigas pradėjo eiti Janina Kukauskienė, pakeitusi ilgametį Lietuvos Caritas vadovą kun. Robertą Grigą.

„Noriu padėkoti visiems geros valios žmonėms, kurie nuo 1997 m., kai pradėjau darbą Lietuvos Caritas, rėmė maldą, išvalgomis ir veiklia pagalba. Dėkoju vyskupams, Lietuvos Caritas bendradarbiams, vyskupijų Caritas centruose, socialiniuose projektuose bei įstaigose dirbantiems vyresniems ir jauniems savanoriams. Jūsų tikėjimas ir veikli artimo meilė per praėjusius dešimtmečius augino krikščionišką Caritas tapatybę, stiprino pagalbos struktūrą, kurios dėka galėjome padėti tūkstančiams Lietuvos vargstančiųjų“, – baigdamas savo kadenciją Lietuvos Caritas generalinio direktoriaus poste sakė kun. R. Grigas.

J. Kukauskienė Lietuvos Caritas pradėjo dirbti 1997 metais. Nuo 2000 metų

ėjo Lietuvos *Caritas* generalinio direktoriaus pavaduotojos pareigas.

-Ici-

Piligrimystė Šventojoje Žemėje

Atsiliepdama į Lietuvos vyskupų raginimą dėl piligrimystės skatinimo Tikėjimo metais, grupė Lietuvos dvasininkų iš įvairių vyskupijų vasario 4–12 d. lankėsi Šventojoje Žemėje. Piligrimystės tikslas – ne tik aplankyti krikščionims svarbias vietas, bet ir gyvai prisiliesti prie paties Jėzaus Kristaus gyvenimo ir veiklos istorijos, pajusti tą aplinką, kurioje Dievas ypatingu būdu prakalbino žmogų pats tapdamas žmogumi.

Kad piligrimystė netaptų vien tik turizmu, kelionės metu buvo atliekamos rekolekcijos, kurias koordinavo Kauno Kristaus Prisikėlimo bažnyčios klebonas mons. Vytautas Grigaravičius. Kiekvieną dieną piligrimams mąstymus pateikdavo ir šv. Mišioms vadovaudavo skirtingi dvasininkai: mons. Vytautas Grigaravičius, mons. Algirdas Jurevičius, kun. Laurynas Visockas, kun. Rokas Puzonas, kun. Algirdas Akelaitis bei kun. Robertas Rumšas.

Vykstant į tikintiesiems svarbias vietas prisimintos Šventojo Rašto citatos, susijusios su lankoma vieta. Taip tikrąją kelionės palydove tapo Biblija, naujai prašnekinusi piligrimus savo istorišku akivaizdumu. Patirtus kelionės įspūdžius pagilindavo rožinio malda bei vakare atliekama sąžinės sąskaita. Glausta ir intensyvi dienvakare leido aplankyti daugelį krikščionims svarbių vietų: Karmelio kalno vienuolyną, Nazaretą, maloniai nustebinusį Apreiškimo bazilikos kieme piligrimus iš Lietuvos pasitinkančiu Aušros Vartų Marijos atvaizdu; Kristaus Atsimainymo bažnyčią ant Taboro kalno.

Pagrindinės Jėzaus mokymo vietos geografiškai buvo susijusios su Genezareto ežeru, dėl savo dydžio dar vadinamam Galilėjos jūra. Šiandien šis ežeras aprūpina beveik visą Izraelio valstybę gėlu vandeniu, nes yra didžiausias

Šv. Mišių metu naujuosius lektorius pasveikino ir mylėti Dievo žodį ir patikėtą tarnystę palinkėjo Telšių vyskupo augziliaras ir generalvikaras vysk. Linas Vodopjanovas OFM. Po pamaldų visi rinkosi prie pirmojo Telšių kunigų seminarijos rektoriaus, vyskupo kankinio V. Borisevičiaus kapo Telšių katedros kriptoje, kur melsta jam altorių garbės, o naujesiems lektoriams tokio tvirto tikėjimo, kokį turėjo šis Dievo tarnas.

-kasab-

Kauno arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Vasario 27 d. Kauno arkivyskupijos kunigai susirinko į tradicinį kas mėnesį vykstantį susirinkimą, kuriame šįkart visi drauge išgyveno nepaprastai jaudinančią Bažnyčios gyvenimo įvykį – Šventojo Tėvo Benedikto XVI, paliekančio apaštalo Petro įpėdinio tarnystę, atsisveikinimą su visu katalikiškuoju pasauliu per savo paskutinę bendrąją audienciją Vatikane.

Kauno arkivyskupijos ganytojai – ordinaras Sigitas Tamkevičius SJ, vyskupas augziliaras Kęstutis Kėvalas ir visi gausiai susirinkime dalyvavę kunigai – kurijoje kartu žiūrėjo LRT internetinę transliaciją ir šitokiu būdu, širdimis bei malda, paliudijo savo bendrystę ir artumą popiežiui drauge su milijonais tikinčiųjų, brolių kunigų, vyskupų, kardinolų, kurie šią Viešpaties palaimintą dėkingumo ir atsisveikinimo valandą dalyvavo pontifikatą užbaigiančio Benedikto XVI paskutinėje bendrojoje audiencijoje Šv. Petro aikštėje.

Arkivyskupijos dvasininkai drauge klausėsi Dievo žodžio, paskutinės labai jaudinančios popiežiaus Benedikto XVI katechezės, drauge meldėsi Viešpaties malda ir priėmė popiežiaus palaiminimą. Ganytojai tą ypatingą Bažnyčiai valandą buvo sustiprinti popiežiaus žodžių, kuriais jis kvietė kiekvieną atnaujinti savo pasitikėjimą Viešpačiu, džiaugsmą būti krikščionimis, dėkojo už savo tarnystę nuolat jaustą brolių kardinolų, vyskupų ir kunigų, visos Dievo tautos patikimą atramą, išsakydamas troškimą visą Bažnyčią apglėbti širdimi ir tikrumą, jog Bažnyčia yra paties Viešpaties laivas ir ji niekada nepritrūks Dievo šviesos ir meilės.

Šiame susirinkime kunigai taip pat iš klausė Kauno arkivyskupo metropolitito Sigito Tamkevičiaus pranešimą, kuriame ganytojas pristatė 2012 metų arkivyskupijos sielovadinę ir finansinę padėtį, apžvelgdamas statistiką ir nuveiktus darbus. Pvz., pasidžiaugta dešimtadaliu išaugusiu tikybos pamokų lankymu mokyklose. Kunigų dėmesys ypač atkreiptas į ligonių sielovadą parapijose, primenant klebonų atsakomybę už tai, taip pat paraginant parinkti parapijose pasauliečių, kurie visų Lietuvos vyskupų nutarimu jau galėtų rengtis nunešti Švč. Sakramentą ligoniams. Arkivyskupas taip pat pakvietė melstis už sunkiai sergantį mons. Alfonsą Svarinską ir perskaitė jo žinutę konfratrams, kurioje jis visų prašo atleidimo bei maldos.

Kurijos kancleris mons. Adolfas Grušas atkreipė kunigų dėmesį, jog nuo vasario 28 d. 21 val., esant vakuojančiam popiežiaus sostui, Eucharistijos maldoje nebeminimas Benediktas XVI. Kartu kunigai pakviesti šv. Mišiose specialiomis maldomis melstis už kardinolus ir būsimąjį popiežių.

Kitą mėnesį arkivyskupijos kunigai drauge rinksis Didžiojo ketvirtadienio rytmetį kovo 28 d. švęsti Krizmos šv. Mišių Kauno arkikatedroje bazilikoje.

-kait-

Mirė kun. jubil. dr. Viktoras Skilandžiūnas (1919–2013)

Vasario 24 d., eidamas devyniasdešimt ketvirtuosius metus, Kanadoje, Otavos mieste, mirė Vilkaviškio vyskupijos kunigas dr. Viktoras Skilandžiūnas. Iš Šakių kilęs Viktoras studijavo Vilkaviškio vyskupijos kunigų seminarijoje.

Kunigas V. Skilandžiūnas pirmąsias šv. Mišias aukojo 1944 m. gimtoje Šakių parapijoje, į kurią sugrįžo 1994 m. švęsti 50 metų kunigystės jubiliejaus. Šv. Mišiose dalyvavo Vilkaviškio vyskupas Juozas Žemaitis MIC. Švenčiant kunigystės 60 m. jubiliejų, 2004 m. kovo 16 d., jubiliatui V. Skilandžiūnui popiežius Jonas Paulius II yra suteikęs ypatingą apaštališkąjį palaiminimą.

Kunigas dr. V. Skilandžiūnas 59 metus vykdė kunigiškąją tarnystę išeivijoje. Garbingo kunigo darbai, tarnystė Dievui ir Bažnyčiai, atsispindi jo paties ir apie jį parašytose knygoose, išleistose lietuvių, anglų, prancūzų kalbomis. Vienoje iš jų – „Už kalėjimo sienų: kalinių laišakai kapelionui“ (105–110 p.) – galima plačiau susipažinti su šia kilnia asmenybe.

-vp-

Mirė kan. teol. dr. Mindaugas Puidokas (1971–2013)

Vasario 25 d. Liškiavoje (Varėnos r.) mirė Vilkaviškio vyskupijos kunigas Mindaugas Puidokas. M. Puidokas gimė 1971 m. kovo 9 d. Vilniuje. 1979 m. pradėjo lankyti Sutkų pradinę mokyklą. 1986 m. baigė Gerdžiūnų aštuonmetę mokyklą, o 1989 m. Kriūkų vidurinę mokyklą. 1989 m. pradėjo studijas Vilniaus universiteto Fizikos fakultete. 1990 m. įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos fakultetą ir po metų tęsė studijas Kauno tarpdiecizinėje kunigų seminarijoje. 1995 m. baigė Vytauto Didžiojo universitetą ir kunigų seminariją.

M. Puidokas kunigystės šventimus priėmė iš Vilkaviškio vyskupo Juozo Žemaičio MIC 1995 m. gruodžio 17-ąją Marijampolės Šv. arkang. Mykolo bazilikoje. Buvo paskirtas atlikti pastoracinę praktiką Kauno Aukštosios Panemunės Švč. Mergelės Marijos Vardo parapijoje. Nuo 1996 m. rudens kun. Mindaugas mokėsi Vokietijoje, Eichšteto katalikiškame universitete ir 1999 m. birželio 21 d. Tryro universitete apgynė teologijos daktaro laipsnį. Grįžęs po studijų Vokietijoje, paskirtas Vilkaviškio vyskupijos palaimintojo Jurgio Matulaičio kunigų seminarijos Marijampolėje vicerektoriumi ir vyskupijos Kunigų tarybos nariu.

Kiti paskyrimai: 2001 m. rugpjūtį paskirtas Vilkaviškio vyskupijos Katedros kapitulos garbės kanauninku, 2003 m. rugsėjį – padėti pastoraciniame darbe Kazlų Rūdos ir Bagotosios parapijose, 2004 m. rugpjūtį – vyskupijos Bažnytinio meno ir architektūros komisijos nariu, 2006 m. liepą – Liškiavos parapijos rezidentu.

Kanauninkas Mindaugas buvo gabus ir darbštus. Vytauto Didžiojo universitete ir seminarijoje dėstė liturgiką bei kitus teologinius dalykus. Darbavosi versdamas ir redaguodamas liturginius tekstus. Gerai parengtais pamokslais skelbdavo Dievo žodį. Pastaruoju metu Liškiavos ir Gerdašių parapijose talkino klebonui pastoraciniame darbe.

Laidotuvių šv. Mišios aukotos vasario 28 d. Prieš šv. Mišias parapijos klebonas ir Vilkaviškio vyskupijos katedros kapitulos pirmininkas kan. Valius

gėlo vandens telkinys Izraelyje. Didžiuoju išpūdį padarė Kafarnaumo aplankymas. Archeologai yra atkasę senosios gyvenvietės gan gerai išlikusias liekanas – pastatus, kurie dėl kultūrinių sluoksnių jau yra atsidūrę beveik po žemėmis. Piligrimus ypač domino ir sinagogos, kurioje Kristus skelbė Gerąją Naujieną, liekanos.

Išrinktosios tautos įvykiuose ne kartą yra paminėta Jordano upė. Dvasininkų piligrimų grupė prie Jordano upės kun. Lauryno Visocko vadovaujama atnaujino Krikšto pažadus. Taip pat lankytasi Galilėjos Kanoje. Betliejuje didžiausią išpūdį padarė Kristaus gimimo bazilika bei Kristaus gimimo grotą. Po centrinė nava esanti kripta su keturiolikos kampų sidabro žvaigžde grindinyje žymi tiksliai Jėzaus gimimo vietą, kurią piligrimai paliečia, o kai kurie net ir pabučiuoja: čia Žodis tapo kūnu (*Verbum caro hic factum est*). Bazilikos grotoje aplankytas ir Biblijos vertėjo į lotynų kalbą šv. Jeronimo (347–420) kapas.

Dvi kelionės dienos skirtos šventajam miestui – Jeruzalei. Vasario 10 d. aplankyta Kristaus Kapo bazilika, po kurios kupolais yra Golgotos kalnas, Viešpaties kapas bei prisikėlusio Kristaus susitikimo su Marija Magdalieta vieta. Norint patekti į baziliką, reikia siauromis Jeruzalės gatvėmis kilti į kalną. Piligrimai ėjo Via Dolorosa gatvėmis apmąstydami Kryžiaus kelio stotis. Kryžiaus kelio pamaldoms vadovavo kun. Aurelijus Simonaitis, prie kiekvienos stoties pateikdamas mąstymus.

Paskutinę piligrimystės dieną keliauta į Jerichą, Betanijoje švęsta Eucharistija, po to aplankyta Kumrano (Qumran) vietovė, kurios olose 1947 m. buvo atrasti iki 70 m. po Kristaus rašyti tekstai.

Tikėjimo metų piligriminė dvasininkų kelionė Šventojoje Žemėje bei atliktos rekolekcijos pajudino piligrimų sielose užsistovėjusį vandenį ir suteikė ryžto gręžtis nuo to, kas neša mirtį, ir visa širdimi atsisukti į Kristų – Kelią, Tiesą ir Gyvenimą. -kaj-

Susitikimas su kun. misionieriumi Hermanu Šulcu SDB

Vasario 21 dieną Kauno kunigų seminarijoje svečiavosi lietuvių kilmės misionierius Ruandoje kun. Hermanas Šulcas SDB su grupe savo globojamų ruandiečių jaunuolių.

Drauge su seminarijos vadovybe svečias aukėjo vakaro šv. Mišias Švč. Trejybės bažnyčioje. Eucharistijos šventimui vadovavęs seminarijos rektorius mons. Aurelijus Žukauskas Mišių pradžioje kvietė melstis už kun. Hermaną, prašyti Dievo palaimos jo kilniai misijai ir naujų, brandžių pašaukimų. Kartu rektorius pasidžiaugė antrus metus besitęsiančia Kauno kunigų seminarijos ir kun. Hermano bendryste.

Šv. Mišiose su seminaristais meldėsi ir gausi tikinčiųjų bendruomenė, susirinkusi į Švč. Trejybės bažnyčią ar jungdamasi į bendrą maldą *Marijos radijo* bangomis.

Homiliją sakęs kun. Hermanas Šulcas akcentavo, jog nereikia iš Dievo reikalauti. Svečias kalbėjo, kad jam šios dienos Evangelijos skaitinio pabaiga („Jei tad jūs, būdami nelabi, mokate savo vaikams duoti gerų daiktų, juo labiau jūs dangiškasis Tėvas duos gera tiems, kurie jį prašo. <...> Tad visa, ko norite, kad jums darytų žmonės, ir jūs patys jiems darykite; nes tai yra įstatymas ir Pranašai“; *Mt 7, 11–12*) žmogiškai nėra lengva: po Ruandoje vykusio pilietinio karo jis kelis kartus Dievą prašęs mirties, tačiau Jo valia buvo kitokia. Reikėjo sugebėti ištiesti ranką kenčiantiems ir nevilties prispaustiesiems, o kartu ir pačiam ne sykį persirgti maliarija. Kartu svečias įtaigiai pasakojo apie savo pašaukimo misijai į Ruandą pradžią.

Šv. Mišių metu džiaugsmingai savo kalba Viešpatį šlovino ruandiečiai, jau ne pirmą kartą kartu su kun. Hermanu besisvečiuojantys Lietuvoje ir netgi čia ketinantys studijuoti! Pasibaigus Eucharistijai, seminarijos reflektoriuje vyko agapė. -kksi-

Zubavičius OP trumpai pristatė laidojamo kunigo biografiją, paminėdamas kilmės, mokslo, studijų bei kunigiškos tarnystės vietas, taip pat ir išskirtines kun. Mindaugo savybes – meilę liturgijai ir Šventajam Raštui.

Šv. Mišioms vadovavo Vilkiškių vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, drauge koncelebravo dalis vyskupijos kanauninkų, mirusiojo kurso draugai, Vilkiškių vyskupijos kunigai – iš viso apie penkiasdešimt dvasininkų. Po šv. Mišių kun. Mindaugo Puidoko palaikai palydėti į Liškiavos kapus, nes tokią valią buvo išreiškęs pats velionis.

-Vk, krb-

Mirė kan. jubil. prof. teol. lic. Petras Žiukelis (1927–2013)

Kovo 2 d. mirė Rokiškio Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčios altaristas kan. Petras Žiukelis. Kan. P. Žiukelis gimė 1927 m. balandžio 3 d. Žiukeliškių km., Jūžintų parapijoje (Rokiškio r.), Petro ir Apolonijos (Kutkaitės) Žiukelių šeimoje. Mokėsi Jūžintų pradžios mokykloje, Dusetų progimnazijoje bei Rokiškio gimnazijoje. 1944 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. Kunigu išventintas vysk. Kazimiero Paltaroko 1951 m. rugsėjo 23 d. Kauno arkikatedroje.

Kan. Petro Žiukelio kunigiškoji tarnystė: 1952 06 11–1952 12 15 – Panevėžio Šv. apašt. Petro ir Povilo parapijos vikaras; 1952 12 15–1954 09 14 – Krekenavos parapijos vikaras; 1954 09 14–1956 07 05 – Panevėžio katedros parapijos vikaras; 1956 07 05–1959 10 09 – Kauno tarpdiecezinės kunigų seminarijos dėstytojas; 1959 10 09–1964 04 10 – Smilgių (Pan. r.) parapijos vikaras; 1960 11 09–1966 04 25 – Panevėžio vyskupijos tribunolo prosinodinis teisėjas; 1964 04 10–1966 06 24 – Pumpėnų parapijos klebonas; 1965 08 26–1966 04 18 – Pasvalio dekanato vicedekanas; 1966 04 18–1971 10 28 – Pasvalio dekanato dekanas; 1966 04 25–1992 04 16 – Panevėžio vyskupijos tribunolo oficialas; 1966 06 24–1971 10 28 – Pasvalio parapijos klebonas; 1971 10 28–1972 04 04 – Šimonių parapijos klebonas; 1972 04 04–1973 09 14 – Rokiškio parapijos klebonas; 1972 04 04–1973 09 14 – Rokiškio dekanato dekanas; 1973 09 14–1974 05 12 – Panevėžio katedros parapijos klebonas; 1973 09 14–1974 05 12 – Panevėžio dekanato dekanas; 1974 05 12–1976 07 14 – Krekenavos parapijos altaristas; 1976 07 14–1988 08 25 – Kauno tarpdiecezinės kunigų seminarijos dėstytojas.

1982 m. lapkritį paskirtas Šv. Kazimiero jubiliejaus organizacinės komisijos Panevėžio vyskupijos atstovu, 1984 m. lapkritį – Lietuvos Krikšto 600 metų jubiliejaus rengimo komisijos nariu. 1985 03 04–1988 08 25 – Kauno teologijos fakulteto dekanas; 1988 11 04–1995 05 20 – Anykščių parapijos rezidentas; 1995 05 20–2013 03 02 – Rokiškio parapijos altaristas. 1957 m. vyskupo Kazimiero Paltaroko paskirtas Panevėžio katedros kapitulos kanauninku. 1981 m. paskirtas Kauno teologijos fakulteto docentu, o 1987 m. – profesoriumi.

Kan. Petro Žiukelio laidotuvių šv. Mišios aukotos kovo 5 dieną Rokiškio Šv. apaštalo ir evangelisto Mato bažnyčioje. Palaidotas bažnyčios šventoriuje.

-P-

Popiežiaus Pranciškaus tarnystės pradžia

(KAP) Kovo 19 d. popiežiaus Pranciškaus inauguracijos apeigos prasidėjo prie apaštalo Petro kapo po Šv. Petro bazilikos altoriumi. Pranciškus (Jorge Mario Bergoglio) yra 265-asis pirmojo Romos vyskupo Petro įpėdinis. Prie šventojo Petro kapo besimeldžiantį popiežių lydėjo Rytų katalikų Bažnyčių patriarchai ir didieji arkivyskapai. Popiežiaus tarnystės insignijos – palijus ir Žvejo žiedas išvakarėse buvo padėti į nišą prie šv. Petro kapo, o prieš Mišias iškilminga procesija buvo atnešti prie altoriaus prieš baziliką. Palijų – baltos vilnos juosta su raudonais Kristaus kančią simbolizuojančiais kryželiais – popiežiui Pranciškui uždėjo kardinolas protodiakonas Jeanas Louis Tauranas. Kardinolas protopresbiteris Godfriedas Danneelsas sukalbėjo maldą, o kardinolas dekanas Angelo Sodano užmovė Pranciškui Žvejo žiedą. (Iš trijų jam pasiūlytų pavyzdžių popiežius pasirinko popiežiui Pauliui VI sukurtą, bet tik vėliau išliedintą žiedą.)

Popiežiaus inauguracijos Mišiose dalyvavo beveik 200 tūkstančių žmonių. Prieš Mišias popiežius atviru papamobiliu apvažiavo Šv. Petro aikštę, laimindamas susirinkusius maldininkus. Iškilnėse dalyvavo 132 oficialios valstybių, vyriausybių ir monarchų šeimų delegacijos. Iškilnėse taip pat dalyvavo ir popiežių Pranciškų pasveikino Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė.

Maskvos patriarchatas apie popiežiaus santykius su unitais

(KAP) Kovo 19 d. vykusiose popiežiaus Pranciškaus inauguracijos Mišiose tarp daugelio Bažnyčių atstovų dalyvavo ir Maskvos patriarchato Išorinių Bažnyčios ryšių skyriaus

pirmininkas Volokolamsko metropolitas Hilarionas, taip pat Ukrainos graikų apeigų katalikų (unitų) vadovas, Kijevo-Haličo didysis arkivyskupas Sviatoslavas Ševčukas.

Kovo 18 d. popiežius Pranciškus susitiko su metropolitu Hilarionu. Popiežius sakė, kad Šv. Kirilo Jeruzaliečio minėjimo dieną meldėsi už Maskvos patriarchą Kirilą. Jis taip pat padėkojo už 2012 m. Buenos Airėse surengtą rusų ikonų parodą, kurioje dalyvavo. Prieš susitikimą Maskvos patriarchato paskelbtame interviu metropolitas Hilarionas išreiškė susirūpinimą dėl popiežius Pranciškaus palankumo unitams. Pasak rusų ortodoksų metropolito, santykiai su Ukrainos graikų apeigų katalikų Bažnyčia yra „skaudžiausia tema ortodoksų ir katalikų dialoge“.

Didysis arkivyskupas Sviatoslavas Ševčukas kitame interviu pasakojo apie popiežiaus Pranciškaus puikius santykius su ukrainiečių graikų apeigų katalikais, Argentinoje sudarančiais gausią bendruomenę. Graikų apeigų katalikų vienuoliai, taip pat būsimasis vyskupas Stepanas Czmilis (1914–1978), buvo tarp Jorge Mario Bergoglio dvasios vadovų. Studijuodamas Buenos Airėse dabartinis popiežius koncelebruodavo bizantinių apeigų liturgijoje. Pasak didžiojo arkivyskupo Sviatoslavo Ševčuko, šventasis Tėvas gerai pažįsta bizantinių apeigų katalikų Bažnyčią, apeigas ir dvasingumą. Savo ruožtu arkivyskupas S. Ševčukas vyskupo tarnystę pradėjo Buenos Airėse, kur šis iš Lvovo kilęs dvasininkas tarnavo Argentinos ukrainiečių katalikų bendruomenei.

Ukrainos graikų apeigų katalikų Bažnyčiai priklauso apie 7 mln. tikinčiųjų, iš jų pusantro milijono – užsienyje įkurtoms vyskupijoms ar egzarchatams.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

vysk. Gintaras Grušas
kun. Darius Trijonis

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 710 egz.

ISSN 1392-6098